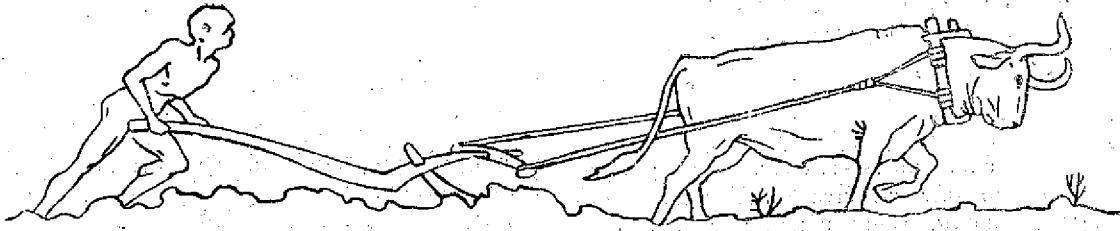

ΠΡΟΤΟΜΗ — ΥΠΟ Α. PONTEN

ΠΑΝΔΩΝΙΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15-31
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1912

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Με χαράν — υστερά από χρόνια — θά ξαναχαιρετήσουν τὸν ἐκλεκτὸν συνεργάτην οἱ ἀναγνῶσται τοῦ περιοδικοῦ. Η ὀδελφὴ του Κοραλία Μακρῆ, ή νέα πτυχιούχος τοῦ Πανεπιστήμου, συμβάζει καὶ ταυτοποίησε τὰ χειρόγραφα τοῦ ἀγαπημένου, ποὺ πειά δὲν εἶναι μαζί μας. Σκέψεις, σημειώσεις, ἀποστάσιμα τοῦ βιβλίου του ποὺ ποθοῦσε νὰ τὸ τελειώσῃ καὶ νὰ τὸ ἔβδομη μὲ τὸν τίτλον 'Αραγμένος. Ήταν ὁ λεπτὸς αἰσθητικὸς ποὺ ἔνοιωθε τὸ καλλιτέχνημα βαθειό, ἔχοντας δόδηγό της ψυχικῆς χροδῆς καὶ τὴν τεχνικὴν ἀνάλυσι, ἀποτέλεσμα μελέτης καὶ σκοποδῆς.

Μὰ η ξωὴ γι' αὐτὸν ἡταν ἀδιάκοπη προσπάθεια νὰ τὴν συγκρατήσῃ, παντοτινός πόλεμος χωρὶς ἐλπίδα νίκης, διότου τοῦ ἀφαιροῦσε ἔτσι καὶ τὴν δρεξὶ νὰ ἐργασθῇ. Κάθε ἄνοιγμα τῶν χεριῶν γιὰ νὰ τὴν χαρῷ, ήταν καὶ μιᾶς τρεχάλα πρὸς τὴ νύχτα ποὺ δὲν ἔμερόνει. Καὶ γύριζε, πικραμένος, τὰ φύλλα εὐτυχίας περασμένης, γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὴ σημερινὴ μελαγχολία.

Τὸν πόδο του γιὰ τὴν ἔκδοσι τοῦ βιβλίου δὲν πρόφθασε δὲ Μακρῆς νὰ τὸν ἰδῇ πραγματωμένον. Τὸ δόναμά του βρίσκεται μονάχα σὲ σκόρπια φύλλα. Τὰ φύλλα αὐτὰ, μαζὶ μὲ τὰ χειρόγραφα ποὺ ἔχει κατατέξει ἡ ὀδελφὴ του καὶ ποὺ λίγες σελίδες θὰ δημοσιεύσουμε στὰ «Παναθήναια», θὰ ἀποτελοῦσσαν ἕνα βιβλίο, ὅχι μεγάλο, ποὺ θὰ είχε θέση διαλεχτῆ μέσα στὸν σημερινὸν συγγραφεῖς μας. Ισως κάποιοι, διαβάζοντας τὶς γραμμές αὐτές, θελήσῃ ν' ἀναλάβῃ τὴν ἔκδοσι. Θὰ ἡταν τὸ σεμνὸ μνημεῖο ποὺ τὸ ἀξίζει δὲ Μακρῆς. Τὰ «Παναθήναια» πρόθυμα θὰ φρόντιζαν γιὰ τὰ λοιπά.

KIMON MICHALAIHES

ΑΡΑΓΜΕΝΩΣ

«Αραγμένος...»

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν περιέχει ἄλλο παρὰ σημειώσεις ταξειδιῶν καὶ μετακινήσεων.

Εἶναι δύως ἀλήθεια πῶς οἱ μετακινήσεις αὐτὲς εἶναι ἀργὲς καὶ σπάνιες. Ακριβῶς τόσες, δισες χρειάζονται διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν τὸν ἀραγμένο ἀπὸ τὶς ἀτμοσφαιρικὲς μεταβολὲς καὶ ἐπιθέσεις. Εἶναι ἀργὲς καὶ δύσθυμες, ίσως ἀπὸ

πίκρα· ποτὲ δύως ἀπὸ στενοχώρια καὶ νοσταλγία.

Όλες αὐτὲς οἱ σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις εἶναι ἔμπνευσμένες πάντοτε ἀπὸ ἕνα μικρὸ λιμανάκι.. τὸ λιμανάκι μου!... «Ἐνα κομμάτι γῆς ποὺ προχωρεῖ δειλὰ δειλὰ καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν νὰ μὴ πλησιάσῃ τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου... Καὶ τὰ λιμάνια μου εἶναι στεγνά, κάπου κάπου μάλιστα πυρρά. Ομοιάζουν μὲ τ' ἀρχαῖα ἀναχωρητήρια, δύοπον οἱ εὐσεβεῖς καλόγηροι κατώρθωνται στὸ τέλος νὰ συγκοινωνοῦν μὲ τὸν Θεόν καὶ νὰ τὸν βλέπουν. ***

Τὰ ταξείδια εἶναι μία ἀπόλαυσις δύως ή ἀπόλαυσις ἀπὸ τὸ παιχνίδι, δλλὰ λεπτή. Βραδεῖα καὶ ἀργή, ἀφροῦ περάσει, προηγουμένως ἀπὸ διάφορούς σταθμούς, καταστάσεων, σχεδὸν δυσαρέστων μπορῶ νὰ πῶ, κάποτε μάλιστα μέχρι μαρτυρίουν. ***

Μοῦ λείπει πάντα ή εἴκολη ἐκείνη σύναψις σχέσεων καὶ διοργάνωσις εὑχαρίστων στιγμῶν κατὰ τὴν διάδοκειαν τοῦ ταξειδιοῦ. Ήμπορῶ νὰ πῶ πιὸ σχεδὸν ἀπεκχάνομαι τὴν ἀνάμεικν μου εἰς τὶς ζωηρές αὐτές συντροφιές καὶ διασκεδάσεις, ἐνῷ ἔξι ἄλλου τὸ θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ τὶς θεωρῶ μακρόθεν διὰ τὴν ἀνωτάτην délectation, ή δποία δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ πλημμυρήσῃ τὴν ψυχήν μου.

Μοῦ είνε κρύα πάντα ή πρώτη αἰσθησίς στὸ ταξείδι σὰν ἔνα κρύο ποὺ περιχύνεται σ' ὅλο μου τὸ σῶμα καὶ τὸ παχύνει... Καὶ μὲ τὴν κρυαδὰ αὐτὴν νεκρόνονται σιγὰ σιγὰ καὶ οἱ ίδεις ποὺ μὲ βασάνισαν καὶ τὰ αἰσθήματα πὸν γεννοῦσαν τοὺς πυρετούς...

"Ετοι γίνεται ή παράδοσίς μου στή φύσι
ἀξιοπρεπής καθ' δλα. Καὶ σοβαρός πλέον καὶ
ἀπαλλαγμένος ἀπὸ πολλὰ μικρὰ μαρτύρια. Καὶ
πρῶτα πρῶτα ή αἰσθητικής αὐτὴ ἀπὸ τὰ ταξειδια
ἡ ὅποια ἔγκειται στῇ δύναμι ποὺ ἔχει μονάχα
ἡ ἀπουσία, η ἀπομάκρυνσις, νὰ μᾶς γυρίσῃ
πίσω στὸν ἕαυτό μας.—Νὰ είνε κανεὶς μακρού
είνε τὸ ὕδιο σὰν νὰ είνε ἀπαλλαγμένος ἀπὸ
τόσα καθήκοντα, τόσες κακομοιοιδεῖς καὶ τόσες
συνήθειες κοπιαστικές, ἔστω κι' ἀν είνε εὐχά-
ριστες... .

... Μέσα στὸ ἀμάξι ποὺ πάει μαχρύα, ἐπάνω στὸ κατάστρωμα τοῦ βαπτοριοῦ ἐπανευρίσκει κανεὶς τὸν ἑαυτό του μόνο καὶ ἐλεύθερο, δχρι μονάχα ἀπὸ τις ὁρισμένες ὥρες ἀλλὰ κι' ἀπ' αὐτὲς τις ἴδεες του, τὰ γοῦντα του, τὰ ὄνειροπολῆματά του. Καὶ ἡ πρώτη χρῆσις τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς γίνεται εἰς τὸ νὰ τὸν ἀποδώσῃ στὴ φύσι, εἰς τὸ ν' ἀντιλαμβάνεται τὰ πράγματα κατ' εὐθεῖαν, μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἔχουν τὰ ἕως νὰ μηρίζονται τὴν φύσιν καὶ ἡ ὅποια δύναμις γλήγορα ἐκμηδενίζεται μέσα στὶς συνήθειες τῶν πολέων... "Ετσι ἀραγμένος θέλησα νὰ περάσω τὴ ξανή μου...

Η ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ

Δὲν μετανοῶ ποτὲ διὰ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν γεγονότων. — Πολλὲς φορές, ἀναλογίζουμαι καὶ σκέπτομαι ὅτι κι' ἄλλοιῶς μποδοῦσαν νὰ ἔσαν τὰ πράγματα, ἀλλοιῶς νὰ γίνουν καὶ νὰ μὴ μοῦ προξενήσουν ζημίας καὶ εἰς τὴν ὑγείαν αὐλπ. ἄλλα δὲν μετανοῶ. — Τὰ δσα, οὗτως ἐλθόντων τῶν πραγμάτων, ἔγνώρισα καὶ ἔμαυτα δὲν είνε κέρδος; — Ἡ ζΩΗ είνε σὰν ἔνα σκαλισμένο καλλιτέχνημα, δσο βαθύτερα σκαλισμένο μὲ τὶς πεὸς βαρείες στιγμὲς τῆς ζωῆς, τόσον καὶ πολυτιμότερον είνε. — "Ολα αὐτὰ τὰ λεγόμενα ἀπρόσπτα, τὰ δποῖα ἔξηγοῦν καὶ σχολιάζουν τὴν ζωὴν είνε τὰ προικιά της, τὰληθινά της κέρδη. — Ἀλλὰ εἰς τὶ ἀρά γε νὰ χρησιμεύοιν; . . . αὐτὸ δὲν τὸ ὀδραῖον μυστήριον. — Δὲν χωρεῖ δμως ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς γίνεται βαρύτιμος, πλουσιώτερος καὶ σεβαστότερος. —

"Οσο πλησιάζει κανεὶς πρὸς τὸν Θάνατον, τὸ
ἡθικόν του ἐλαττοῦται, τὸ ἐγώ του γίνεται υπο-
δέσποτας.

— Διαρκῶς βασανίζομεν τὴν γῆν ζῶντες, τὴν τουσυγκρανίζομεν, τὴν τειμποῦμε, τὴν πληγώνουμε καὶ ἐκείνη ὑποφέρει, ὡς που νὰ ἔλθῃ καὶ κεινῆς ή ὅρα νὰ μᾶς πάρῃ καὶ νὰ μᾶς χωνέψῃ στοὺς κόλπους της.—

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

“Η εὐτυχία είνε δοκοπός του βίου.— Είναι δέ αυτή η συναρμογή, η ἀρμονική σύμπτησις formes ἀγαπητῶν. — Όποιαδήποτε καὶ ὄπωσδήποτε καὶ ἐν ᾧ νεί αὐτή η ἀρμονικὴ κατάστασις, είναι η εὐτυχία, καὶ ἀπόδειξις, διτι λυπούμεθα δταν παρόλημη.

Ἡ θέλησις. Ἡ ἀπόφασις πραγματοποιήσεως
μιᾶς πρᾶξεως είναι ἔνα ὑγρόν, τὸ διοικοῦ-
νται ἀπό πάνω μας. — Παρατηρήσατε εἰς τὸν
ἥλιον τὴν σκιὰν ἐνδός πουλιοῦ ὅταν κάνῃ νὰ
πετάξῃ, νομίζεις πῶς ὅλον τὸ σῶμα του γίνεται
ὑγρὸν καὶ χύνεται πρὸς τὰ κάτω τὰς πρώτας
στιγμάς.—

Πρέπει κανεὶς νὰ πηγαίνῃ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν σκοπόν, ύποφέρων ὅλα δσα προϋποθέτει ἡ ἐκτέλεσις μιᾶς ἀποφάσεως. Συνήθως προσκολλώμεθα μετὰ πείσματος — ὃσαν ἔκει νὰ ἔνε ὁ Νόμος — εἰς τὰ μικρὰ ἔκεινα ἀπρόσοπτα τὰ δποια διεικολύνουν τὴν ἐκτέλεσιν, κακοσυνειδήζομεν καὶ ὅταν αὐτὰ δὲν παρουσιάζονται, ἀναβάλλομεν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, νομίζοντες αὐτὴν ἀδύνατον, διότι ἀντικρύσαμεν τὴν ἀναπόφευκτον δυσκολίαν.

* * *

Ο τρόπος τοῦ φαντάζεσθαι τὰ πορτραῖτα μὲ
ῦφος ἱερατικὸν ἔχει ἀνάγκην σιλουετῶν. Μόνον
ἐν ἀνάγκῃ γίνεται σύνθεσις τούτων πρὸς παρά-
στασιν ἴδεων.

Δύο τρόποι ὑπάρχουν τοῦ βλέπειν, μία ἀναλυτικὴ (διὰ τὰς Ἐνδρωπαῖας πόλεις) καὶ μία συνθετικὴ (διὰ τὰς Ἀνατολιαῖς πόλεις). Εἰς τὰς πρώτας δὲ ἐπισκέπτης βλέπει καὶ παρατηρεῖ ἀνέτος καὶ λεπτομερῶς ἐνῷ εἰς τὰς δευτέρας διεργόμενος ταγέως, τρεχάτος.

Τὸ δοδμα, μία εἰκὼν ἀναπαριστάνουσα σκηνάς, πρέπει νὰ εἶνε τόσον ἀληθές, δισον αἱ λεπτομέρειαι, αἱ πράξεις νὰ εἶνε εἰλικρινεῖς, βγαλμένες ἀπὸ τὴν Φύσιν, παφατιζουμένην μὲ βλέμμα καλλιτεχνοῦ.

Κάθε κατάστασις της φύσεως σκορπά μίαν δμυλίαν, ένα τραγοῦδι, μίαν κραυγήν. — Καὶ ἡ sensation πάθε καταστάσεως είναι μία τοιαύτη δμυλία, κραυγή ή τραγοῦδι — Αἱ τέχναι ἀποδίδουν αὐτές τις sensations. — "Οταν δὲ λέγομεν ὅτι ἡ Μουσικὴ είναι θεατὴν ν^ο ἀποδίδῃ τὴν σιγήν καὶ σιωπήν, ἡ ἔκφρασις δὲν είναι δόθη." Ἡ Μουσικὴ δὲν ἀποδίδει τὴν σιωπὴν ἀλλὰ τὴν sensation τῆς σιωπῆς, ἡ δροία δὲν είναι παρὰ Μουσικὴ κρεμη, φέρουσα τὸ χρῶμα μόνον τῆς Σιγῆς. —

“Η Δραματική Τέχνη παρουσιάζει τὴν ἀνθρωπότητα, δῆτας εἶνε ἐκ τοῦ φυσικοῦ μὲ τὴν διαφοράν, δῆτα πρέπει νὰ παρουσιάζῃ πᾶν τὸ διποῖον συνοδεύει τὰς πίνησεις, τὰς πράξεις μὲτ. τῶν ἀνθρωπῶν, τὴν ζωὴν ἐν γένει, ἐκεῖνα τὰ ἴδιαιτερα ποὺ κάμινουν νὰ γεννῶνται αἰσθήματα, μὲ τὰ διποῖα εἰς τὴν γληγοράδα τῆς ζωῆς, δὲν ἔχει δὲν θρωπός τὸν καιρὸν τὸν κατόλληλον νὰ ἑνασχολήθῃ καὶ τὰ διποῖα ἔτσι χάνονται ἢ δὲν φαινονται. Αὐτὰ τὰ κυρίως χρωτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου περδίζομεν διὰ τῆς Δραματικῆς Τέχνης.

Πάντοτε ή Φύσις δίνει τὸ ὄντα μὲ τὸ ὅποιο
θὰ πλέσουμε κάθε ἔργον. — Τὸ ἔργον Τέχνης εἶναι
κάτι τι ποὺ δὲν ὑπάρχει κατὶ τι ἀνώτερον τῆς
ἀληθείας. Στοιχεῖα μόνον, σπινθήρες μερικοὶ
ὑπάρχουν εἰς τὴν φύσιν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον εἶναι
δημιουργῆμα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τείνον-
τος πρὸς τὸ ἀνώτερον καὶ ἴδεῖδες. — Ἡ πιστὴ
ἀπομίμησις τῆς φύσεως εἶναι συντελεστικὴ ἐφ' ὅσον
προσθέτει τι εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς πρᾶξεως π. χ.
ὅταν ἡ Ἀθηνᾶ σκύβει νὰ δέσῃ τὸ ὑπόδημα
τῆς ἐνῷ τρέχει... ***

Στὰ ἴστορικὰ μυθιστορήματα, ἡ ἴστορία δὲν πρέπει νὰ παραποιεῖται, παρὰ μόνον ὅταν ψυ-

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΩ*

Καὶ μετὰ διαικόσια χρόνια ἀπὸ τὴν γέννησίν
Καὶ τοῦ ὁ Ζάν-Ζάκ Ρουσσώ δὲξακολουθεῖ νὰ
ἔξασκη δυνατήν ἐπίδρασιν. Ἐχει ἀκόμη ὑπερα-
σπιστας ἐνθέρμους καὶ ἀντιτάλους μανιώδεις.
Οἱ ἀνθρωπος αὐτός, ποὺ ἔγειμισε τὸ δεύτερον
ῆμισυ του 18ου αἰῶνος καὶ ποὺ ἐνέπνευσε τὸ
μεγαλύτερον μέρος τῆς φιλολογικῆς καὶ τῆς κοι-
νωνικῆς ἀκόμη κινήσεως τοῦ 19ου, παραμένει
καὶ σήμερον δύναμις ἰσχυρὰ καὶ συνταρακτική.
Η δριστικὴ δύναμις περὶ αὐτοῦ κρίσις — καθὼς
ἐπὶ τοῦ Βολταΐου καὶ τοῦ Ντιντερό — δὲν ἔξη-
νέκθη ἀκόμη. Ἀν ἔξετασθοῦν εἰδικῶς αἱ διά-
φροδοι ἀντίθετοι πρᾶξεις του, ὁ Ρουσσώ φαίνε-
ται ὡς τὸ φαυλότερον ὃν ἢ ὡς ἕνας ἔκφυλος
διεφθαρμένος ἢ ἔνας δυστυχῆς τρελλός, ἀλλὰ καὶ
ὡς ὁ μεγαλοφυῆς ποὺ ὑποφέρει καὶ παλαίει, ὁ
εὐγενῆς σκαπανεύς ὅλων τῶν μεγάλων ἀνθρω-
πιστικῶν καὶ προοδευτικῶν κινήσεων ἀκόμη δὲ
ὡς ὁ γοητεύων καὶ κενὸς ὥρητωρ, πού, ἐνῷ

* Περίληψις μελέτης του 'Αμερικανού φιλοσόφου
α. Havelock Ellis.

αρεκτρέπει τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τὴν εὐθείαν δὸν τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἄβυσον τῆς ἀναρχίας.

Καὶ ὅμως βλέπουμεν συχνά, ὅτι ὅσον ἔχθρι-
τέρα εἶναι ή ἐναντίον του πολεμική, τόσον
εργισσότερον ἐπανέξανται ή ἐπίδρασίς του.¹ Ἐνῷ
δὲ κατηγοροῦν, ὅτι εἶναι ή ἐνσάρκωσις κάθε
ακοῦ εἰς τὴν νεωτέραν δρᾶσιν καὶ σκέψιν, δὲν
πάρχει σχεδὸν ἐκδήλωσις τοῦ νεωτέρου πολιτι-
σμοῦ, ποὺ νὰ μὴ θεωρεῖται δ. Ρουσσώ πατήρ
της. Καὶ ἔτσι τὸ γόνητρον τοῦ φιλοσόφου αὐτοῦ
δέν διατηρεῖται μόνον ἀπὸ τὴν ὑποστήριξιν
πεινῶν, ποὺ δοξάζουν τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ καὶ
ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς του.

Αφοῦ λοιπὸν οἱ ὑβρισταὶ τοῦ δινόματος τοῦ
Ρουσσῶν εἰναι σύμφωνοι μὲ τοὺς λατρεύοντας
αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἔξαρουν τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιδρά-
σεώς του, ἀποβαίνει εὔκολον νὰ ἔκτιμήσωμεν
τὸ διάδημα τοῦ δινόματος τοῦ Ρουσσοῦ.
Καὶ ἂς περιορισθῶμεν νὰ ἔχετά-
σωμεν τὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὸν Ρομαντισμόν
Ο Ρουσσός μᾶς λέγοντας καὶ οἱ φίλοι του καὶ οἱ

Αφ' ὅτου ὁ Χριστιανισμός ἐθισιάμβευσεν εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος, ὑπῆρχαν τέσσαρες μεγάλαι κινήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς τὴν χριστιανώσυνην: — ή Ἀναγέννησις, ή Μεταρρύθμισις, ή Ἀντιμεταρρύθμισις καὶ ή Ἐπανάστασις. Ἐκ τῶν κινήσεων τούτων αἱ τρεῖς ἐπεξετάθησαν τόσον εἰς τὸν χρόνον καὶ τὸ διάστημα, ὥστε δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ συνάψωμεν στενῶς, οὕτε μίαν ἐξ αὐτῶν, μὲ τὴν ἐπίδρασιν ἐνδὸς μόνου ὀντόθραπου. Ἀλλ' ή ἐπανάστασις, δοσον εὑρέα καὶ ἀν ὑπῆρχαν τὰ ἀποτελέσματά της, εἶναι ἀποκλειστικῶς σχεδὸν δημιουργημα τοῦ Ρουσσώ. Ἐνεκα δὲ τῶν σχέσεων του μὲ τὴν ἐπανάστασιν ἀνακηρύσσεται οὗτος καὶ οκατανεύς τῆς νεωτέρας δημοκρατίας, καὶ ὅταν ἀκόμη αὕτη κλίνει πρὸς τὸν σοσιαλισμὸν ή πρὸς τὴν ἀναρχίαν, διότι αἱ δύο αὐταὶ δημοκρατικαὶ κινήσεις, ἔχουν ὡς θεμέλιον τὰ φυσικὰ ἔκεινα ἔνστητα, τὰ ἔξαιρθέντα ἀπὸ τὸν Ρουσσώ.

Ο χορός, ποὺ ἐπευφημέται ή ποὺ καταράται τὸν Ρουσσώ ώς δημιουργὸν τοῦ Ρομαντισμοῦ, εἶναι ἀκόμη πολυαριθμότερος. Καὶ μᾶς λέγουν, ὅτι ή ἐπαναστατικὴ καὶ ή φομαντικὴ κίνησις εἶναι ἐν καὶ τῷ οὐτῷ, ὁ δὲ Ρουσσώ ἔχει τὴν εὐθύνην καὶ τῶν δύο. Καὶ δῆμος, ἀν καὶ ἐγέμισε τόσον εὐθρέως τὸ δεύτερον ἥμιον τοῦ δεκάτου διδόου αἰδῆνος, ὁ Ρουσσώ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς φιλολογίας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς πολὺ περιωρισμένα. Υπῆρξεν δὲ προφήτης, δὲ ιεροκήρυξ, δὲ λατρευμένος διδάσκαλος, ἀλλ᾽ οὐκ καὶ δὲ μπτνευσμένος καὶ ἐμπνέων καλλιτέχνης, ποὺ ἔφερε κάποιαν νέαν ἀποκάλυψιν τῆς φύσεως, θείαιτέρως κατάλληλον πρὸς φιλολογικὴν χρησιμοποίησιν. Ἐξ ὅλων τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μόνον δὲ Μπερναρντέν τε Σαίν - Πιέρ ήτον δὲ μιθητής

δσον καὶ φίλος τοῦ Ρουσσώ. Οἱ ὑποστάντες τὴν καθαυτὸν ἐπίδρασίν του εἶναι πολὺ ἀμφιβόλου φῆμης. Εἰς τὴν Γερμανίαν γρήγορωτερον ἀπὸ παντοῦ ἀλλοῦ ἢ ἐπίδρασις τοῦ Ρουσσῶ ἔγεινε βαθέως αἰσθητὴ εἰς ἀνθρώπους πνευματικοῦ τύπου ἐντελῆς διαφορετικοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι εἰς τὴν χώραν αὐτῆν ἡ ὑποκειμενικὴ συγκατηκότης τοῦ Ρουσσῶ, ἥ σταύλερά προσφρυγή του εἰς τὰ ὑπέροχα πρότυπα τῆς φύσεως προσημόριζοντο τόσον πολὺ εἰς τὸ γερμανικὸν πνεῦμα, ὅστε ἐνήργουν ὡς ἀμεσος ἀπολυτρωτικὴ δύναμις. ‘Ο Ρουσσῶ ὑπῆρχεν δὲ κατ’ ἔξοχὴν διδάσκαλος τοῦ Κάντ. ‘Ο Φίχτε ἐμιօρφώθη ἐπίσης εὐρέως ἀπὸ τὸν Ρουσσῶ καθὼς καὶ δὲ ‘Ἐργατερ καὶ δὲ Λέσσιγχ. ‘Ο Γκαΐτε, εἰς τὰς τελευταίας φάσεις τῆς μακρᾶς ἔξελιξεώς του, ἔτεινε πρὸς ἐν νεοκλασικὸν ἰδεῶδες καθαρῶς ἀντικειμενικόν, ποὺ βέβαια ἦτο μακρὰν ἀπὸ τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ρουσσῶ ἄλλ’ εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπῆρχε μαθητῆς του δσον καὶ δὲ Κάντ. ‘Ο Βέρθερός του εἶναι προφανῶς νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Σαίλ - Πρέ- καὶ δυνατὸν νὰ μὴν ὑπῆρχε Φάσοντ χωρὶς τὸν Ρουσσῶ. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ φορματικὴ κίνησις ἀνεπτύχθη μεγαλοπρεπῶς μόνον κατὰ τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα. Ή δὲ ἐπίδρασις τοῦ Ρουσσῶ ἔξηπλώθη παντοῦ μέχρι σημείου ὥστε, παρομοίᾳ πρὸς τὴν παγκόσμιον ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν, παρηγέρητο ἐνίστε απαρατήρητος καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη ποὺ τὴν ὑψίσταντο.

Ἡ οτασίς τῆς Ἀγγλίας ἀπέναντι τοῦ Ρουμανισμοῦ καὶ τοῦ Ρουσσώ ὑπῆρξε διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας. Οἱ Γερμανοὶ ἔλαβον συνελδησιν τῶν συγκεχυμένων δρμῶν των διὰ τοῦ Ρουσσώ. Οἱ Γάλλοι ἔπρεπε νὰ ὑποστοῦν μίαν βιαίαν μεταλλαγήν. Ἐλλ' οἱ "Ἀγγλοι ἡσαν ἥδη φορμάντικοι κατ' ἀρχήν, ἐνεκα δὲ τούτου εἰς αὐτοὺς ἡ κίνησις δὲν ἤμποροῦσε νὰ προκαλέσῃ ἐπανάστασιν. Προσέτι ἡ φιλολογικὴ πνοή καὶ τὸ αἰσθητικὸν ἰδεῶδες τοῦ Ρουσσώ προηρχούντο ἀπ' ἐνθείας ἢ ἐμμέσως ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἡ φιλοσοφία τοῦ Λόκε, δὲ Ρίτσαρδοντον, ἡ ἀγγλικὴ ἀνεξαρτησία, ἡ ἀγγλικὴ ἐλευθερία εἶχαν ὑπεκκαύσει τὴν ἀμιλλανή ἢ ἔξεγείρει τὸν ἐνθυσιασμόν του. Ἡ ἐπιθρασις τοῦ Ρουσσώ, ἀνεγνωρισμένη ἦ μή, ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ φορμαντισμοῦ, δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο ἢ ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ μορφὴν μᾶλλον ἀποκαλυμμένην διτι εἴχε πάρει ἀπὸ αὐτήν δ Ρουσσώ.

Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ρουσσώ,
Ἄχι μόνον ὑπὸ τὴν στενῶς φιλοκογικὴν ἔννοιάν
της, εὐδίσκεται σήμερον εἰς τὸ ἀνώτατὸν ση-
μεῖον τῆς. Οἱ λόγοι οἱ ἀπαγγελλόμενοι εἰς τὴν
Δούμαν εἶναι γεμάτοι ἀπὸ Ἰδεύς καὶ φράσεις
ἀκόμη τοῦ «Κοινωνικοῦ Συμβολαίου». Είναι δὲ

περιπτὸν νὰ προστεθῇ ὅτι ὁ Τολστοῦ ὑπῆρξεν
ἀπὸ τῆς νεότητος του μαθητής τοῦ Ρουσσῶ,
καὶ ὅτι ὁ Ἰδιος ἔλεγεν: τρέφω λατρείαν μᾶλλον
ἢ θαυμασμὸν πρὸς αὐτόν.

Ἐάν στραφώμεν ἀκόμη πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς προπαγανδιστὰς τῆς αἰσθηματικῆς ἐπαναστάσεως, δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὸν Ρουσσό. Ὁ αὐτοτρόπος Ἐμερόσον εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ βιθύζει τὰς βαθείας του ρίζας. Ἡ Γεωργία "Ελλιοτ ἥτο ἐπίσης ἐμπαθής θαυμαστρία τῶν «Ἐξομολογήσεων»: "Ἐλεγεν: ·Ο Ρουσφό ἐκ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Φύσεως ἔκαμε δι' ἐμὲ νέον σύμπαν σκέψεως καὶ αἰσθήσατος.

Κατά τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἡ ίδια δύναμις ζωγονεῖ ἀκόμη τὰς διαθέρμους καὶ εὐγενεῖς ψυχᾶς, ποὺ ἀγωνίζονται νὰ πλάσουν ἐν νέον ίδεωδες. ΟΦρανσίς Ζάκι ξωγονήθη ἀπὸ τὸν Ρουσσώ τὸν ἀπεκάλεσαν «νέον Ρουσσώ». Ο φιλόσοφος τῆς Γενεύης εἶναι ἐπὶ πλέον ὁ πρόδρομος τῶν σημερινῶν μας φιλοσοφιῶν τὰς προησθάνθη. Ο Οὐγλλιάμ Τζέιμς θεωρεῖται ὡς ὁ θεμελιωτὴς τοῦ πραγματισμοῦ ἀλλ ἡ ἀντίληψις τῆς «ἀληθείας» ὡς «ἀληθείας πρακτικῆς» μᾶλλον ἢ ὡς «ἐπιστήμης». ἔξετενθή τόσον σαφῶς εἰς τὸν «Ἀλμήλιον» καὶ εἰς τὸ δευτέρον ήμισυ τῆς «Νέας Ἐλοῦτς», ὥστε ὁ κ. Ἀλμπέρτος Σχίντς ήδυνηθῆν ἀποδεῖη, δτι «δι μεγαλύτερος τῶν Πραγματιστῶν εἶναι καὶ θὰ μένῃ πιθανῶς ὁ Ζάκι Ρουσσώ». Τὸ αὐτὸν ἡμισοῦμεν νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τὴν μπεργκονικὴν φιλοσοφίαν, ποὺ εἶναι τόσον τῆς μόδας σήμερον, μὲ τὴν ἕντοτέμησίν τῆς δσον ἀφορᾶ τὸ λογικὸν καὶ μὲ τὴν ἐπιμονῆν τῆς ἐπὶ τῆς ζωὴκῆς δυνάμεως τοῦ ἐνστίκτου: αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἐτέθησαν μὲ λεπτομερεῖας δλιγύντερον λεπτάς, ἀλλὰ ὅχι καὶ μὲ δλιγυντέραν δύναμιν ἀπὸ τὸν Ζάκι-Ζάκι. Ο Νίτσε, ὁ πλέον ἀξιόσημείωτος σκιεπτόμενος καὶ ποὺ ἐξήσκησε τὴν περισσοτέραν ἐπίδρασιν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, εἶναι ὁ ἀντίτιους τοῦ Ρουσσώ καὶ δμως ἔχει τόσας δμοιότητας μὲ αὐτόν, ὥστε μένει πνευματικὸς συγγενῆς του. Ο Νίτσε εἶναι ὁ Ρουσσώ τῆς ἐποχῆς μας.

Μετοξὺ τῶν ἔργων τοῦ Ρουσσώ καὶ τῆς προσωπιάτητός του ὑπάρχει ἡ ἀρμονία; Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἔργου του δύον μὲν βλέμμα εὐθύτερον ἀγει εἰς ἀρνητικὴν ἀπάντησιν. Ὅτι μᾶς κάμνει ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μεγάλους προφήτας τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐνότης τῶν δοξασιῶν τὰς δοπίας ἔφεραν εἰς τὸν κόσμον: αἰσθανόμεθα κάποιαν πειστικὴν ἀρμονίαν μεταξὺ τῶν δοξασιῶν αὐτῶν καὶ τῆς προσωπιάτητος ἐν τούτοις ἀγωνιζόμενον πάντοτε διὰ τὸ ίδεοδεῖς. Ὑπὸ τὸν διπλοῦν αὐτὸν χαρακτῆρα, τὸν πνευματικὸν καὶ ἀνθρώπινον ταῦτοχρόνως τύπον καταλήγομεν εἰς τὸ ἐννοήσωμεν μέρος τῆς γοττείας τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ρουσσώ καὶ πῶς τὸ πλέον ἀνόμοια πρόσωπα — δ. μαρκήσιος Σάδα καὶ δ. Ἐμερσον, ἡ Καρλόττα Κορνταί καὶ δ. Ἐμμανούηλ Κάντ — προσέκλιναν εὐσεβῶς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου του.

Η ΝΕΚΡΗ ΠΩΛΙΤΕΙΑ*

— ΤΡΑΓΟΔΙΑ —

ΠΡΑΞΙΣ Γ'

Η αίθουσα της Α' πράξεως. Η μεγάλη ταρράτσα είναι άνοιχτή. Ψηλά άνάμεσα από τις κολόνες, φαινέται δι ουδαίνος, παλλόμενος από αστρα. Απάνω στό κατάφορτο τραπέζι, ένα καντηλέρι άναμμένο. Βαθειά είναι ή σιωπή.

ΣΚΗΝΗ Α'

Η ΑΝΝΑ κάθεται κοντά στά σκαλοπάτια που άνεβαινουν στήν ταρράτσα. Η νυχτιάτικη κνοή δροσίζει τό χλωμό πρόσωπό της, γυρισμένο πρός τα δύτρα, αύρα γι' αύτην. Στην άρχη ή δυμιλιά της είναι πολύ ζωηρή σάν νά την κινήθει φορτωμένη. Η ΤΡΟΦΟΣ γονατισμένη έμπεδός της, μελαγχολική και υποταγμένη.

ΤΡΟΦΟΣ, άπλοντες τά χέρια πρός τη νύχτα — "Εδώ κ' έκει έρχεται κάποιο άγεράκι... Άρχει άνεμος, αλι βάβω; Δεν αισθάνεσαι τή μυρωδιά της μυρτιάς;

ΤΡΟΦΟΣ — Είν' ού άγεράς της στερεάς.

ΑΝΝΑ — Άνασσενε ή γηγ. Είναι λίγη ώρα που πήγαμε με τή Λευκή στήν πηγή, και φύλλο δεν κουνούσε. Τέλεια ήρεμια. Γιατί νά μή την ταράξωμε, λέξι δὲν έλέγαμε μονάχο, ή πηγή θρηνούσε και χαιρότανε... Έπροσεξες ποτέ, βάβω, τή φωνή τής πηγής αντής;

ΤΡΟΦΟΣ — Πάντα τό ίδιο πρόμα λέει τό νερό.

ΑΝΝΑ — "Οχι, δχι. Τή στιγμή που ή Λευκή κ' έγω λέξι δὲ μιλούσαμε, χλία πράματα έλεγε τό νερό, και τάνοιωθα τόσο πειστικά... Μεπεισε νά κάνω έκεινο που πρέπει νά γείνη βάβω, τό νερό αντό, τό άγνο, που έρχεται μεσ' από τά βάθη, μεσ' από τά βάθη..."

ΤΡΟΦΟΣ, άνήσυχη — Τί θές νά κάνγις; Τί θές νά κάνγις;

ΑΝΝΑ — Νά φύγω, νά φύγω πολὺ μακριά...

ΤΡΟΦΟΣ — Νά φύγης; Ποῦ;

ΑΝΝΑ, μέ φωνή κομμένη και βιαστικά — Θά τό μάθης θά τό μάθης... Εννοια σου, μήν άνησυχης, βάβω μου. Τό δρόμο αντόν θά τόν πάρω μονάχη, χωρίς νά μέ άδηγης έσύ. Δε θάχω πειά άναγκη νά στηρίζωμαι σ' έσένα. Στά μάτια μου θά γείνη φώς. Τί έλεγες γιά τά μάτια μου προχθές; «Γιατί ο Θεός νά σου δώσῃ τόσο ξεμορφα μάτια, άν ήταν για νά μή ξαναίδουν τό φώς;» Βλέπεις, βάβω: θυμούμαι τά λόγια σου και τώρα, τό έρωτα πώς τά μάτια μου είναι ξεμορφα.

ΤΡΟΦΟΣ — Πώς μιλεῖς άπόψε! Κάτι κρύβουν,

κάτι κρύβουν τά λόγια σου... Μά έγω είμαι μια γρηγούλα...

ΑΝΝΑ, μέ συγκίνησι ξαφνική, βάνοντας τά χέρια πάνω στούς όμους της τροφού — Είσαι ή γρηγούλα ή άγαπημένη μου. Είσαι ή πρώτη και ή στερνή μου άγαπη, βάβω. Πάντα ένοιωσε μέσα της ή ζωή μου τό γάλα που βύζαξα από τό στήθος σου. Μαράθηκε τό στήθος σου, μά ή καλωσύνη σου μεγάλωσε μέρα με τήν ήμέρα. Μέ κρατούσες από τό χέρι σαν δέν μπορούσαν άκόμα τά ποδαράκια μου νά βρούν τά βήματά τους. Και τώρα μέ τήν ήδια πιστή άφοσίωσι μέ άδηγεις στό φοβερό σκοτάδι. Είσαι άγια, βάβω. Μέσ' στήν ψυχή μου είναι ένας παράδεισος για σένα...

ΤΡΟΦΟΣ — Μή μέ κάνγις νά πλάψω...

ΑΝΝΑ, τήν άγκαλιάζει — "Α, συχώρεσέ με, συχώρεσέ με! Πρέπει νά σε κάνω νά πλάψης.

ΤΡΟΦΟΣ, τρομαγμένη, τρομιζεται από τήν άγκαλιά της και τήν κυττάσι στό πρόσωπο — Γιατί, γιατί μιλεῖς έτσι; Γιατί μέ σφίγγεις έτσι;

ΑΝΝΑ, προσπαθει νά διασκεδάση τήν άνησυχία της — "Οχι, δχι... Τίποτε, τίποτε... Σου μήλησα έτσι, γιατί τώρα πειά καμιά χαρά δε μπορώ νά σου δώσω, βάβω μου, καμιά χαρά πειά..."

ΤΡΟΦΟΣ — Τίποτε δέ μου κρύβεις; Δε θές νά γελάσης τή γρηγούλα σου; Δε θές νά τή γελάσης;

ΑΝΝΑ — "Οχι, δχι... συχώρεσέ με. Δεν ήξερω τί λέω, άπόψε. Δε έρω τί αισθάνομαι... Έχω μια παράξενη φλαμάρια. Τώρα δά, ένοιωθα τόν έαυτό μου έλαφρο, σαν νάθελα νά πετάξω ένοιωθα σγεδόν χαρούμενη μιλούσα, μιλούσα... Κ' έξαφνα μ' έπιασε πάλι ή μελαγχολία και σ' έκανα νά πονέσης... Τώρα πέρασε αισθάνομαι καλύτερα από τή στιγμή που σ' άγκαλιασα, βάβω. Θά ήθελα νά μέ πάρης στά γόνατά σου, νά μου πήγις περασμένα πράματα που θυμάσσαι γιά μένα, γιά μένα, από τότε που ήσουσε ή μητέρα μου... Θυμάσαι; Θυμάσαι; Θυμάσαι;... [Διακοπή]."

ΑΝΝΑ — "Α, γιατί νά μή μου δόση ο Θεός ένα παιδί, που τόσο τό ποθούσε έκεινος; Γιατί; Θά ήταν ή σωτηρία μου! Ποτέ μητέρα δέν άγαπησε τό σπλάχνο της, δπως θά τάγαπούσα έγω. "Όλα τά άλλα πειά θά μου ήταν άδιάφορα. "Όλοένα, άδιάκοπα, θά πότιζα τή ζωή του μέ τό γλυκύτερο άρωμα τής δικῆς μου ζωῆς. "Όλοένα θά έσκυβα πάνω στήν ψυχούλα του, νά βλέπω τό πορτραΐτο που θά τού ξεμιαζε, άπαράλαχτο και ή στοργή του γιά μένα, θά μου ήταν άγαπητότερη από τό φώς... Μά έκει-

Ζητασία

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ
"Υπό Ζ. Λ. Παπαντωνίου

νος πού μ' έκαμε στειρά, έπήρε και τό φῶς μου. Νά είναι τιμωρία γιά κάποιο άμαρτημα, βάβω; Πές μου. Κάποιο μεγάλο άμαρτημα. Διακοπή. Τής Τροφού τά μάτια είναι γεμάτα δάκρυα. Πόσο γλυκήρα μ' άφησε ή μητέρα μου! Μ' έλατερες, και δύμας δέν ήταν εύτυχισμένη... Τό έρεις, και δύμας δέν ήταν εύτυχης έσύ. Εέρεις τήν αίτια που πέθανε. Ποτέ δέν ήθέλησε, βάβω, νά μου πήγις γιατί πέθανε... ούτε πώς πέθανε.

ΤΡΟΦΟΣ, τρομαγμένη, δισταχτική — "Ενας πυρετός, ένας ξαφνικός πυρετός τήν πήρε, μέσα σε μιά νύχτα. Λέν τό ήξερες αντό;

ΑΝΝΑ — "Α, δχι δχι, δέν ήταν πυρετός. Γιατί ποτέ νά μή μου πήγις τήν άληθεια;

ΤΡΟΦΟΣ — Δέν είναι αυτή ή άληθεια;

ΑΝΝΑ — "Οχι, ή άληθεια δέν είναι αυτή. Αποβραδύς ή μητέρα μου είχε μείνει στό πρόσωπο μου και θυμούμαι τά φιλιά της στό πρόσωπό μου και κάτι, θερμό σάν δάκρυ. "Α, δ ίπνος μου ήταν τόσο δυνατός, που νίνησε τήν άδριστη θλίψη τής παιδικής μου ψυχής. Και μου φάνηκε, ότι

* Τέλος.—Η άρχη είς τό τεύχος τής 15-30 Τουνίου.

ΤΡΟΦΟΣ, σὲ μεγάλη ταρσοή — "Όχι, όχι... δὲν ήθέλησε..."

ΑΝΝΑ — Ποτὲ δὲ θὰ τὸ μάθω;

ΤΡΟΦΟΣ — "Α, πάντα προσπαθεῖς νὰ μοῦ θυμίζῃς τὸν πόνο μου.

ΑΝΝΑ, τὴν χαιδεύει — Συχώρεσέ με, συχώρεσέ με. Σ' ἔκανα νὰ πονέσῃς. [Διακοπή]. Αἰσθάνεσαι τὴν μυρωδιὰ τῆς μυρτιᾶς, τὶ δυνατὴ ποὺ εἶναι; [Σηκώνεται καὶ, γυρισμένη πρὸς τὸν ἀνοιχτὸν ἔξωστη, ἀναπνέει τὸ ἀφωμα, ἀπλῶνει τὰ χέρια]. Αρχισε δὲνεμος. Χτυπᾷ σὰν κρύσταλλο ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά μου. Μήπως εἶναι ἀνοιχτὴ ή πόρτα τῆς κάμαράς μου;

ΤΡΟΦΟΣ — Ναί.

ΑΝΝΑ — "Όλα τὰ παράθυρα εἶναι ἀνοιχτά;

ΤΡΟΦΟΣ — Ναί, δλα.

ΑΝΝΑ — Περνᾶς δὲνεμος σὰν ποτάμι ἀρωματισμένο. Ποὺ νὰ εἶναι ἡ Λευκή;

ΤΡΟΦΟΣ — Στὴν κάμαρά της, βέβαια. Θέλεις νὰ τὴν καλέσω;

ΑΝΝΑ — "Όχι, όχι, ἀφησέ την νὰ ἡσυχάσῃ τὴν καῦμένη! Στὴν πηγή, ἥταν τόσο δυνατή ἡ μυρωδιὰ τῆς μυρτιᾶς, ποὺ κόντεψε νὰ λιγοθυμήσῃ. Τὴν ὥρα ποὺ γυρίζαμε, τὴν ἔνοιωθα νὰ κλονίζεται. Αὐδ-τρεῖς φρόδες τὴν κράτησα μήν πέση... Βλέπεις τί σταθερό εἶναι τὸ βῆμα μου, βάβω! Έγδω τὴν δδηγούσα. Θαρρῶ πὼς θὰ μποροῦσα, μόνη νὰ πάω στὴν πηγή καὶ μόνη νὰ γυρίσω..."

ΤΡΟΦΟΣ — Μά, γιατί τόσο μιλεῖς γιὰ τὴν πηγὴ αὐτή;

ΑΝΝΑ — "Ολους ἐμάς μᾶς καλεῖ σὰν πηγή ζωῆς. Δὲν εἶναι τὸ μέρος ζωντανὸ πρᾶμα στὸν τόπον αὐτόν, ποὺ δλα εἶναι νεκρά; Αὐτὴ μονάχα σιύνει τὴ δίψα μας καὶ δλοι μας, διψασμένοι, ζητοῦμε καταφύγιο στὴ δροσιά της. Άν δὲν ἥταν καὶ αὐτή, κανεὶς ἐδῶ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ζήσῃ θὰ πενθάναμε δλοι ἀν ἐτύχαινε νὰ στερέψῃ.

ΤΡΟΦΟΣ — Μά, γιατί νὰ ὅθυνμε στὸν καταραμένον αὐτὸ τόπο; Τὸ καλοκαΐδι ἐδῶ εἶναι σὰν κόλαση. Πρέπει νὰ φύγωμε. Πότε θὰ φύγωμε;

ΑΝΝΑ — Γλήγορα, γλήγορα, βάβω.

ΤΡΟΦΟΣ — Άλήθεια, εἶναι καταραμένος ἀπὸ τὸ Θεὸ δ τόπος αὐτός. Κάθε μέρα γίνεται λιτατεία στὸν Προφήτη Ήλία. Απόψε δλος δ κάμπος εἶναι γεμάτος φωτιές. Μὰ ούτε στάλλα νερὸ δὲν πέφτει. Νὰ ἔβλεπες τὸ ποτάμι! Τὰ χαλίκια, στεγνὰ καὶ ἀσπρισμένα σὰν κόκκαλα νεκρῶν.

ΑΝΝΑ — Ό "Ιναχος! Τὸν πέρασε προχθὲς δὲνεμος, τὴ μεγάλη μέρα τῶν εὐρημάτων... [Ψάχνοντας, κάθεται στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι]. Θές, βάβω, νὰ σου πῶ τὴν ιστορία του; "Ηταν μᾶς φορὰ ἔνας βασιλῆς, ποὺ τὸν λέγανε "Ιναχο" κι' δ

βασιλῆς εἶχε μιὰ κόρη ποὺ τὴ λέγανε "Ιώ, τόσο ἔμιορφη, τόσο ἔμιορφη, που ἔνας ἄλλος βασιλῆς, παντοδύναμος, δὲ βασιλῆς τοῦ Κόσμου, τὴν ἀγάπησε. Μὰ ἡ γυναῖκα του ἀπὸ τὴ ζήλεια της τὴν ἔκανε μοσχάρι, ἀσπρο σὸν τὸ χιόνι, καὶ τὴν ἔδωσε στὸ δράκοντα τὸν "Άργο νὰ τὴν φυλάγῃ, ποὺ εἶχε μάτια ἔκατο. Καὶ δὲ δράκοντας δ φοβερὸς ἔβοσκε τὸ ἀσπρο τὸ μοσχάρι κάτω ἔκει στὸ πλάι τῆς θάλασσας, στῆς Λέροντς τὸ λειβάδι. Καὶ νύχτα μέρα τὴν φύλαγε μὲ τὰ ἔκατο του μάτια. Ο βασιλῆς τοῦ Κόσμου ἔστειλε τότε τὸ βασιλόπουλο τὸν "Ερμῆ, νὰ σκοτώσῃ τὸ δράκοντα καὶ νὰ πάρῃ τὴν κόρη τὸ βασιλόπουλο πῆγε στὸ λειβάδι, καὶ ἀρχίσε νὰ πάιζῃ τὴ φλογέρα τόσο γλυκά, ποὺ δὲ δράκοντας ἀποκομιδήκε τότε τὸ βασιλόπουλο, πῆρε μὲ τὸ σπαδὶ τὸ κεφάλι τοῦ δράκοντα ποὺ εἶχε μάτια ἔκατο. Μὰ ἡ ζηλειάρα ἡ γυναῖκα τοῦ βασιλῆς ἔστειλε κακὴ μυῆγα, ποὺ κόλλησε στὰ πλευρὰ τοῦ μοσχαριοῦ. Τοελὸς ἀπὸ τὸ πόνο τὸ μοσχάρι, ἔτρεχε, ἔτρεχε, πέρασε ποτάμια καὶ βουνά, χωρὶς στιγμὴ νὰ σταματήσῃ, πεινασμένο, διψασμένο, καταπονεμένο, δικού τὸ στόμα τὸν ἔβγανε ἀφρούς καὶ βογγούσε... Τέλος ἔφτασε σὲ μιὰ μάκρουνη πολιτεία, καὶ ἔκει φάνηκε δ βασιλῆς ποὺ τὴν ἀγαποῦσε, καὶ τὴν ἀγγίξε μὲ τὸ χέρι του, καὶ τὴν ἡμέρειφε, καὶ ξαναγίνηκε ἡ ἔμιορφη βασιλοπούλα. Καὶ ἔκανε μὲ τὸ βασιλῆς ἔνα παιδί μανδρο. Καὶ ἀπὸ τὸ μανδρο παιδί, ὑστερά ἀπὸ πέντε γενεές, γεννήθηκαν οἱ Δαναΐδες, οἱ πενήντα Δαναΐδες. [Σκύβει πάνω στὴν τροφή ποὺ ἔγινε τὸ κεφάλι σὰν μισοκομισμένη]. Κοιμάσαι, βάβω;

ΤΡΟΦΟΣ, ἀναστηκόντει — "Όχι, όχι. Ακούω..."

ΑΝΝΑ — Νυστάζεις, βάβω μου. Μιὰ φορά μούλεγες ἔσυ παραμύθια νὰ μὲ κοιμίσῃς... Πήγαινε, πήγαινε νὰ πλαγιάσῃς. Έγδω θὰ περιμένω τὸν "Αλέξανδρο.

ΤΡΟΦΟΣ — "Όχι. Δὲ νυστάζω... Μὰ εἶναι τόσο γλυκειά ἡ φωνή σου..."

ΑΝΝΑ — "Ο "Αλέξανδρος εἶναι στὴν κάμαρά του;

ΤΡΟΦΟΣ — Ναί, στὴν κάμαρά του εἶναι.

ΑΝΝΑ — "Ακουσα ποὺ ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ γύρισε τὸ κλειδί..."

ΤΡΟΦΟΣ — Θέλεις νὰ τὸν φωνάξω;

ΑΝΝΑ — "Όχι, όχι... Ίσως νὰ θέλῃ νὰ μείνῃ μόνος. Ίσως νὰ ἔργαζεται. [Πρόσεχει ν' ἀκούσῃ]. Κάποιος ἀνεβαίνει. [Η Τροφή σηκώνεται καὶ πηγαίνει πρὸς τὴ θύρα δεξιά].

ΣΚΗΝΗ Β'

Ο ΛΕΩΝΑΡΑΟΣ μπαίνει δισταχτικός. Φαίνεται νὰ ἔχῃ ἐλαφρώσει λίγο δ πόνος του. Είναι καταπονεμένος. Η θλύψη του φαίνεται δχι τόσο σκληρή, ίσως νὰ ἔκλαιγε.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — ΜΗΤΕΟΣ ΜΥΡΑΤ
Υπό Ζ. Α. Παπαντονίου

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, πηγαίνει πρὸς τὴν τυφλή σὰν κάπως ταπεινωμένος — Εἰσθε ἔδῶ, "Αννα... Εἰσθε μόνη..."

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, σηκώνεται καὶ τοῦ δίνει τὸ χέρι — Περίμενα, κάποιος νὰ ὅθῃ. "Ο Ἀλέξανδρος εἶναι ἀκόμα στὴν κάμαρά του, καὶ ἡ Λευκή... Θαρρῶ πῶς πλάγιασε. Ἐκόντεψε νὰ λιγοθυμήσῃ, ἐκεῖ, στὴν πηγή, ἀπὸ τὴν δυνατή μυρωδιὰ τῆς μυρτιᾶς. [Πρὸς τὴν Τροφό] Πήγαινε, βάβω. Θὰ σὲ φωνάξω. [Η Τροφός βγαίνει ἀπὸ τὴν δεύτερη θύρα ἀριστερά].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Α, κόντεψε νὰ λιγοθυμήσῃ!"

ΑΝΝΑ — Μιὰ ζάλη... Μὰ ἔβαλε τὰ χέρια τῆς στὸ νερό, καὶ πέρασε. Καὶ τὴν ὥδηγησα ἐγώ. Ξέρω καλὰ τὸ δρόμο. Θαρρῶ πῶς θὰ μποροῦσα νὰ πάω στὴν πηγή καὶ νὰ γυρίσω μόνη μου...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ποτὲ δὲ θὰ χάσετε τὸ δρόμο σας...

ΑΝΝΑ — Σ' αὐτὸς τὸ δρόμο ποτέ...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Θέλετε νὰ καθίσετε, "Αννα;

ΑΝΝΑ — "Οχι. "Ηδελα νάνεβω λίγο στὴν ταράτσα. Η νύχτα πρέπει πῶς εἶναι θαῦμα. [Ο Λεονάρδος τὴν βοηθεῖ ν' ἀνέβῃ. Στοματοῦν καὶ οἱ δύο στὸ μεταξὺ τῶν κιόνων. Η "Αννα πλησιάζει τῇ μίᾳ κολόνᾳ, μὲ τὸ πρόσωπο γυρισμένο πρὸς τὸν οὐρανό].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Εἶναι θαῦμα. Τόσο φωτεινή, ποὺ ξεχωρίζουν δύοι οἱ δγκόλιθοι τῶν τειχῶν, στὴν νεκρή πολιτεία.

ΑΝΝΑ — Τὴν ὄνομάζετε νεκρή, τὴν Χρυσῆ Πόλι; "Ἐλεγα πῶς γιὰ σᾶς θὰ ἡταν περισσότερο παρὸν ζωντανή." Θελεγα πῶς ἔσεις γιὰ πάντα θὰ βλέπατε αὐτὸς ποὺ μονάχα ἔσεις ἔχετε ίδη.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Ω, εἶναι νεκρή, νεκρή... Μοῦ ἔδωσε δ' τι μποροῦσε νὰ μοῦ δώσῃ. Τώρα πειά ἀπόμενε ἔνα κοινὸ κοιμητήριο. Οἱ πέντε τάφοι ἔμειναν πέντε στόματα ἀμορφά καὶ ἀδειανά.

ΑΝΝΑ — Ποὺ θὰ ξαναπεινάσουν... [Διακοπή]. Κυττάζετε τὰ ἀστρα;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ποτὲ δὲν ἡταν ἔτοι λαμπερά. Γόση εἶναι ἡ λάμψη τους, γλήγορη καὶ δυνατή, ποὺ φαίνονται τὸ ἔνα πλάι στὸ ἄλλο. Η Μεγάλη "Ἄρκτος σὲ φοβίζει σχεδόν. Λαμπτοκοπῆ σὰν νὰ ἡταν μέσα στὴν ἀτμοσφαῖρα τὴν δικῆ μας. "Ο Γαλαξίας φαίνεται νὰ πάλλεται σὰν ἔνα μακρὺ πέπλο.

ΑΝΝΑ — "Α, βλέπετε τέλος πάντων καὶ σεῖς τὴν ἐμορφιὰ τοῦ οὐρανοῦ! "Ο Ἀλέξανδρος ἔλεγε πῶς, μαγεμένος μὲ τοὺς τύμβους, λησμο-μονήσατε τὸ οὐρανοῦ τὴν ἐμορφιά.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Γιὰ νὰ κυττάζῃ κανεὶς τὰ ἀστρα, πρέπει νὰ εἶναι καθάρια τὰ μάτια.

ΑΝΝΑ — Δὲ σᾶς ἔδωσε ἡ Λευκή τὸ γιατρικὸ ποὺ σᾶς είλε, γιὰ τὰ μάτια σας;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, μὲ φωνὴ τρομαγμένη — Ναι! Καὶ ἀρχίζουν νὰ γιατρεύονται.

ΑΝΝΑ, — μὲ γλυκύτητα, προσπαθῶσα νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν ψυχή του — "Ἐχετε τίποτε μὲ τὴν ἀδελφή σας, Λεονάρδε; ...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, ἀνατριχιάζει — "Ἐγώ;

ΑΝΝΑ — Πολλὲς φορές, πολλὲς φορές, Λεονάρδε, ἔνοιωσα τὴν ταραχή σας δταν ἡ Λευκή ήταν ἐμιρόδης ἡ δταν σᾶς μιλοῦσε κανεὶς γι' αὐτήν..

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, τρέμει — Νοιώσατε...

ΑΝΝΑ — Δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνη σ' ἐμένα; Δὲ νομίζετε τὴν ψυχή μου δξια, νὰ δεχθῆ τὴν ἀλήθεια; Αὐτή, ποὺ εἶναι μοιχρὰ ἀπὸ τὴν ζωή, Λεονάρδε, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐμορφη καὶ σκληρή ζωή τὴν ήλιοφωτισμένη;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Γιὰ ποιὰν ἀλήθεια μοῦ μιλάτε, "Αννα; Γιὰ ποιὰν ἀλήθεια;

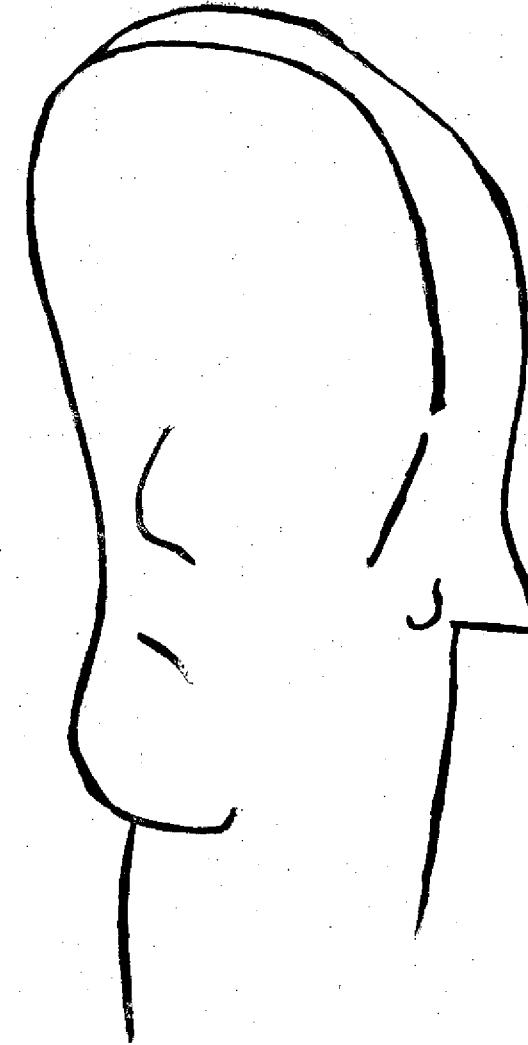
ΑΝΝΑ — Γιὼ τὴν ἀλήθεια ποὺ τὴν γνωρίζω τώρα πειά, καὶ ποὺ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τὴν κρύψῃ, καὶ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τὴν ἀλλάξῃ... ποὺ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τὴν ἀλλάξῃ... [Τρελαμένος καὶ σαστισμένος δ Ἀλεονάρδος τὴν κυττάζει, ἀκουμπασμένος στὴν ἄλλη κολόνα]. Σᾶς νοιώθω ταραγμένο, ἀνήσυχο, τρομαγμένο... ξέρω πῶς ὑποφέρετε. Καὶ πονεῖτε δχι μονάχα ἔσεις, δλοι μας πονοῦμε. Καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς θέλει νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον τὸν πόνο του. Καὶ καθένας ξέρει πῶς ἀδικεῖ ἔτσι καὶ τὸν ἔσωτό του καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ μένομε δτολμοὶ καὶ δισταχτικοὶ καὶ ταπεινωμένοι, τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ ἀλήθεια εἶναι θρονιασμένη δίπλα μας καὶ μᾶς κυττάζει μὲ τὴ ματιά της τὴν ἀμείλικτη.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Δὲν καταλαβαίνω, "Αννα.

ΑΝΝΑ — Φοβᾶσθε μὴ μὲ λιπήσετε! "Αν ἀναγνωρίζετε στὴν ψυχή μου κάποια εὐγένεια; ἀν νομίζετε πῶς τόσα χρόνια ἥμιουν ἡ δξια καὶ καλὴ συντρόφισσα ἔκεινου ποὺ τὸν ἀγαπᾶτε καὶ τὸν θαυμάζετε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, ἀν δξιῷ τὴν ἀδελφικὴ καλωσύνη ποὺ μοῦ δεξίατε πάντα, Λεονάρδε, μὴ φοβᾶσθε νὰ μὲ λιπήσετε δπως θὰ ἐκάνατε μ' ἔνα ἀδύνατο πλάσμα ποὺ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ κυττάξῃ κατάματα τὸν πόνο! Δὲ μᾶς ἀκούεις ἄλλος ἀπὸ τῆς νύχτας τὴν πνοή. Εἶναι ἡ στιγμὴ ποὺ μπορεῖ νὰ πάθῃ μεταξύ μας δ' τι ἔχουμε πιὸ σοβαρό. Κάθε ἀναβολή θὰ εἶναι ἀδύναμία, λιωτὸς κίνδυνος...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, πτοημένος, τρέμων — Μὲ τρομάζετε... τὰ λόγια σας, δὲν τὰ περίμενα.

ΑΝΝΑ — Τόσον καιρὸ τώρα, νοιώθω νὰ ὑποφέρετε. Τόσον καιρὸ τώρα, νοιώθω μέσ' στὸ σκοτάδι μου... πῶς νὰ σᾶς πῶ, πῶς νὰ σᾶς πῶ... νοιώθω κάτι νὰ πλένεται, σιωπηλά, μυστικά, κάτι ἀπιαστο, ποὺ μὲ σφίγγει δμως, μὲ πνίγει κάποτε... "Α, δὲ μπορῶ πειὰ νὰ ζήτω ἔτσι. Θέλω νὰ ζήσω μὲ τὴν ἀλήθεια μόνο αὐτὴ τουλάχιστον νὰ φωτίζῃ τὸ σκοτάδι μου

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Υπὸ Ζ. Λ. Παπαντωνίου

"Ἄς ποῦμε λοιπὸν τὴν ἀλήθεια. "Ἐγώ, μονάχα ἐγώ, είμαι ἡ αἰτία. Είμαι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐμορφη καὶ σκληρή ζωή· καὶ δμως ἀδεια καὶ δεξιαί της πονητή σας, δταν σκάψει μπροστὰ στὴ δύναμι της, καὶ μιὰ καινούρια φωνὴ τῆς ἀνάγκης; Κάτι, ποὺ κοιμώταν μέσα της, άνεβαίνει στὰ χεῖλη της, καὶ τότε μιλεῖ λόγια ἀθέλητα... Λίγο ποὺ νὰ ὅθῃτε, μοῦ μιλοῦσε γιὰ ἔνα πληγωμένο γεράκι. Χίλιες μαζὶ φτερούγες τρεμούλιαζαν μέσ' στὴ φωνή της. [Διακοπή]. "Ο Λεονάρδος ἀκούει αἰκιητος, σὰν ἀπολιθωμένος,

άκουμπισμένος στήν κολόνα]. Φταίει λοιπόν ότι τὸν διγαπᾶ; Δὲ νομίζετε, Λεονάρδε, δὲ νομίζετε πώς τὰ νειάτα της θυσίαστηκαν ἀρκετά στὸ πλειούσας; Ἡ ἀγάπη σας ἡ ἀδελφική, μπορεῖ νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ σᾶς θυσίασῃ ὀλόκληρη τὴν ζωὴν της; Πινγότανε προχθές, σὰν ἐδιάβαζε τὸ θρήνο τῆς Ἀντιγόνης.. . Δὲν εἶναι δίκαιο, δὴν αὐτὴ ἡ ζωὴ νὰ πάῃ χαμένη. Ἐχει ἀνάγκη νὰ χαρῇ, νὰ δώσῃ τὴν χαρᾶς ἥδελατε, Λεονάρδε, νὰ τῆς πάρετε τὸ δικαίωμα αὐτὸν τῆς χαρᾶς; [Διακοπή. Φαίνεται σὰν νὰ τῆς λέιτη τὸ θάρρος]. Κ' ἔκεινος... [Η φωνή της σβύνεται. Η ὄψη τοῦ Λεονάρδου δείχνει θανάσιμη ἀγωνία]. Πῶς νὰ μήν τὴν ἀγαπήσῃ; Μέσα τῆς θὰ εἰδε τὴν πραγμάτωσι τοῦ δνείρου του τοῦ πιὸ φαγατοτικοῦ: τὴν νίκη ποὺ ἐπικαλέσθηκε καὶ ποὺ θὰ τοῦ δώσῃ τὸ στέφανο. Ἐγὼ τί εἴμαι τώρα πιὸ γι' αὐτόν; Μιὰ βαρειὰ ἀλυσίδα, ἔνα παντοτεινὸν ἐμπόδιο. Ξέρετε πόσο βαθειὰ ἀντιταθεῖ κάθε πόνον ἄγονο, κάθε λύτη ἀνώφελη, κάθε ἀπαγόρευσι, κάθε ἐμπόδιο ποὺ θὰ ενδισκε στὸ δρόμο της ἡ ψυχὴ του, μέσα στὸ πέταγμά της τὸ πιὸ ψηλὸ; Ξέρετε μὲ τὶ μάταια, πάντ' ἀγρυπνα, γυρεύει καθετί ποὺ θὰ βοηθοῦσε τὸ πνεῦμα του στήν ἀναζήτησι τῆς ἐμοδριᾶς... Τί εἴμαι ἔγω, τί ἀξίζει ἔνα φάντασμα χωρὶς ζωή, κοντὰ στὸν ἀτέλειωτο ποιητικὸ κόσμο ποὺ κρύβει ἔκεινος μέσα του γιὰ νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ στοὺς ἄλλους; Τί ἀξίζει ὁ ἔρμος δ πόνος μου μπροστὰ στὸν πόνο τὸν ἀτέλειωτο ποὺ θὰ τὸν σταματήσουν μονάχα οἱ ἀποκαλύψεις τῆς ἀραιάς του τέχνης; Ἐγώ, εἴμαι σὰν πεδαμένη ἔγω, τὸ ἔνα μου πόδι εἶναι μέσος στὴ σκιά: ἔνα βῆμα, ἔνα μικρὸ βῆμα, καὶ φένυγ ριὰ πάντα... Ὡ, ἔνα μικρὸ-μικρὸ βῆμα! Καὶ τὴν λίγη αὐτὴ ζωή ποὺ μοῦ μένει, χίλια πράματα τὴν κάνοντα ἀκόμα πιὸ βάρετὴ στοὺς ἄλλους: οἱ κοινωνικοὶ θεσμοί, οἱ προλήψεις, ὁ οίκτος, οἱ τύψεις. Θυμούμαι μιὰ πέτρινη κολόνα, ἐρειπωμένη, φαγωμένη, ποὺ εἴχε ἀπομείνει στὸ μῆλο-ένδος πέλαιον λιμανιοῦ, χωσμένου τώρα, δπου φαινότανε ἀκόμα στὴν ἐπιφύνεια τοῦ νεροῦ δ σκελετὸς ἔνδος καραβιοῦ. Θυμούμαι τὸ ἀνώφελο αὐτὸν ἀπομεινάρι, ποὺ γύρω του ἔβλεπες ἀκούα ξεφτισμένα, τὰ παλαμάρια... . Δὲν ήταν ἄλλο ἔκει τριγύρω, τόσο θλιβερό. Ἀπὸ τὸ μέρος ἔκεινο βλέποντας τὴν θάλασσα, ἔνοιωθες μιὰ γοητεία ἀνίκητη. [Διακοπή. Γέρνει τὸ κεφάλι πάνω στὸ στήθος, ἀποτραβίσται λίγες στιγμές. Ἐπειτα τινάζεται, ἀπλόνει τὰ χέρια πρὸς τὸ Λεονάρδο, ποὺ ἡ συγκίνησις δὲν τὸν ἀφίνει νὰ μάλησῃ]. Ἀς χάσω ὅτι ἀγαπῶ γιὰ νὰ σώσω ὅτι μπορεῖ νὰ σωθῇ. Δόστε μου τὰ χέρια σας, Λεονάρδε. [Ο Λεονάρδος κάνει ἔνα βῆμα καὶ τῆς δίνει τὰ χέρια. Στὸ ἀγγιγμά τους ἡ Ἀννα ἀνατριχίαει. Είναι πιὸ κρύνι ἀπ' τὰ δικά

μου· εἶναι παγωμένα. [Κατεβαίνουν τὰ σκαλοπάτια].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, μὲ φωνὴ σθυμένη — "Αννα, συχωρέστε με, ποὺ δὲ σᾶς λέω μιὰ λέξι... θὰ σᾶς μιλήσω αὐτῷ... Πήτε μου πῶς θὰ μὲ περιμένετε, πῶς θὰ μὲ δικούσετε... Τώρα δὲ μπορῶ, δὲν ἡξέρω... καταλαβαίνετε, "Αννα... . Πήτε μου πῶς θὰ μὲ περιμένετε αὐτῷ.

ΑΝΝΑ, μὲ πόνο — Τί νὰ μοῦ πήτε; "Άλλοιμονο! δὲ μιλήσα ἔγῳ ἀρκετά; δὲν εἶπα ἔγῳ δ, τι δὲν ξπρεπε τοσις νὰ πωθῇ; .. Αἰώνια, αἰώνια παῖξει μαζί μας ἡ ζωὴ καὶ μαζί σέρνει, ἀκόμα καὶ σταν δὲν τὴν θέλομε!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, μὲ μιὰ τελευταία δρμὴ ἐλπίδας — Είστε βεβαία, είστε βεβαία πῶς τὴν ἀγαπᾶ, πῶς ἀγαπιώνται... . Είστε βεβαία γιὰ τὴν ἀγάπη τους, "Αννα... . Δὲν ἔχετε λάθος... δὲν εἶναι μονάχα ὑποψία... είστε βεβαία, βεβαία...

ΑΝΝΑ, ἀπορεῖ γιὰ τὸ τόνο της φωνῆς του — Καὶ σεῖς; Καὶ σεῖς; Δὲν εἶστε βέβαιος; [Διακοπή. Ο Λεονάρδος διστάζει ν' ἀπαγήσῃ]. Γιατί δὲ μιλάτε; "Α, πάντα δὲ οίκτος!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, μὲ χαμηλὴ φωνή, κυττάζοντας τὴν πρώτη θύρα ἀριστερά σὰν νὰ φοβότανε νὰ ίδῃ κάποιον νὰ ἔρχεται — "Ο Ἀλέξανδρος... Εἶναι ἔκει δ Ἀλέξανδρος... θὰ τὸν ίδητε... θὰ τοῦ πήτε πῶς μοῦ μιλήσατε... πῶς μοῦ μιλήσατε γιὰ δλα αὐτά;

ΑΝΝΑ — "Οχι, δχι... Συχωρέστε με, Λεονάρδε, συχωρέστε με! Ούτε καὶ σὲ σᾶς, ούτε καὶ σὲ σᾶς δὲν ξπρεπε νὰ μιλήσω... Η σιωπή, δ! τί δύσκολη εἶναι ἡ σιωπή, καὶ γιὰ κείνους ἀκόμα ποὺ πιὸ δὲν ἔλπιζον ἀπ' τὴν ζωὴ...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Αννα, θὰ σᾶς ίδω αὐτῷ. Θὰ σᾶς ξαναϊδῶ καὶ θὰ σᾶς μιλήσω αὐτῷ... . Πήτε μου, θὰ σᾶς εὔρω ἐδῶ αὐτῷ, τὴν ίδια ψρα; Εὐχαριστῶ, "Αννα. Εὐχαριστῶ. [Τῆς φιλεῖ τὰ χέρια. Γυρίζει πρὸς τὴν δεύτερη θύρα δεξιά, πηγαίνει ν' ἀνοίξῃ, μὰ σταματᾷ ξεσφράνε, μὲ τρομερὴ ἀγωνία, Πηγαίνει πρὸς τὴν πρώτη θύρα, ἀπὸ κεῖ που είχε μπει, καὶ φεύγει].

ΑΝΝΑ, ἀφοάζεται. Κάνει λίγα βήματα πρὸς τὸ μέρος που ἔφυγε δ Λεονάρδος — Λεονάρδε!.. Κατεβαίνει τὴν σκάλα... Λεονάρδε!.. Λεονάρδε!.. [Στέκεται, μὲ κομμένη ἀναπνοή]. Θεέ μου! Θεέ μου!. Πῶς ξτρέμει μπροστά στὴ θύρα!

ΣΚΗΝΗ Γ'

Απὸ τὴν θύρα αὐτὴ μπαίνει ἡ ΛΕΥΚΗ, τρομαγμένη.

ΛΕΥΚΗ — Φωνάζει τὸ Λεονάρδο; Τί τρέχει; Ποῦ εἶναι δ Λεονάρδος; "Αννα; Ποῦ εἶναι;

ΑΝΝΑ — Μή φοβᾶσαι, μή φοβᾶσαι.

ΛΕΥΚΗ — Γιατί τὸν φωνάζετε; Ποῦ εἶναι;

ΑΝΝΑ — Μή φοβᾶσαι... Αὐτὴ τὴν στιγμή ἡ τρά της δίνει τὰ χέρια. Στὸ ἀγγιγμά τους ἡ ζωή μου... Βγήκε, δὲν ἡξέρω γιατί... Δὲξέρω ποὺ πάει... Τὸν

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — Α. ΡΟΝΙΔΗΣ
"Υπὸ Ζ. Λ. Παπαντωνίου"

φώναξα γιατί μοῦρθε ξεσφρά ν ἔπιθυμιά νὰ βγω μαζί του, στὴ γλυκειὰ νύχτα. Μὰ δὲν ἀκουσε.

τάδι. Τότε ἀκουσα τὴ φωνή σας... . Καὶ τρόμαξα

ΑΝΝΑ — Παιδί!

ΛΕΥΚΗ, μὲ ἓνα ξαφνικὸ κίνημα κολλιέται πάνω στὴν "Αννα — Φοβοῦμαι. Νοιώθω μέσα μου ἀδιάκοπα ἓνα φόβο, ποὺ δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω...

"Ηθελα νὰ φύγω μοῦρχεται μιὰ δρμὴ νὰ φύγω, δὲν ἡξέρω ποῦ, δὲν ἡξέρω ποῦ... . Πήτε μου, πήτε μου ἔσεις τί πρέπει νὰ κάμω! Βοηθήστε με ἔσεις ποὺ είσθε δλη καλωσύνη καὶ δύναμη. Στὰ χέρια σας ἀποθέτω τὴν ψυχὴ μου στὰ χέρια σας ἀποθέτω τὴν ζωή μου, ἐσᾶς ποὺ εξαφρά ν ἔσθησε ν λάμπα καὶ βρέθηκα στὸ σκο-

τὰ δικά σας, ποὺ τὰ ἔχω βρέχει μὲ τὰ δάκρυά μου. Πήγε μου, τί πρέπει νὰ κάμω!

ANNA, τὴν γαϊδεύει τρυφερά — "Ησύχασε, ήσύχασε!... Μὴ φοβᾶσαι. Τίποτα νὰ μὴ φοβᾶσαι. Κανεὶς δὲ θὰ σὲ βλάψῃ. Εἴμαι στὸ πλεῖ σου, νὰ σὲ σώσω, ἔγω. "Έχει ἐμπιστούνη, ἔχει ἐμπιστούνη σ' ἐμένα. Περίμενε λίγο ἀκόμα!

AEGKΗ, μὲ ἀνησυχία ποὺ δλοένα μεγαλούνει — "Αννα, "Αννα, θέλω νὰ μὴ χωρισθῶ ἀπὸ σᾶς, ποτέ. Νὰ φύγω μαζί σας, νὰ πάμε οἱ δυὸ μακρού πολὺ, νὰ είμαι πάντα στὸ πλεῖ σας, στὰ πόδια σας, σκλάβια σας πιστή. Θὰ σᾶς φυλάγω δπως φυλάγομε ἔνα εἰκόνισμα, θὰ προσεύχωμαι γιὰ σᾶς, θὰ σᾶς δώσω τὴ ζωὴ μου, δπως ἡ βάθια, δπως ἡ βάθια σας... Σὲ σᾶς ἀφοσιωμένη εὐλαβικὰ δλη μου ἡ ψυχή." Αν ἡμποροῦσα νὰ πληρώσω μὲ τὸ αἷμα μου τὶς ἀμοιδες αὐτὲς ἥμερες, δὲν ἡμποροῦσα μὲ τὸ σκληρότερο μαρτύριο νὰ σᾶς κάνω νὰ ξεχάσετε δλα αὐτά, πιστέψετε με, "Αννα, δὲ θὰ δίσταξα, δὲ θὰ δίσταξα!

ANNA — "Α, παιδί ἀγαπημένο. "Ολο τὸ αἷμα σου καὶ δλα σου τὰ δάκρυα δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ ἀνιστήσουν ἔνα χαμόγελο! Καμιὰ ἀνοίξη δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ξαναδώσῃ ζωὴ στὸ φυτὸ ποὺ είναι βλαμμένη ἡ ρίζα του. Μὴ βασανίζῃς τὸν ἄνατρο σου" μὴ θλίβεσαι γιὰ πράματα ποὺ πειὰ δὲν μποροῦν ν' ἀλλάξουν. "Έγώ, ἔχω διώξει ἀπὸ τὴν ψυχή μου τὶς ἥμερες μου καὶ τὰ δνειρά μου τὶς ἥμερες ποὺ ἔζησα, τὰ δνειρά ποὺ σβήσανε. Κανεὶς νὰ μὴ μὲ λυπηθῇ, κανεὶς νὰ μὲ παρηγορήσῃ. Θέλω νὰ πάρω ἔναν ἥσυχο δρόμο, νὰ βρω ἔναν τόπο δὲν πονος καὶ δὲν πόνος νὰ γίνουν ἔνα, θόρυβος κανένας νὰ μὴν είναι, καμιὰ περιέργεια, κανένα μάτι ν' ἀκούῃ ἡ νὰ βλέπῃ. Καὶ ποτὲ πειὰ νὰ μὴ μιλήσω γ' αὐτὰ τὰ πράματα, γιατὶ είναι στιγμὲς ποὺ κανεὶς δὲ ξέρει τὶ πρέπει νὰ είπῃ καὶ τὶ νὰ φυλάξῃ μέσα του. Καὶ ἥθελα, ἥθελα, Λευκή, νὰ ίδῃς σ' ἐμένα μιὰ μεγαλύτερη ἀδελφή σου, ποὺ φεύγει, γιατὶ δλα τὰ είδε καὶ δλα τὰ συχώρεσε... ἥρεμα... ἥρεμα... δχι μακριά, δχι πολὺ μακριά... "Ελα, έλα. Μοῦ ὑποσχέθηκες νὰ μοῦ διαβάσης... θυμᾶσαι; Πάρε τὸ βιβλίο. Βάλε με νὰ καθήσω. [Η Λευκή τὴν δόησει σ' ἔνα καθίσμα. Γονατίζει μπροστά της καὶ τῆς πιάνει τὰ χέρια].

AEGKΗ — Δὲ μπορούσατε νὰ πήγε λόγια πιὸ ἀπελπισμένα μὲ πιὸ γλυκύτερη φωνή... Νομίζετε πάς δὲν καταλαβαίνω; Λοιπόν, τίποτε δὲν ἔχει γίνει ἀνεπανόρθωτο... Δὲν ἔξεσθω ποιὸς φόρβος ἔσφρικός μ' ἔρριξε στὴν δηγκαλιά σας καὶ σᾶς είλτα νὰ μὲ σώσετε, νὰ μὲ ὑπερασπισθῆτε ἀπὸ κίνδυνο ποὺ δὲν τὸν γνωρίζω, ποὺ μὲ ἀπειλεῖ χωρὶς νὰ τὸν βλέπω... Εἴμαι ἀνίσχυρη, ἔχω ἀκόμια τοὺς φόρβους τοὺς παιδικοὺς ποὺ μπο-

ροῦν ἔξαφρα νὰ μὲ κάμουν ἄνω κάτω... "Αννα, ἀκοῦστε τὴν ἀλήθεια. Ποιὸς μπορεῖ νὰ πῇ ψέμα μπροστά σὲ σᾶς; "Οταν μπήκατε στὴν αἴθουσα τῶν θησαυρῶν, καὶ μοῦ δώσατε ἔνα φιλί στὰ χεῖλη, ἐνοιώσατε πῶς τὰ χεῖλη μου ἦταν ἀγνά... Αγνὰ ἦταν καὶ εἶναι ἀγνά. Στὴ μηνή τῆς μητέρας μου, στὴ ζωὴ τοῦ ἀδελφοῦ μου, σᾶς ὅρκίζομαι, "Αννα, πῶς θὰ μείνουν ἀγνά, σφραγισμένα ἔτσι μὲ τὰ δικά σας τὰ χεριά. [Σφίγγει ἀπάνω στὰ χεῖλη τῆς τὰ χέρια τῆς τυφλῆς].

ANNA — Μήν ὅρκίζεσαι, μήν ὅρκίζεσαι! "Αμαρτιάνεις στὴ ζωὴ: εἶναι, σὰν νὰ κόβης ὅλα τῆς ζωῆς τὰ τοιαντάρυπλλα, γιὰ νὰ μὴν τὰ δώσῃς σ' ἔκεινον ποὺ τὸ ποθεῖ. Γιατὶ νὰ τὸ κάμης; Γιατὶ νὰ τὸ κάμης; Μπορεῖς νὰ πνιέῃς τὸν πόθο; "Ενοιώσα πῶς τὰ χεῖλη σου ἦταν ἀγνά, σὰν τὴ φωτιά ἀγνά μά, λίγες στιγμὲς προτύτερα, είχα νοιώσει δυὸ καρδιὲς ποὺ ζούσαν δλότελα ἡ μιὰ γιὰ τὴν δλλη καὶ κυτταζόντανε ἀνάμεσα ἀπ' τὸν πόνο μου, σὰν ἀνάμεσα ἀπὸ κρύσταλλο τὴ στιγμὴ ποὺ είναι νὰ σπάσῃ.

AEGKΗ — Θεέ μου! Θεέ μου! Νομίζει κανεὶς πῶς θέλετε νὰ κλείσετε δλες τὶς θύρες...

ANNA — Εἶναι μιά, ποὺ ἀπομένει ἀνοιχτή.

AEGKΗ, μὲ τόνο σταθερὸ καὶ φωνὴ καθαρὴ — "Απ' αὐτὴν θὰ βγῶ.

ANNA — Εἶναι δική σου, σου ἀνήκει. Εἶναι ἡ θύρα τῆς ζωῆς. Περίμενε λίγο ἀκόμα. [Διακοπή. Ή Λευκή γέρνει τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ βάρος τῆς πένθιμης σκέψης της]. Αἰσθάνεσαι τὴ μυρωδιὰ τῆς μυρωτιᾶς; Μεθῆ σὰν κρασὶ δυνατό: ἀκόμα καὶ μὲ τὸ κρύο καὶ μὲ τὸν ἀνεμό τῆς νύχτας χύνει τὴ μυρωδιὰ της. Αἰσθάνεσαι; Καὶ μένα μὲ ἐμέρθησε μιὰ φορά... "Ήταν ἡ εδυτυχισμένη ἐποχή: τόσο ἀπόμακρη τώρα! Πηγαίναμε στὰ Μέγαρα, περνῶντας ἀπ' τὴν Αἴγινα. Γνωρίζεις τὴν παραλία αὐτῆς; Θυμοῦμαι, ἥταν ἀσπρη, γεμάτη μυριτιὲς καὶ πευκάκια ποὺ καθιερώζονταν μέσ' τὸ ἥρεμα νεροῦ. Στὰ μάτια μου, τὸ θαμπωμένα ἀπ' τὴν εύτυχία, φαινόντανε οἱ μυριτιὲς μὲ πράσινη φλόγα καὶ ἡ θάλασσα ἥταν παρθένα κι' ὀλόδροση σὰν λουλούδι ποὺ μόλις ἀνοίξε...

AEGKΗ, σκιώνει σιγά τὸ κεφάλι — Γλυκειά ποὺ είναι, ἡ φωνή σας. Φτάνει ὡς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου, σὰν ἥχος μουσικῆς... Σὰν μιλάτε γιὰ ἔμορφα πράματα, μοῦ φαίνεται πῶς στὰ χεῖλη σας ἀνεβαίνει δὲνίλαλος κάπιοιου τραγουδιοῦ. Μιλήσετε μου ἀκόμα γιὰ ἔμορφα πράματα.

ANNA — Εσύ, Λευκή, νὰ μοῦ μιλήσης γιὰ τὸ δνειρό σου. Σὲ ποιὰ πολιτεία θὰ ἥθελες νὰ πᾶς; Στὶς Συναρκούσες;... "Οταν ἥρθαμε ἐδῶ, σκοπεύαμε νὰ πάμε τὴν ἀνοίξι στὴ Ζάκυνθο. Ο Ἀλέξανδρος ἥθελε νὰ πάρῃ τὸ Λεονάρδο στὴ Ζάκυνθο γιὰ νὰ ξεκουρασθῇ. Δὲν τὸ γνωρίζω

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — Ν. ΚΟΥΡΤΕΑΝΗΣ
Υπὸ Ζ. Δ. Παπαντωνίου

τὸ νησί. Μὰ ἔνα βράδυ, στὸ πρῶτο μου ταξίδι, τὸ εἶδα ἀπὸ μακριὰ καὶ μοῦ φάνηκε νὰ εἶναι τὸ νησὶ τῶν εὐτυχισμένων. Περονούσαμε κοντὰ ἀπὸ τὴ Μυρτιά... Τί δνομα γλυκό! "Επρεπε νὰ σὲ λένε Μυρτιά... Θυμοῦμαι: ήταν βασιλεύενος ὁ ἥλιος διλόγυρο, βουναλάκια, ποὺ εἶχε ἡ δύνη τους σὰν ἀγιωσύνη, γεμάτα ἀπὸ πυκνοφυτεμένα ἀμπέλια, κανονικὰ σὰν λειβάδια, γιατὶ εἶχαν γείρει τὰ κλήματα ἀπὸ τὴν κάψια τῆς ἡμέρας, σὰν βαρειὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπη, κ' ἐδῶ κ' ἔκει, ἀνάμεσα στὰ γυρμένα κλήματα, μιὰ σειρὰ ἀπὸ μαῦρα συλλογισμένα κυπαρίσσια. Τὸ φεγγάρι στρογγυλὸ κ' ἔλαιοφρὸ σὰν ἀνάσα, ἀνέβαινε στὸ χλωμιασμένον οὐρανό, ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς κορφὲς τῶν μιάρων κυπαρισσιῶν. Μακρύν, μέσος ἀπὸ ἔνα κάμπο, ἔβλεπα μέσος στὴ θάλασσα τὴ θεϊκὴ μορφὴ τῆς Ζακύνθου, σὰν δουλεμένη, πάνω σ' ἔναν δύγκο ἀπὸ ζαφείρι, ἀπὸ τὸν εὐγενικότερο τεχνίτη, γύρω σὲ μιὰ ρόδινη ζώνη... "Ετοι τὴ βλέπω ἀκόμα. "Έκει ἔπρεπε νὰ περνούσαμε τὴν ἀνοιξι. "Έκει θὰ ξανάβρισκες, ζωσ, τὰ πορτοκάλια τῶν Συρακουσῶν, ποὺ κινοῦν τὸν πόθο νὰ τὰ δαγκάσῃς... Διψώ.

ΛΕΥΚΗ—Διψάτε; Τί νὰ σᾶς δώσω;

ΑΝΝΑ—Λίγο νερό.

ΛΕΥΚΗ, σηκώνεται, πλησιάζει τὸ τραπέζι καὶ γεμίζει ἔνα ποτήρι—Πάρτε.

ΑΝΝΑ, ἀφοῦ ἦπιε—Χλιαρὸ είγαι... Πάντα φαντάζομαι τὴ χαρὰ νὰ δροσιστῇ κανεὶς στὴν πηγή, σκυμμένος πάνω στὸ νερό, δύως πίνουν τὰ ζῶα... Μιὰ μέρα ἀκούσα τὸν Ἀλέξανδρο νὰ πίνῃ ἔτσι καὶ τὸν ἔζηλεμα. Θὰ πρέπη νὰ ξαπλωθῇ κανεὶς χάρι καὶ νὰ στηριχθῇ στὰ χέρια... "Όλο τὸ πρόσωπο θὰ βρέχεται ἔτσι, ὡς τὸ μέτωπο. "Ήθελα νὰ δοκιμάσω μιὰ φορά. Δοκιμάσεις ποτέ, ἔσυ;

ΛΕΥΚΗ—Πάντα ἔτσι πίνω. Ἄλληθεια, εἶναι μιὰ χαρά. Λές καὶ δῆλο τὸ πρόσωπο πίνει. Τὰ ματόκλαδα τρεμουλιδῶν πάνω στὸ γερὸ σὰν πεταλοῦντες ποὺ πνίγονται. Ἔγω, κρατῶ ἀνοιχτὰ μέσος στὸ νερὸ τὰ μάτια. Καὶ τὴν ὄρα ποὺ πίνω, ἔτσι, στὸ βάθμος τοῦ νεροῦ βλέπω πάντα κάτι θαυμαστό. Δὲ ξέρετε τί παράξενα σχήματα γεννιώνται ἀπὸ τὸ σχηματισμὸ τοῦ ἑδάφους...

ΑΝΝΑ—Ἡ φωνὴ σου τώρα εἶναι δροσερὴ σὰν πηγή θαρρῶ πῶς ἀκούω τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ πάνω στὸ σῶμα σου σὰν πάνω στ' ἀγάλματα ποὺ βάνουν στὶς κορῆνες... [Διακοπή]. Θὰ εἶναι εὐτυχισμένα τὰ ἀγάλματα αὐτά. Μέσα στὴν ἡρεμη καὶ παντοτεινὴ ἐμορφιά τους κινεῖται μιὰ ψυχὴ ζωηρὴ ποὺ ἀδιάκοπα παίρνει καινούρια ζωὴ. Χαίρονται μαζὶ καὶ τὴν ἡρεμία καὶ τὴν κίνησι. Στοὺς ἐρημικοὺς κήπους, φαίνονται κάποτε σὰν στὴν ἔξορια δύμας, ή ψυχὴ τους

πάντα σιγομιλεῖ μὲ τὰ μακρυνὰ βουνά ἀπὸ ὅπου μιὰ μέρα βγῆκε, βυθισμένη τότε ἀκόμα στὸν ὄπινο καὶ σκλαβωμένη μέσα στὸν βουνοῦ τὸν ἀμορφον δύγκο. Ἀκοῦνε μὲ ἀπορία τὰ λόγια ποὺ ἀνεβαίνουν στὰ χείλη τους ἀπὸ τῆς γῆς τὰ βαθύτη δύμως ἀγαποῦν τὴ φωνὴ τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ σοφοῦ ποὺ ἔρχεται νάνατανδῆ στὸ λάλημά της, στὴν ἡρεμη κίνησι ποὺ εἶναι ἀποδεμένη γιὰ πάντα πάνω στὸ μάρμαρο. Δὲ σοῦ φαίνονται εὐτυχισμένα; "Ήθελα νὰ εἴμαι ἔνα ἀπὸ τὰ ἀγάλματα αὐτά, ἀφοῦ κ' ἔγω, σὰν ἔκεινα, εἴμαι τυφλή.

ΛΕΥΚΗ—"Ω, "Αννα, ἔχετε δύμως, σὰν ἔκεινα, τὴ χάρη νὰ δίγετε τὴν ἡρεμία καὶ τὴ λήθη! "Οταν μιλάτε γιὰ ἐμορφα πράματα, ἔχειν δὲ κείνος ποὺ σᾶς ἀκούει τὸν πόνο του καὶ πιστεύει ἀκόμα στὴ ζωὴ καὶ τὴν εὐτυχία.

ΑΝΝΑ—Στὴν εὐτυχία. Τίποτε μὴ φοβᾶσαι! "Όλα περνοῦν, δύλα σεβύνουν... Πᾶς μιλεῖ ή Κασάνδρα, πῶς μιλεῖ γιὰ τὰ ἀνθρώπινα; «"Αν ἔρθουν ἀνάποδα, ἔνα μουσικέμενο σφουγγάρι σεβύνει κάθε σημάδι». Γιατί δὲ μοῦ διαβάζεις λίγο; Μοῦ τὸ δυοσχέδιηκες...

ΛΕΥΚΗ—Τί θέλετε γὰ σᾶς διαβάσω;

ΑΝΝΑ—Τὸ διάλογο ἔκεινο τῆς Κασάνδρας καὶ τοῦ χοροῦ τῶν Γερόντων. [Η Λευκὴ ζητεῖ στὸ τραπέζι τὸ βιβλίο, σὰν ἀδελα]. Βρήκες τὸ βιβλίο;

ΛΕΥΚΗ, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ ξεφυλλίζει—Ναί, ἐδῶ είναι.

ΑΝΝΑ—Διάβασε λίγο.

ΛΕΥΚΗ, διαβάζει.

ΧΟΡΟΣ

Τὴ μαντικὴ σου δύραμι καλὰ γνωρίζομε δύμως ἀνάγκη ἀπὸ χρησμοὺς δὲν ἔχομε.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ

"Ἄλλοιμορο! "Άλλοιμορο! τί μέλλεται νὰ γίνη; Ποιὰ παινούρια μεγάλη συμφορὰ ἔρχεται στὸ σπίτι αὐτό, μεγάλη, τρομαχική, βαρειά, ἀνεπαργόριθμη; Κι' οὖτε βοήθεια καμιά.

ΧΟΡΟΣ

Ἄτε καταλαβάνω τὰ λόγια σου αὐτά.

ΑΝΝΑ, τὴν σταματᾷ—Φτάνει. Μὴ διαβάσῃς ἄλλο. Είναι πολὺ θλιβερό. "Ἄς ἔξακολον θήσωμε τὴν Ἀντιγόνη" ἔκει ποὺ σταματήσαμε προχθὲς τὸ πρῶτο, θυμᾶσαι; Ποὺ ή "Ἀυτιγόνη" οὐτε πτροπιασμένη τοῦ πολέμου σκλάβα, μὰ λεύτερη, ζωὴ γεμάτη, μονάχη δὲν ἀπὸ τοὺς θυητούς, στὸν Ἀδη κατεβαίνεις.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — ΑΘ. ΜΑΡΙΚΟΣ
Υπὸ Ζ. Α. Παπαντωνίου

ΛΕΥΚΗ—"Α, νά το. [Ανοίγει τὸ βιβλίο, βρίσκει τὴ σελίδα καὶ διαβάζει].

ΧΟΡΟΣ

Δοξασμένη, παιγνέρη
Φεύγεις στὴ σκοτεινὴ κατοικία τῶν νεκρῶν,
δῆκι μαραμένη ἀπὸ ἀρρώστεια
οὐτε πτροπιασμένη τοῦ πολέμου σκλάβα,
μὰ λεύτερη, ζωὴ γεμάτη, μονάχη δὲν
ἀπὸ τοὺς θυητούς, στὸν Ἀδη κατεβαίνεις.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ξέρω τὸν ἄδικο θάνατο
τῆς κόρης τοῦ Ταντάλου
πάνω στοὺς Σκύταλους τὴν πορνφῆ.
Σὰν πισσός τυλίγτηκε

δ βράχος γύρω της,
πάντα ή βροχὴ τὴ δέρρει
ὅπως διηγοῦνται,
πάντα τὸ χιόνι γύρω της.

Καὶ τὰ μάτια της ποὺ αἰώνια κλαίνε
βρέχουν τοὺς δύμους της μὲ δάκρυα.
"Ομοιον ὄπινο, σὰν αὐτῆς, μοῦ δίνει ή μοῖρα.

ΑΝΝΑ, τὴν σταματᾷ—"Α, ή Νιόβη! Πρὶν πεδάνῃ, βλέπει ή Ἀντιγόνη τὴν ἀπολιθωμένη μητέρα, νὰ κλαίη παντοτεινά. Φτάνει, Λευκὴ! Μὴ διαβάσῃς πειά! Παντοῦ δ θάνατος. Κλείσε τὸ βιβλίο. Πήγαινε στὸν ἔξωστη, ποὺ λάμπουν ἀπὸ ἔκει τὸ ἀστρα. Είμαι κονρασμένη. "Ήθελα, κ' ἔμένα ή μοῖρα μον νὰ μοῦ δώσῃ τὸν αἰώνιο

ύπνο. [Σηκώνεται καὶ καλεῖ]. Βάβω! Βάβω! [Διακοπή. Κανεὶς δὲν ἀπαυτῇ]. Βάβω! Δὲν ἀκούει. "Ισως ν' ἀποκομῆθηκε. Κ' ἐκείνη εἶναι κατάκοπη ἡ καῦμένη. "Ἄς μὴ τὴν ξυπνήσω. Δὲν εἶναι ὅλο γλυκύτερο ἀπ' τὸ βαθὺν ύπνο. [Διακοπή]. Ἀπόψε τί παραδόξη ἡσυχία! "Ο ἀνερος ἔπεσε. Φύλλο δὲν κουνιέται... [ἀπλόνει τὸ χέρια της]. "Ισως καὶ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ κοιμᾶται. Λέσ νὰ κοιμᾶται; Δὲν ξαναβγῆκε ἀπ' τὴν κάμαρά του. Τίποτε δὲν ἀκούσα πειὰ στὴν κάμαρά του. "Εκλεισε τὴν πόρτα. [Διακοπή]. Τί θὰ κάνῃς τέτοιαν ώρα;

ΛΕΥΚΗ — Θὰ περιμένω τὸν ἀδελφό μου.

ΑΝΝΑ — Μονάχη ἔδω;

ΛΕΥΚΗ — Μονάχη.

ΑΝΝΑ — Ποῦ νὰ εἶναι ὁ Λεονάρδος;

ΛΕΥΚΗ, ἀνατριχιάζει — Ποῦ νὰ εἶναι; Γιατί νὰ μὴ γυρίσῃ ἀκόμα; [Διακοπή] Φοβοῦμαι.

ΑΝΝΑ — Μὴ φοβᾶσαι. Εἶναι γλυκειά ἡ νύχτα. Δὲ θ' ἀργήσῃ νάρθη.

ΛΕΥΚΗ — Θὰ τὸν περιμένω.

ΑΝΝΑ — Θέλεις νὰ μείνω μαζί σου;

ΛΕΥΚΗ — "Οχι, όχι... Εἰστε κουρασμένη. Φαίνεται ἡ κούραση στὸ πρόσωπό σας.

ΑΝΝΑ — Ερχεσαι νὰ μὲ δύρηγήσης ὃς τὸ κατώφλι, μόνον ὃς τὸ κατώφλι; Δὲ θέλω νὰ ξυπνήσω τὴν βάβω. "Απ' ἐκεῖ κηγαίνω μόνη στὴν κάμαρά μου. [Η Λευκὴ τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν δύνη ὃς τὸ κατώφλι].

ΛΕΥΚΗ — Μά, παντοῦ εἶναι σκοτάδι.

ΑΝΝΑ — Γιὰ μένα εἶναι τὸ ίδιο. [Σκάβει στὸ κενὸν τῆς θύρας, στὸ σκοτάδι]. Ἀκοῦς τὴν ἀναπνοή τῆς βάβως; Εἶναι ἀνήσυχη, σὰν κάτι νὰ τὴν βαραίνῃ. "Ισως νὰ πλάγιασε ἀσχῆμα. "Η καῦμένη ἡ βάβω! ἡ γρηγοῦλα μου ἡ ἀγαπημένη! [Ἀκροάεται ἀκόμα ἐπειτα γυρίζει καὶ φιλεῖ τὴν Λευκή]. Εὐχαριστῶ, καλή νύχτα. "Έλα νὰ φυλήσω τὰ δυό σου μάτια. Καλή νύχτα. "Ο Θεός μαζί σου. Πήγαινε στὸν ἔξωστη, κούν λάμπουν τάστρα.

[Χάνεται στὸ σκοτάδι. Η Λευκὴ τὴν παρακαλούνθει ποὺ φρέγει. Ἐπειτα κυτάζει γύρω τῆς, μὲ φοβερή ἀνήσυχία. Κάνει μερικὰ βήματα πρὸς τὸν ἔξωστη. Φτάνει στὸ πρώτο σκαλοπάτι, καὶ κυτάζει γύρω τῆς, φοβισμένα, τὶς θύρες. "Ἐπειτα ἀνεβαίνει σιγά σιγά. Στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι κλονίζεται καὶ ἀκούμεται στὴν κοιλόνα κυτάζοντας λίγες στιγμές ἔξω τὴν νύχτα. Εξαρνα σωριάζεται στὸ πόδια τῆς κολόνας, χωρὶς κανένα θόρυβο, σὰν ἔνα πέπλο που διπλώνεται. Κι' ἔτσι σωριάσμενη, ξεσπᾷ σὲ λυγμούς].

ΠΡΑΞΙΣ Δ'

"Η ἴδια σκηνογραφία τῆς Α' πράξεως. Η ταρεάτσα δέχεται τὴν αὐγή που ξυπνᾷ.

ΣΚΗΝΗ Α'

Ο ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ἀγάμενος στὶς δύο κολόνες, κυττάζοντας πρὸς τὴν νεκρὴ πολιτεῖα, φαμένη στὴν αὐγὴν

ἄχνη. "Η δψη του δείχνει ἀνθρωπον ποὺ πολεμᾶ μὲ μιὰ σκληρὴ ἀπόφασι. Τὰ μάτια του λάμπουν στὸ χλωμό του πρόσωπο, σὰν φλογισμένα ἀπὸ τὸν πυρετό. Μίλει καὶ κινεῖται στασιμῶδικά, σὰν μέσα σὲ φωτεινὸ παραμιλητό.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Στοὺς τύμβους... Νὰ ἔπειτε μέσα σ' ἔνα τύμβο, στὸν πιὸ βαθὺ... "Οχι, όχι. Αν ἀπόμενε ἐκεῖ μέσα ζωντανή, νὰ ὑποφέρῃ... "Ω, εἶναι φοβερό, φοβερό! [Σφίγγει τὸ κεφάλι του μέσα στὸ χέρια μὲ ἔνα πόνημα φρίζες καὶ τρέλας. Κατεβαίνει τὰ σκαλοπάτια, περιπατεῖ ἀσκοπα, ἔδω κ' ἐκεῖ, ὄποιουσδυντας τὴν πένικη σκέψη του]. Δὲν υπάρχει ἀμφιβολία... Πρέπει νὰ γείνῃ, πρέπει. Νὰ λείψῃ, νὰ λείψῃ... "Α, νὰ μποροῦσε νὰ φύγῃ, νὰ πάρῃ μακριά. Νὰ είχε φύγει, νὰ εἴρισκα τὴν κάμαρά της ἀδειανή... Αὐτὸ καὶ θὰ γείνῃ. Απόψε πρέπει νὰ μείνῃ ἀδειανή... "Η ἀναπνοή της, ἡ ἀναπνοή της... [Πέφτει σὲ μιὰ καρέκλα, φέρνει τὸ χέρι στὸ μέτωπο σὰν νὰ θέλῃ νὰ διώξει σὰ σύννεφο, νὰ ίδῃ πιὸ καθαρό]. Δὲν εἶναι ὅλη σωτηρία, δὲν εἶναι ὅλη. Τὸ σκέφθηκα, τὸ κύτταξα ἀπὸ παντοῦ. "Εκεῖνος τὴν ἀγαπᾷ. Καὶ ἡ ὅλη ζητεῖ τὸ θάνατο... Καὶ τὸ στύγμα, αἰώνιο πάνω στὴν ψυχή μου... "Ανοιξε ξαφνικά μιὰν δύβυσσος. "Ολα μονομάς κομματιάστηκαν, δλα χωρίστηκαν ἔξ αιτίας της... Εἶναι ἐκεῖ, τόσο παλή... Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ συμφορὰ ἔξ αιτίας της!... Κανεὶς πιά δὲ μπορεῖ νὰ ζήσῃ. Κανεὶς δὲν ἀναγνωρίζει τὸν ὄλον. "Ἐνας γηρεμὸς ἀνοιξε ἀνάμεσά μας, ποὺ ήμαστε δλοι μιὰ ψυχή, μιὰ ζωή... Δὲν εἶναι ὅλη σωτηρία. Δὲν εἶναι ὅλη... [Διακοπή. Σηκώνεται βασανισμένος ἀπ' τὴ σκέψη του]. Πῶς νὰ κάνω; πῶς νὰ κάνω; Σὲ λίγο θὰ εἶναι ἔδω... Θὰ τὴν ίδω, θὰ τῆς μιλήσω, θ' ἀκούσω τὴ φωνή της... "Αχ! νὰ μποροῦσα νὰ ξαναϊδῶ τὴν ἀδελφή! Νὰ μποροῦσαν νὰ ξαναϊδῶ τὴν ἀδελφή! Νὰ μποροῦσαν νὰ ξαναγνωσθῶν τὰ μάτια μου κυττάζοντάς την γιὰ τελευταῖα φορά. Νὰ μποροῦσα γιὰ τελευταῖα φορά νὰ τὴ σφίξω στὴν ἀγκαλιά μου χωρὶς αὐτὴ τὴ συγκίνησι... τὴν τρομερὴ συγκίνησι... Τὴν ἀγαπᾶ, τὴν ἀγαπᾶ. "Απὸ πότε; Πῶς;... Τὶ ἔγινε μετοξύ τους; "Α, ὅλα μολύνονται μέσα μου, δλα... Καὶ ἡ δίψα αὐτὴ ποὺ μὲ βασανίζει! [Ἐγγίζει τὸ λαιμό του ποὺ καίει. Κυττάζει μήπως θύραρχος νερὸ στὸ τραπέζι, γιὰ νὰ πιῇ. Πλησιάζει, γεμίζει ἔνα ποτήρι καὶ πίνει ἀπληστά. "Ανατριχιάζει σὰν ἀπὸ μιὰ ξαφνική σκέψη]. "Α!... ἡ πηγή!... [Διακοπή. Ἀκουμπισμένος στὸ τραπέζι, τρέμει ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς νέας του σκέψης, ἔχοντας τὰ μάτια ἀκίνητα].

ΣΚΗΝΗ Β'

Η ΔΕΥΚΗ μπαίνει ἀπὸ τὴ δεύτερη θύρα δεξιά. Η δψη της τὴ δείχνει καταπονεμένη, χωρὶς θάρρος, μελαγχολική.

ΔΕΥΚΗ — "Εδῶ είσαι, Λεονάρδε; Δὲν ἔξερα πῶς ἥρθες...

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — N. POZAN
Υπὸ Z. A. Παπαντωνίου

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, κινήγει τὴν ἀγωνία του — Ναί, μόλις ἥρθα... Θάρροδυμον πὰ σὲ ίδω, μὰ θαρροῦνσα... θαρροῦνσα πῶς κοιμᾶσαι... Κοιμήθηκες;

ΔΕΥΚΗ — "Οχι, δὲν μπόρεσα νὰ κοιμηθῶ.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Θὰ ησαι πολὺ κουρασμένη.

ΔΕΥΚΗ — Κ' ἔσυ;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Εγὼ είμαι συνηθισμένος στὴν ἀύπνια. Μὰ ἔσυ!... Νὰ μὲ περιμένης ἔδω ὃς τὴν αὐγὴ καθισμένη σ' ἔνα σκαλοπάτι! Γιατί, Λευκή; Σὰν ἐγγύρισα καὶ σὲ είδα, τὸ καῦμένο τὸ πρόσωπό σου ηταν κατάκοπο... [Η φωνή του τρεμούλιαστη κρύψει ἀπειλητική τρυφερότητα].

ΔΕΥΚΗ — "Εβαίλες μιὰ φωνή!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Δὲν ὑπάρχει στὰ μάτια; Θαρρεῖς πῶς μὲ μέρα;

ΔΕΥΚΗ, δὲν κρατιέται πειά — Ναί, ναί. "Εκλαια γιὰ σένα, γιὰ σένα... Νομίζεις πῶς μπορῶ νὰ ζήσω πειάς τησ; καὶ μιὰ μέρα; Θαρρεῖς πῶς μὲ μέρα;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Μὲ δάκρυα στὰ μάτια;

ΔΕΥΚΗ, δὲν κρατιέται πειά — Ναί, ναί. "Εκλαια γιὰ σένα, γιὰ σένα... Νομίζεις πῶς μὲ μέρα;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Οχι, όχι...

ΔΕΥΚΗ, τοῦ πάγει τὸ χέρι — Γιατί ἔφυγες χθὲς τὸ βράδυ;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Εφυγα;

ΔΕΥΚΗ — Σὲ φώναξε ἡ "Αννα. Καὶ ἡ φωνή της ἥταν ἀλλοιωτική.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Μὲ φώναξε; Δὲν ἀκουσα...

ΔΕΥΚΗ — Κ' ἔμεινες δλη τὴ νύχτα ξέω, ὃς τὴν αὐγή!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Ηταν τὸσο ἔμορφη ἡ νύχτα!

ΔΕΥΚΗ — Καὶ περιπατῶντας, πέρασε ἡ δλη τὸσο γλήγορα!

Οι νύχτες, μὲ τὸ δληιστάσιο, εἶναι μικρές. Καὶ ἥμελα μὲ τὴν αὐγὴν ὑ' ἀκούσω τὸ τραγούδι τῶν κορυδαλῶν...

ΔΕΥΚΗ — Σὲ περίμενα, μὲ δάκρυα στὰ μάτια;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Μὲ δάκρυα στὰ μάτια;

ΔΕΥΚΗ, δὲν κρατιέται πειά — Ναί, ναί. "Εκλαια γιὰ σένα, γιὰ σένα... Νομίζεις πῶς μὲ μέρα;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Θαρρεῖς πῶς μὲ μέρα;

ΔΕΥΚΗ — Σὲ σένα, καὶ μιὰ μέρα; Θαρρεῖς πῶς μὲ μέρα;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Θαρρεῖς πῶς μὲ μέρα;

ΔΕΥΚΗ — Σὲ φώναξε ἡ "Αννα. Καὶ ἡ φωνή της ἥταν ἀλλοιωτική.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Οχι, όχι...

ΔΕΥΚΗ, τοῦ πάγει τὸ χέρι — Γιατί ἔφυγες χθὲς τὸ βράδυ;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Εφυγα;

ΔΕΥΚΗ — Σὲ φώναξε ἡ "Αννα. Καὶ ἡ φωνή της ἥταν ἀλλοιωτική.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, τὴν κυτάξει στὸ πρόσωπο, πολὺ ώχρός, μὲ φωνὴ πνιγμένη—Τὸν ἀγαπᾶς λοιπόν; Πές μου, πές μου, τὸν ἀγαπᾶς τρελά;

ΛΕΥΚΗ, κρύβει τὸ πρόσωπο "Ω! "Ω!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, σὰν τρελός—Κ' ἔκεινος, ἔκεινος... σοῦ εἴπε πῶς σ' ἀγαπᾶ; Πότε; Πότε σοῦ τὸ εἴπε; Μήλησε. Σ' ἀγαπᾶ τόσο ποὺ νὰ μὴ μπορῇ;

ΛΕΥΚΗ, κρύβει ὄλοινα τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια τῆς "Ω! τί μὲ ρωτᾶς! — [Ο Λεονάρδος θέλει ἀκόμα νὰ μιλήσῃ μὲ κρατεταὶ, ἀπομακρύνεται λίγα βήματα διστάζοντας, κυτάξει τὶς θύρες καὶ τὸν ἔξωστη. "Επειτα ἔανθρωπος κοντὲ στὴν ἀδελφή του].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Συγχώρεσέ με. Δὲ σὲ καταδικάζω. Δὲν εἰσαι ἔνοχος. Μολα τσληρή μᾶς κυβερνᾷ· πρέπει νὰ ὑποταχθοῦμε στὴ σιδερένια τῆς θέλησι. . . . "Οχι, δὲν εἰσαι ἔνοχος. Εἰσαι ἀγνῆ, ἀδελφή μου· ἀλήθεια; Καὶ θὰ μένης ἀγνῆ πάντα. . . χωρὶς νὰ γνωρίσῃς καμιὰ ντροπή. . . .

ΛΕΥΚΗ, ξανάπαιρεις θάρρος καὶ τὸν ἀγκαλιάζει—Ναί, ναί, ἀδελφέ μου. Πές μου τί πρέπει νὰ κάνωμε. Σὲ σένα ἀφοσιώθηκα δὲν μείναμε μόνοι στὸν κόσμο· θὰ ζήσω καὶ τώρα, μόνο γιὰ σένα. Πές μου τί θὰ κάνωμε, καὶ ὑπακούω,

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Θὰ στὸ πῶ... μὰ δχι ἔδω. Πάμε ξεψω; Πάμε κάπου νὰ καθίσωμε... στὴν πηγὴ Περσεία.

ΛΕΥΚΗ—Πάμε... Μὰ εἶναι τόσο δυνατή ἡ μυρωδιά τῆς μυρτιᾶς, ποὺ χθὲς λιγοθύμησα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Ἄποψε δχι. Τὴν παίρνει δἄνεμος.

ΛΕΥΚΗ—Πάμε. [Νομίζεις πῶς ὁ Λεονάρδος δὲν μπορεῖ γά κάνῃ οὐτὲ ἔνα βῆμα, ἀπὸ τὴν ἀγνοία του. Ρίχνει μὲ ματιὰ ἀπελπισμένη στὰ πρόματα τριγύρω σὰν νὸ τὰ κύταζε καὶ ὀντὸς γὰ υστερνή φορά].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Δὲν παίρνεις τίποτε... ἀπὸ τὸ δωμάτιό σου... κανένα σκέπασμα γιὰ τὸ κεφάλι;

ΛΕΥΚΗ—"Οχι. Εἶνε ζεστή ἡ βραδειά. Ἀστράφτει πρὸς τὸν κόλπο.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, ἀναποφάσιστα—"Τσως νὰ βρέξῃ.

ΛΕΥΚΗ—Ο Θεός νὰ δώσῃ. Μὰ τώρα δά, οὐτὲ σύννεφο ἥταν στὸν οὐρανό.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Σήμερα ξεκίνησε λιτανεία ἀπὸ τὰ Φύχτια στὸν Προφήτη Ἡλία.

ΛΕΥΚΗ—"Ἀκρούσα ἀπὸ μακροῦ, τὶς εὐχές... Γιατὶ μὲ κυτάξεις ἔτσι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, ἀνατριχιάζει—Κυτάξω τὰ κουρασμένα σου μάτια... Τὰ καῦμένα... Νυστάξεις;

ΛΕΥΚΗ—"Οχι, τώρα πειδὲ δὲ νυστάξω!.. Θὰ κοιμηθῶ ἀργότερα, δταν πάρωμε τὴν ἀπόφασί μας. Πηγαίνομε. Πρέπει νὰ μοῦ πῆς... Μά, τί συλλογίζεσαι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Τὶ συλλογίζομαι;... "Α, κάτι παρόξενο θυμήθηκα...

ΛΕΥΚΗ—Τί;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Κάτι, παιδιάτικο... Θυμήθηκα τὸ δέρμα τοῦ φειδιοῦ ποὺ εἶχαμε βρῆ σὰν πηγαίναμε πρώτη φορὰ στὶς Μυκῆνες... Τέλεια παιδιάτικο... Δὲ ξέρω πῶς μοῦ ἤρθε στὸ νοῦ...

ΛΕΥΚΗ—Τόχῳ φυλαγμένο. Τόβαλα, γιὰ σημάδι, σ' ἔνα βιβλίο μου...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—"Α, τὸ φύλαξες! [πλησιάζει ἀκόμα τὴν ἀδελφή του καὶ χάμηλόνει τὴν φωνή]. Πές μου! Πές μου: 'Απὸ πότε ἔχεις νὰ ιδῆς τὴν 'Αννα;

ΛΕΥΚΗ—Εἶναι λίγες ώρες.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Εἶναι στὴν κάμαρά της;

ΛΕΥΚΗ—Θαρρῶ πῶς ἔκει εἶναι.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Δὲ σοῦ μίλησε ποτέ; Δὲ σοῦ εἴπε ποτὲ τίποτα γι' αὐτὰ τὰ πράματα;

ΛΕΥΚΗ, σκύβει λυπημένη τὸ κεφάλι—Μοῦ εἴπε... Γνωρίζει... Πονεῖ...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Πῶς σοῦ μίλησε; Πῶς;

ΛΕΥΚΗ—Σὰν ἀδελφή, μὲ καλωσύνη ἀδελφῆς.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Σὲ συγχώρεσε; Σὲ φύλησε;

ΛΕΥΚΗ—Ναί.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, τρέμει, διστάζει—Κ' ἔκεινον... ἔκεινον, τὸν εἶδες... ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ;

ΛΕΥΚΗ—"Οχι... Δὲν εἶναι ἔδω.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Σοῦ εἴπε ἡ 'Αννα... ποῦ ἐπῆγε;

ΛΕΥΚΗ—Στὸ Ναύπλιο.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Πότε θὰ γυρίσῃ;

ΛΕΥΚΗ—Άποψε τσως. Σὲ λίγο. [Διακοπή]. Μά, τὶ κυτάξεις ἔτσι πίσω μου; [Γυρίζει φοβισμένη σὰν νὰ θέλῃ νὰ ιδῇ ἀν εἶναι κανεὶς πίσω της].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—Τίποτα, τίποτα... Μοῦ φάνηκε πῶς κάποιος θάμπαινε ἀπ' αὐτὴ τὴ θύρα. [Δείχνει τὴν κάμαρα τῆς 'Αννας. 'Η Λευκὴ ἀκροάζεται].

ΛΕΥΚΗ—"Ισως νὰ ἔρχεται ἡ 'Αννα. Πηγαίνομε. [Παίρνει τὸν ἀδελφὸ της ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θέλει νὰ φύγουν μαζὶ πρὸς τὴ θύρα τῆς σκάλας].

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ—"Ερχεται ἡ 'Αννα; [Πηγαίνει μὲ τὴν ἀδελφή του, γυρίζοντας τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω καὶ κυτάζοντας τὴ θύρα ποὺ ἀνοίγει].

Σ Κ Η Ν Η Γ'

Η ΑΝΝΑ φαίνεται στὸ κατώφλι καὶ πίσω της ἡ ΤΡΟΦΟΣ

ΑΝΝΑ—Ποιὸς φεύγει ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς σκάλας; . . . [Ο Λεονάρδος καὶ ἡ Λευκὴ φεύγουν χωρὶς ν' ἀπαντήσουν]. Ποιὸς φεύγει, βάβω;

ΤΡΟΦΟΣ—Τὰ δυὸ δάδελφα.

ΑΝΝΑ—"Α! κατεβαίνουν... Ποῦ πᾶνε; [Κάνει νὰ προχωρήσῃ μόνη πρὸς τὴ θύρα τῆς σκάλας, μὰ τὴ Τροφός τὴν συνοδεύει. Στὸ κατώφλι σκύβει ἔξω καὶ φωνάζει]. Λευκή! Λεονάρδε! Ποῦ πηγαίνετε; [Κανεῖς δὲν ἀποκρίνεται]. Λευκή, ποῦ πηγαίνεις; ποῦ πηγαίνεις; [Κανεῖς δὲν ἀποκρίνεται]. Γλήγορα, βάβω, τρέξε νὰ τὸν φτάσῃς. [Η Τροφός φεύγει. Ή 'Αννα σαστισμένη καὶ ἀνήσυχη στέκεται στὴ θύρα καὶ ἀκούεται]. Ποῦ πηγαίνουν; Δὲν ἔδωκαν

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ—Β. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
"Υπὸ Ζ. Λ. Παπαντωνίου

καμιὰν ἀπάντησι... Καὶ δμως θάκουσαν τὴ φωνή μου: μόλις εἶχαν κατεβῆ... λές καὶ ηθελαν νὰ φύγουν... Πῶς χτυπᾶς ἡ καρδιά μου! [Βάγει τὸ χέρι στὴν καρδιά. 'Ακροάζεται ἀν ἔρχεται τὴ Τροφός]. 'Απόψε πρόκειται νὰ μοῦ μιλήσῃ... αὐτὴ τὴν ὥρα... Τί νὰ θέλῃ νὰ μοῦ πῆ;.. Φαίνεται κάποια μεγάλη ἀπόφασι νὰ πῆραν. [Ακούει τὰ βήματα τῆς Τροφού ποὺ ἀνεβαίνει τὴ σκάλα] Βάβω, μόνη έρχεσαι;

ΤΡΟΦΟΣ, μπαίνει λαφιασμένη—Τοὺς πρόφτασα. Μοῦ εἴπαν πῶς πηγαίνουν στὴν πηγή... καὶ γλήγορα θὰ γυρίσουν...

ΑΝΝΑ—Δὲν δάκουσαν ποὺ τὸν φώναξα;

ΤΡΟΦΟΣ—Ἐπήγαιναν γλήγορά, σὰν νὰ ἥταν βιαστικοί.

ΑΝΝΑ—Εἶναι δργά; Εβράδνασε κιόλας;

ΤΡΟΦΟΣ—Μόλις φέγγει. Φυσῷ ζεστὸς ἀνεμός μὲ σύννεφο ἀπὸ σκόνη. Πρὸς τὸ μέρος τῆς θάλασσας ἀστράφτει.

ΑΝΝΑ—Νά έρχεται δραγες θύελλα;

ΤΡΟΦΟΣ—Σύννεφα δὲν υπάρχουν. Αστράφτει σὲ οὐρανὸ καθαρό.

ΑΝΝΑ—Ο 'Αλέξανδρος πότε θὰ ἔλθῃ;

ΤΡΟΦΟΣ—"Οπου κι' ἀν εἶναι, θᾶρυ.

ΑΝΝΑ—Ἄς περιμένωμε. [Η Τροφός τὴν βάνει νὰ καθίσῃ καὶ κάθεται κι' αὐτὴ δίπλα της, σένα σαμνί. Μεγάλη διακοπή. 'Η 'Αννα προσέχει καὶ τασάεται στὸν μικρότερο κρότο]. 'Ακούς; άκούς, βάβω;

ΤΡΟΦΟΣ—Δέν δάκουσαν ποὺ τὸν φώναξα;

ΤΡΟΦΟΣ—Ἐπήγαιναν γλήγορά, σὰν νὰ ἥταν βιαστικοί.

ANNA — Τί γλυκά πού παζει! Σάν αυλός.

TROPHOS — Είναι φλογέρα, από καλάμι. [Η ΑΝΝΑ όκούει λίγες στυγμές].

ANNA — "Ενας παλιός σκοπός, πού θὰ τὸν έχω δικούσει, δὲ θυμούμαι πότε...

TROPHOS — Συγχώ περνά αντές δ βισκός.

ANNA — "Οχι. Θὰ τὸν έχω όκούσει χρόνια τώρα, δὲ θυμούμαι πειά... Σάν τὰ πάραμύθια πού μούλεγες μιά φορά, βάθω... [Διακοπή]. Λές νὰ τὸν άπαντησαν στὸ δρόμο τους, τὸ βισκό, ή Λευκή κι' δ ἀδελφός της;

TROPHOS — Τσως.

ANNA, άνήσυχη — Πῶς ήταν; Τοὺς εἰδες καλά; Τοὺς κυνταξές στὸ πρόσωπο; Πῶς ήταν;

TROPHOS — Δὲ ξέρω νὰ σοῦ πῶ... Πῶς νὰ ήταν;

ANNA — "Ηταν ταραγμένοι; μελαγχολικοί;

TROPHOS — Φαινόντανε πολὺ βιαστικοί.

ANNA — Μὰ ἔκεινον, τὸν ἀδελφό... δὲν τὸν κυνταξές στὸ πρόσωπο;

TROPHOS — Δὲν πλησίασα. Έτραβήξαν τὸ δρόμο τους.

ANNA — Ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸς ἐπήγαινε μπροστά;

TROPHOS — Μοῦ φαίνεται πᾶς κρατιώντανε ἀπ' τὸ χέρι.

ANNA — "Α! κρατιώντανε ἀπ' τὸ χέρι... Καὶ τὸ βῆμα τους, ήταν σταθεροῦ;

TROPHOS — Έπήγαιναν γλήγορα. [Διακοπή]. Η ΑΝΝΑ είναι σκεπτική καὶ σχολική.

ANNA — Καὶ δ' Ἀλέξανδρος, ἀκόμα νὰ γυρίσῃ!

TROPHOS — Είναι ή ώρα πού έχεται.

ANNA, σηκώνεται μὲν δινομονησία — Πήγαινε, βάθω, στὴν ταρράτσα, νὰ κυττάξῃς. [Η Τροφός πηγαίνει].

TROPHOS — Τί ζεστὸς ἀνεμος! Σάν νὰ βγαίνη ἀπὸ καμίνο... Μοῦ φαίνεται πῶς κάποιος έχεται, καβαλάρης...

ANNA, ξαφνιάζεται — Είναι δ' Ἀλέξανδρος;

TROPHOS — Ναί, ναί, είναι δ' αὐθέντης. Νά τος. [Κατεβαίνει].

ANNA — Πήγαινε, βάθω. Κύτταξε δὲν ή κάμαρά του είναι ἐτοιμασμένη. Καὶ περίμενε νὰ σὲ φωνάξω. Είναι ἀκόμη φῶς;

TROPHOS — Σχεδὸν δὲ βλέπει κανείς.

ANNA — Φέρει μιὰ λάμπα. [Η Τροφός βγαίνει δεξιά. Η ΑΝΝΑ ἀκροάζεται άνήσυχη δὲν ἀκούντανται τὰ βήματα τοῦ Ἀλέξανδρου].

ΣΚΗΝΗ Δ'

Μπαίνει δ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Είναι τόσο βυθισμένος στὴ σκέψη την θλιβερή, που δὲν προσέχει στὴν ΑΝΝΑ. Πηγαίνει πρὸς τὴν κάμαρά του, σιωπηλός.

ANNA — "Αλέξανδρε!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ξαφνιάζεται καὶ σταματᾷ — Έδω είσαι, "ΑΝΝΑ; Δὲ σὲ είδα. Είναι σχεδὸν σκοτάδι.

ANNA — Σὲ περίμενα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Άργησα λίγο. Ο ἀνεμος ἔσηκεν τόση σκόνη, ποὺ δυσκολεύουμον γὰ προχωρήσω. Ερχεται ἀπὸ τὴν έρημο. Λέες καὶ κατεβαίνεις δὲν νύχτα σὰν στάχτη φλογισμένη... Ποῦ είναι δ' Λεονάρδος;

ANNA — Βγῆκε μὲ τὴν ἀδελφή του. Είναι λίγη ώρα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, μὲ φωνὴ ἀνήσυχη — Λὲ ξέρεις ποῦ πῆγε;

ANNA — Πῆγε στὴν πηγὴ Περσεία. [Έρχεται η Τροφός μὲ ἀνομμένη τὴ λάμπα. Τὴ στιγμὴ ποὺ θέλει νὰ τὴν ἀκούμπησῃ στὸ ἄστρο, δὲν ἀνεμος ξαφνικὰ τὴ σινύνει. Πίσω της κλείνεται δὲν θύρα μὲ βίᾳ].

TROPHOS — "Αχ! έσβυσε. Πρέπει γὰ μείσω τὴ θύρα τῆς σκάλας. Ο ἀνεμος δυναμώνει. [Πηγαίνει καὶ κλεί, ἔπειτα ξανάρχεται καὶ ἀνάβει τὴ λάμπα. Η δημητρίη "Αννας ἐκφράζει ἀδριστο τρόμο. Ακροάζεται πρὸς τὸν ἔξωστη, δπως δταν θέλωμε νὰ ἀκούσωμε μαχρούνη φωνή. Η Τροφός φεύγει ἀδιστερὰ καὶ κλεί τὴ θύρα πίσω της].

ANNA — "Αλέξανδρε, πλησίασε, ἀκουσε. [Ο Ἀλέξανδρος πλησιάζει ἀνήσυχος]. Δὲν ἀκοῦς; Δὲν ἀκοῦς τίποτα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τί; [Η ΑΝΝΑ δὲν ἀπαντᾷ]. Είναι δὲν ἀνεμος, ποὺ φυσαῖ ὀνάμεσα στὰ τείχη καὶ κάτω ἀπὸ τὴν Πύλη τῶν Λεόντων.

ANNA — Νὰ ζηχεται δὲν θύελλα;

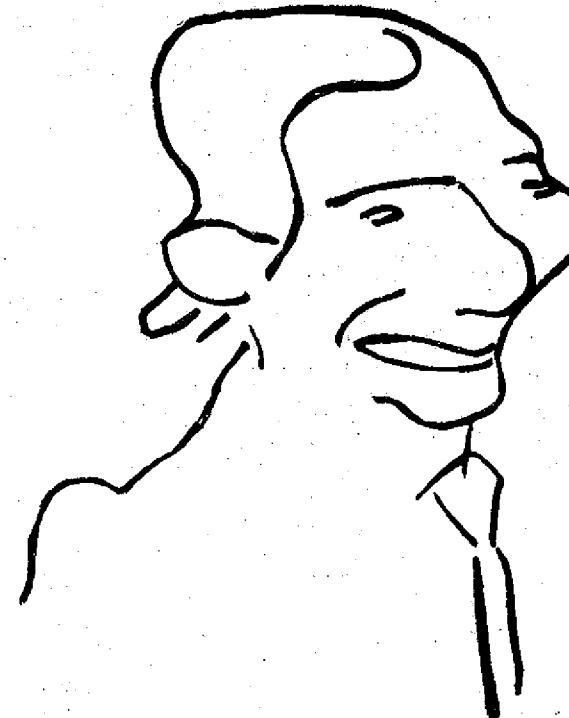
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ἀνεβαίνει γλήγορα στὸν ἔξωστη — "Οχι. Ο οὐρανὸς είναι τέλεια καθαρός. Άρχιζουν νὰ φαίνονται τὰ ἄστρα. Πάνω ἀπὸ τὴν Ακρόπολι φαίνεται τὸ φεγγάρι στὴν ἀρχὴ του. Στὴ νεκρὴ πολιτεία βιουμέι παραδέξενα δὲν ἀνεμος. Ισως γιατὶ χύνεται στοὺς τάφους τοὺς ἀδειανούς. Μοιάζει μὲ τύμπανο. Ακοῦς; [Κατεβαίνει. Η ΑΝΝΑ τοῦ πιάνει τὸ μπράτσο, μὲ ἀκατανίκητη δραγματική]. Τί ζχεις;

ANNA — Εἴμαι ἀνήσυχη... Λὲ μπροστὸν νὰ νικήσω τὴν ἀγωνία ποὺ μοῦ σφίγγει τὸ στήθος. Συλλογίζομαι τοὺς δυό, ἔκει κάτω...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, μὲ τοφαγὴ ποὺ προξενεῖ τὸ λάθος του — Γιατὶ; Ξέρεις... ξέρεις τίποτα; Τὸ φοβερὸ μυστικό; Ποιὸς μπρόσες νὰ σοῦ πῆ... Ποιός; Ο Λεονάρδος ίσως; Σοῦ μίλησε, δ' Λεονάρδος; Πῶς νὰ πῆ... δὲν ζένεια...

ANNA, σαστισμένη — Μὰ τί θές νὰ πῆς; Τί νόμισες;... "Οχι, δχι. Λὲ μοῦ μίλησε, τίποτα δὲ μοῦ είτε... Εγώ, ἔγώ τοῦ μίλησα, χθὲς τὸ βράδυ, ἔδω: δημως, χωρὶς παράπονα, χωρὶς κακία, Ἀλέξανδρε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τοῦ μίλησες γι' αὐτὸν τὸ φοβερὸ πρόδμα; Είχες τὴ δύναμι νὰ τοῦ μιλήσῃς; Μὰ πῶς; Πῶς μπροσύσες νὰ ζέρης; Πῶς μπρόσεσς νὰ μάθης τὸ μυστικό του, ποὺ ἔγώ δ' ίδιος, ως χθὲς τὸ βράδυ, δὲν είχα ούτε ίδεα; Πές μου, πῶς;

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — Ν. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ

Υπὸ Ζ. Α. Παπαντωνίου

ANNA, σὰν χαμένη — Τὸ μυστικό του; Τί ἔννοεις; Ποιὸ μυστικό; Γιὰ ποιὸ φοβερὸ πρόδμα μιλεῖς, Ἀλέξανδρε;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, καταλαβαίνει τὸ λάθος του — "Ηθελα νὰ πῶ...

ANNA — Είναι καὶ δλλο, καὶ δλλο;...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τὴς πιάνει τὰ χέρια καὶ νικᾶ ἐπιτέλους τὴ στγκίνηση του ποὺ τὸν πνίγει — "Αννα, ἀκουσε, ζεῦνε ποὺ ξέρεις νὰ πονῆς, ποὺ ποτὲ δὲ φοβήθηκες τὸν πόνο, ποὺ γνωρίζεις δλες τὶς λύπες τῆς ζωῆς καὶ τὶς πηγὲς ἀπ' δπου παίρνεις δύναμι. Βρισκόμαστε σὲ στιγμὴ μεγάλη, πολὺ μεγάλη. Ένας δυνατὸς στροβίλος μᾶς σέρνει, ποῦ, δὲν ηξέρω. Μιὸν δύναμη σκοτεινὴ καὶ ἀνίκητη μᾶς. Επρεπε νὰ μήνη είναι δὲ μόνη, δξια γιὰ μᾶς. Επρεπε νὰ μήνη τὴ σινύνει τὸν πόνο του, νὰ τοῦ δεξεῖω ποὺ ζεῦνε πονεῖται. Καταλαβαίνεις, "Αννα... Ως τὴ στγκίνη αὐτὴ δὲ μιλήσαμε κανεὶς μᾶς, γιατὶ τὰ λόγια μᾶς φωνάρησαν περιττὰ καὶ στοὺς δυό μας καὶ δὲν ησιωπήσαμε τὴν πόνηση της ζωῆς μᾶς. Σάν νὰ είχε καλάφει καὶ κάτι νὰ είχε λυθῆ μέσα στὴν πόνηση της ζωῆς μᾶς. Τώρα δλα φωνάρησαν περιττὰ της ζωῆς μᾶς. Τότε, θέλησα νὰ τὸν βοηθήσω, καὶ τὸν μίλησα... Τίποτε δὲν ὠφελεῖ νὰ κλείνωμε τὰ μάτια. "Ο, τι γίνεται, είναι ἀνάγκη. Πές μου λοιπὸν τὴν δλήθεια, "Αννα. Τί ζχεινε χθὲς τὸ βράδυ; Πές μου τὴν δλήθεια.

είναι πώς ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπέται... Καὶ τοῦ εἴπα
γι^τ αὐτήν, καὶ τοῦ είπα γιὰ σένα χωρὶς παρά-
πονα, καὶ χωρὶς ταπείνωσι, μόνο δίνοντάς του
κάποια ἔπιδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, πολὺ ταραχμένος — Κάποια ἐλπίδα! Κ' ἔκεινος... Νομίζεις πώς τὸ γνώριζε; Σου φάνηκε, "Άννα, πώς ήξερε;... Δὲν είναι δυνατόν! Δὲν είναι δυνατόν! Λίγα λεπτά προτύτερα μοῦ είπε μιλήσει.

ΑΝΝΑ, χαμένη — Δὲν ἤξερε; . . . Δὲν ἤξερε; . . . [Εαναθυμιάται τὴν δυσία της μὲ τὸν Λεονάρδο καὶ φαίνεται ν' ἀνακαλύπτει μερικά πράγματα που δὲν τὰ είχε παρατηρήσει καὶ πού ἔβαφνα φωτίζουν τὸν νοῦ της. «Η φωνή της φαίνεται σάν κραυγή που τὴν τινάζει]. — “Α! ίσως. . .” Ελεγε πώς δὲν ἔννοούσε... Ναι, ναι. . .” Ελεγε: «Είσθε βεβαία, είσθε βεβαία;» Καὶ ἔπειτα. . . “Α! μά τότε; Είναι τίποτε ἄλλο; Είναι κάπιτι άλλο; ΓΟ! Αλέξανδρος μὲ δυναταίνεται

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, μὲ φωνὴ χαμηλή, μιλεῖ στὸν έσαυτό του — "Υστεοα ἀπ' ὅτι μοῦ είγε φανερώσει! . . .

ΑΝΝΑ — Πές μου τώρα, έσύ, 'Αλεξανδρε, την
ἀλήθεια. Πές μου την ἀλήθεια.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τὴν πλησιάζει — Καὶ τί ἔκαμε;

Επειτα, τι οκαμέ; Που πηγε;
ANNA — Βγήκε, έφυγε... Απ' τη Λευκή
ξεμάθα πώς γύρισε σήμερα μόλις, την αύγη...
“Ως την αύγη τὸν περίμενε...”

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Νὰ φύγω, νὰ φύγω... [Δὲν
γίξει τι ν' ἀποφασίσῃ]. "Α! σὰν ἵδωθοῦμε μάτια
μὲ μάτια..."

ANNA — Πές μου λοιπὸν τὴν ἀλήθεια!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Καὶ ἔφυγαν μαζί . . . Πήγαν
στὴν πηγή . . Elvai πολλὴ ὕδωρ;

ANNA — Λίγο πολὺ χρόνης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Μαζί... οι δυό... Ἐκεί...
[Η ταραχή του μεγαλόνει όποι στιγμή σε στιγμή].
Καὶ ποὺν φύγουν, ήταν ἐδῶ, μαζί σου... Καὶ τί
ξέλεγαν:

ΑΝΝΑ—*Όχι.* Ήδη τη στιγμή πού κατέβαιναν τη σκάλα. Τους φώναξα, μα δὲν ἀπορρίθηκαν...
—Εστειλα τότε τη βάρβω νὰ τους προφητάσῃ... .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Λοιπόν;

ANNA — Είπαν πώς απήγαιναν στην πηγή για μιά στιγμή και πώς θά γύριζαν... Μά, πές μου, πές μου! Πιάνει τό χέρι τού 'Αλεξάνδρου, την ὡρα που είναι έτοιμος ν' ἀνεβῇ στὸν ἔξωστη. 'Ανεβαίνουν καὶ οἱ δύο καὶ χάνονται στὴ σκια πρός τὰ κάρχελα. "Επειτα ἀπὸ λίγο ὁ 'Αλέξανδρος ἔφερε τὰ μόνον. Σάν κάτι νά τὸν οπωρώνη, τρέχει πρός τὴ θύρα, τὴν ἀνοίγει καὶ κατεβαίνει βιαστικὰ τὴ σκάλα. "Α' Αννα ξαναφαίνεται ἀνάμεσα στὶς κολόνες, πάλι φοιτούμενη].

ΑΝΝΑ — Ἀλέξανδρε! Ἀλέξανδρε! [Καμιά ἀπάντησις. Βαδίζει στὸ κενόν ψηλαφητά, ἀπαντᾷ μιὰν ἀπ' τὶς κοιλόνες, στηρίζεται σ' αὐτήν, κατεβαίνει τὸ πρῶτο σκαλοπάτι, ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα]. Ἀλέξανδρε! . . Δὲν

είναι έδω... Είμαι μόνη... "Α, Θεέ μου, δός μου τὸ φῶς μου!

[Ακολουθεῖ τὸ ζεστὸ γεῦμα τοῦ ἀνέμου ποὺ μιαί-
νει ἀπ' τὴν ὀλάγυχτη θύρα, σηγαίνει πρὸς τὰ ἐκεῖ.
Στηρίζεται στὴ μιὰ παραστάδα καὶ κάνει ἔνα βῆμα πρὸς
τὴ σκάλα. Χάνεται στὸ σκοτάδι].

ΠΡΑΞΙΣ Ε'

Αγριος καὶ μοναχικὸς τόπος, κοντά σὲ μιὰ θεματικὰ ἀνάμεσα στή δευτερη κορυφή των ὅρους Εὐβοία καὶ στήν ἀπόδοσιτη πλευρά τῆς ἀκροπόλεως. Οἱ μυρτίες χύνουν τὴν μορφιδιά τους ἀνάμεσα στοὺς ἀπότομους βράχους καὶ στὰ κυνλόπεια ἐρείπια. Τὸ νερὸν τῆς πηγῆς Περσεία, τρέχει μέσα στοὺς βράχους καὶ μοιζεύεται σ' ἔνα κοίλωμα, αὐτὸν ἀπ' ἑκεῖ ἔξαπλουντεῖ καὶ χάνεται σ' ἔνα χείμαρρο. Στή μοναξιά μέσον, ποὺ ἀπλόντει τώρα τὸ μωστήριο τῆς νύχτας, ἀκούεται ὁ θόρυβος τῆς ἀστέρευτης πηγῆς.

ΣΚΗΝΗ Α'

Στὴν ἄκρη τῆς πηγῆς, κοντά σὲ μιὰ τούφα ἀπὸ μυρτίες, ξαπλωμένη νεκρή ἦται ΛΕΥΚΗ. Τὰ φρέσματά της βρεγμένα, είναι κολλημένα πάνω στὸ ἀλλύγιστο σῶμα. Τὰ μαλλιά μουσκεμένα ἀπὸ τὸ θανάσιμο νερό, φαίνονται γύρω στὸ πρόσωπο σάν μικρές ταινίες. Τὰ χέρια τεντομένα στὰ πλάγια τοῦ σώματος. Τὰ πόδια τῆς ἐνωμένα σάν τὰ πάδια τῶν ἀγαλμάτων τοὺν εἶναι πάνω στοὺς μεγάλους τάφους. 'Ο ΑΔΕΩΝΑΡΔΟΣ κάθεται πάνω σὲ μιὰ πέτρα, με τὸν ἀγκώνας στηριγμένον στὰ γόνατα καὶ μὲ τὸ κεφάλι μέσ' στὶς παλάμες, κυττάζει τὴν νεκρή, σιωπηλός, μὲ ἀκινησία ποὺ έμπνεει φόβο! Ἀπὸ τὸ δάντιθετο μέρος, ὁ ΑΔΕΩΝΑΡΔΟΣ εἶναι δόθιος, ἀκονυματιμένος μὲ τὴ ρόχη σὲ μεγάλο βράχο. Τὰ δάχτυλά του πιάνονται ἐδῶ κ' ἐκεὶ ἀπὸ τὸ βράχο ἀπελπισμένα, διπὼς τὰ δάχτυλα ναυαγοῦ ἀπὸ τὴν πέτρα ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ βράχαυθρο. Στὴν τρομερῇ σιωπῇ ἀκούεται ὁ θόρυβος τοῦ νεροῦ, καὶ πότε πότε ὁ δινεμός ποὺ φυσᾷ πάνω στὶς μυρτίες καὶ τὶς λυγίζει. 'Εξαφανία ὁ Λεονάρδος ἔξολλες ἀπ' τὸ βράχο καὶ γονατίζει κοντά στὴν πενθαμένη, σκύβοντας σάν νεθελή νά τὴν ἔγγειη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τὸν σταματῷ μὲ ἀπότομη κίνησι καὶ
μ' ἐπιβλητικῇ φωνῇ — Μή τὴν γγίζης! Μή τὴν
γγίζεις!

ΔΕΟΝΑΡΔΟΣ, τραβιέται πίσω χωρίς νά σηκωθῇ —
"Όχι, δχι, δὲν τὴν ἀγγίζω. . . Δική σου εἶναι,
δική σου εἶναι. [Διακόπη. Κυτάζει τῇ νεκρῷ μὲ οὐπο-
άνθρωπο πόνο καὶ ἀγάπῃ. Φαινέται σὰν τρέλος. "Η
φωνή του πότε εἶναι βραχήν, πότε παθητική, που σχί-
ζει τὴν καρδιά, ἀγνώστιστη]. Θαρρεῖς. . . θαρρεῖς. . .
πώς τὰ χέρια μου θὰ τὴν μολύνουν; . . . "Όχι,
δχι... Τώρα είμαι ἔξαγνισμένος. . ." Αν ξυπνοῦσε
τώρα, θὰ μποροῦσε νὰ βαδίσῃ πάνω στὴν
ψυχή μου, σὰν ἀπάνω στὸ κάτασπρο χιόνι. . .
"Αν ξαναζοῦσε, δλες μου οἱ σκέψεις γι' αὐτὴν
θὰ ἥταν σὰν τὰ κρῖνα, σὰν τὰ κρῖνα. . ." Α,
ποιὸς ἄλλος θὰ μπορέσῃ νὰ πῆ πώς ἀγαπᾶ,
δπως ἐγώ ἀγαπῶ αὐτὴν ἐδῶ! Οὐτ' ἐσύ, οὐτ' ἐσύ
δὲν τὴν ἀγαπᾶς, δπως ἐγώ τὴν ἀγαπῶ. Καμιά
στὸν κόσμο ἀγάπη δὲ φτάνει τὴν ίδική μου.
"Ολη μου ἡ ψυχή σὰν οὐδούλος δημοίνεται γιὰ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — Α. ΠΕΡΙΔΗΣ
‘Υπό Ζ. Α. Παπαγιωνού

τὴν πειθαμένη αὐτῇ. . . [Ἡ φωνή του πότε γίνεται δριμυτική καὶ θερμή σὰν μανία ποὺ δλοένα μεγάλονει; πότε χαμηλόνει σὸν τρεμούλιασμα ἔφωτικό]; Ποιός ἄλλος θὰ ἔκανε γι' αὐτῆν, ἐκεῖνο ποὺ ἔγια ἔκαμα; Θὰ είχες, ἐσύ, τὸ θάρρος νὰ κάνῃς τέτοια πρᾶξη ἀγρια γιὰ νὰ σώσῃς τὴν ψυχή της ἀπὸ τὴ φρίκη ποὺ τὴν παραμόνει! "Ω, ναι, τὴν ἀγάπηνος μὲ δλη σου τὴ δύναμι, γιατὶ ἔτοι τῆς ὅξιζε ν' ἀγαπηθῇ. Μὰ δὲ γνωρίζεις, δχι, δὲ γνωρίζεις τί ήταν ἡ ψυχή της. . . Κάθε καλωσούνη, κάθε δμορφιὰ — ποὺ τέτοια οὔτ' ἐσύ δὲ φαντάσιμηκες ἀκόμα! — ήταν μέσα της. . . Κάθε πρωΐ, σὰν ἀνοιγε τὰ μάτια, δλες οἱ δροσιές οἱ ἀνοιξιάτικες περνοῦσαν πάνω ἀπ' τὴν ψυχή της καὶ τῆς χάριζαν ζωὴν ἀποιλιάτικη λέκις καὶ τὸ βράδυ, δλα τὰ πιὸ ἔμορφα πρόσωπα τῆς ἡμέρας μας καταστάλαζαν στὴν ψυχή της, καὶ ήταν αὐτά ἡ τροφή μου, ἔτοιμασμένη ἀπὸ τὰ χέρια τῆς γιὰ μένα. . . "Α, ἔτοι μ' ἔθρεψε, τόσον καιρό, τόσον

πώς φυσιούσε μέσα απ' την καρδιά μου, και πώς από τα χείλη της πέρασε δύος ο πόνος μου, δύοι ή ντροπιασμένη ζωή, δύοι μου οι νοῦς, τὸ μημονικό μου, διλόκηρο τὸ εἶναι μου... Ἔτοι ἀδειανὸς καὶ τυφλὸς ἡμουν τὴ στιγμὴ ποὺ τὴν κράτησα κάτω ἀπ' τὸ χέρια μου... Ο θάνατος, πάνω στὸς ὕμους μου, μ' ἔστρωχε μὲ τὸ σιδερένια γόνατά του... Ο κόσμος δὲν ἦταν πειά... Χίλιοι αἰῶνες... μιὰ στιγμή... Καὶ ἡμουν ἐκεῖ, πάνω στὶς πέτρες... καί, μέσα στὸ νερό ποὺ τάραζε ἀκόμα, τὰ μαλλιά της... τὰ μαλλιά της γύρω στὸ κεφάλι, τὸ ἀκίνητο... "Α, ποιὸς θὰ ἔκανε αὐτὸ ποὺ ἔγω ἔκαμα; Τὴν ἀνεσήκωσα! Τὴν ἀνεσήκωσα. Ξαναείδα τὸ πρόσωπό της... «Ολο τῆς τὸ πρόσωπο ἔπολλε ἀνάμεσα στὰ μαλλιά της μὲ παλμούς δυνατούς». Ἔτοι ἔλεγε χθὲς τὸ βράδυ ή "Αννα: αὐτὴ ποὺ τὴν είχε κρατήσει στὰ χέρια της, ποὺ είχε νοιώσει, ἔτοι ἀγκαλισμένα, τὴν καρδιά της νὰ χτυπᾷ... Καὶ ξαναείδα τὸ πρόσωπό της ποὺ δὲν ἔπαλλε πειά, τὸ κρύο πρόσωπό της ποὺ ἔσταξε... Τῆς ἔκλεισα τὰ βλέφαρα. "Α, πιὸ τρυφερὰ ἀπὸ φύλλα λουλουδιοῦ... Καὶ κάθε ρύπος ἔφυγε ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου. Κ' ἔξαγνισθηκα, τέλεια ἔξαγνισθηκα. "Ολη ἡ ἀγιωσήνη τῆς περασμένης μου ἀγάπης ξαναμυτήκε στὴν ψυχὴ μου, σὰν ποτάμι φῶς... Νὰ ἀκόμα μιὰ καλωσύνη τῆς μέσα ἀπ' τὸ θάνατο!... Ἔτοι, γιὰ νὰ μπορῷ ἀκόμα τέτοια νὰ τὴν ὅγαπω, τὴ σκότωσα. Γιὰ νὰ μπορῇς καὶ σὺ νὰ τὴν ἀγαπᾶς μπροστά μου, χωρὶς τύψεις, χωρὶς τίποτε πειά νὰ μᾶς χωρίζῃ. Γι' αὐτό, γι' αὐτό τὴν ἔσκοτώσα... "Ω, ἀδελφέ μου, ἀδελφέ καὶ στὴ ζωή καὶ στὸ θάνατο, ποὺ πάντα πειά θὰ ἥσαι δικός μου, δικός μου μὲ τὴ θυσία αὐτῆ... Κύτταξε τὴν. Εἶναι ἀσπιλη τῷρα: εἶναι ἀσπιλη. Τῷρα μπορεῖς νὰ τῆς δώσῃς τὴ λατρεία σου δύος σ' ἔνα πλάσμα οὐράνιο... Θέλω, σ' ἔναν ἀπὸ τοὺς τύμβους μου, τὸν πιὸ βαθύ, νὰ τὴν ἀποθέσω ἀλαφρὰ καὶ νὰ βάλω γύρω τῆς δλους τοὺς θησαυρούς μου... [Σκύβει πάνω στὴν πεθαμένη]. Δικό σου, δικό σου εἶναι διτι λάμπει, δικό σου γιὰ πάντα διτι ἀγνό... Ἀγαπημένη, ἀγαπημένη! Νὰ μπόρουσε, δίνοντας δύο μας τὸ αἷμα, νὰ φωτισθῇ μιὰ στιγμὴ τὸ χλωρὸ πρόσωπό σου, ν' ἀνοίξῃς μιὰ στιγμή, μιὰ μόνη, τὰ μάτια σου, νὰ μᾶς κυττάξῃς ν' ἀκούσης τὴν κραυγὴ τῆς ἀγάπης καὶ τοὺ πόνου μας... Ἀδελφή μου! ἀδελφή μου! [Πέρπει ἀπάνω της καλῶντας την μὲ κραυγὲς ἀπελπιστικὲς ἀπλόνοντας τὰ χέρια του στὸ ὄχος πρόσωπό της. Ἀγίκανος νὰ ὑποφέρῃ περισσότερο στὴν κραυγὴ αὐτῆ, διαλέξανδρος σηκώνεται, περνᾷ ἐμπόδης ἀπ' τὰ πόδια τῆς πεθαμένης, πηγαίνει κοντά στὸ φίλο του, σκύβει, βάνει τὸ χέρι του πάνω στὸ μέτωπο του Λεονάρδου νὰ νοιώσῃ τὸν πυρετό του, νὰ πραύνῃ τὸ παραλήρημα αὐτὸ ποὺ λέει καὶ

εἶναι προμήνυμα τρέλλας. Ο Λεονάρδος αἰσθάνεται κάποιαν ἀνακούφισι, τὰ νεῦρα του χαλαρώνουν λίγο, ἡ φωνὴ του σθόνεται]. Νὰ φιλήσω τὰ πόδια της... τὰ μικρούτσικα πόδια... [Σέρνεται δις τὸ πόδια τῆς νεκρῆς, σκύβει τὸ μέτωπο πάνω τῆς καὶ μένει ἔτοι λίγες στιγμές. Ο Ἀλέξανδρος ἔτισης γονατίζει καὶ σκύβει διπλά του. Ακούεται δις στεναγμὸς τῆς πηγῆς. Ο Λεονάρδος σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ κυττάξει τὴν πεθαμένη]. Μιὰ μέρα, στὴν ἀκρογιαλιά, καθισμένη στὸν ἄμμο, ἀκουμπούσε τὸ πρόσωπο πάνω στὰ γόνατα. Ἐπλαττε τὰ πιὸ ἔμορφα δηνειρὰ, καὶ τὰ ἔσπλεκα μαλλιά τῆς ἦταν χυμένα ἀπαλά σὰν φύλλα λουλουδιάν γύρω στὰ μικρά τῆς τὰ πόδια. Η θάλασσα κοιμισμένη σὰν παιδί πειθήνιο, στὸ ἀλαφρὸ ἀγεράκι. [Διακοπή. Θυμάται ἀκόμα κατί καὶ ἀνατριχιάσει]. "Α, ή μοιδο, μιχρόστα στὴν ἔστια... [Κεύβει τὸ πρόσωπο μέσον στὸ χέρια του καὶ ξανασκύβει τὸ κεφάλι χαμηλά]. Συχώρεσε με! Συχώρεσε με! [Διακοπή. Ο Ἀλέξανδρος γυρίζει ἀνήσυχος καὶ κυττάξει τερδες τοὺς βράχους ἔκει ποὺ τελειόνει τὸ μονοπάτι].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, σηκώνεται ξαφνικά — Βήματα. Θαρρῷ πῶς ἀκούσα βήματα, ἔκει στὸ μονοπάτι. Ακούσε. [Ο Λεονάρδος σηκώνεται ἐπίσης τρομαγμένος. Καὶ οἱ δύο ἀκροάζονται κρατῶντας τὴν ἀναπνοήν]. "Οχι... ίσως νὰ μὴν ἀκούσα καλά... Νὰ εἶναι διάνεμος μέσος στὶς μυρτιές... Ισως νὰ κύλησε καμιὰ πέτρα... .

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Δὲ ἔρω... Η καρδιά μου χτυπᾷ δυνατά, δὲ μπορῶ ν' ἀκούσω τίποτε ἀλλο. [Ο Ἀλέξανδρος προχωρεῖ στὸ βάθος, πρὸς τοὺς βράχους καὶ ἀκροάζεται. Ακούεται μονάχα δις στεναγμὸς τῆς πηγῆς].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ἐπιστρέψει στὸν φίλο του, ποὺ κυττάξει ὀλοένα τὴν πεθαμένη, καὶ τὸν τινάξει. Τώρα, τί θὰ κάνωμε; Πρέπει νὰ τὴν πάρωμε ἀπὸ δῶ. Ποῦ θὰ τὴν πάμε; Στὸ σπίτι; Καὶ ή "Αννα, ή "Αννα... τί θὰ τῆς πούμε;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, χαμένος κυττάξει γύρω του — "Η "Αννα;... ή "Αννα... Μὲ περιμένει αὐτὴ τὴν δῶρα... Μοῦ ὑποσχέθηκε... μοῦ ὑποσχέθηκε... χθὲς τὸ βράδυ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τί σοῦ ὑποσχέθηκε;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Νὰ μὲ περιμένη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Νὰ σὲ περιμένη; Ποῦ; Γιατί;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Εσκόπευε... ηθελε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Ηθελε;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Ηθελε νὰ φύγῃ... νὰ φύγῃ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Α! [Διακοπή. Καὶ οἱ δύο κυττάξουν πρὸς τὸ μονοπάτι μέσα στὸν βράχον, στὸ βάθος. Ακούεται ποὺ στενάξει ἡ πηγή]. Τί θὰ τῆς πούμε;

Τί νὰ κάνωμε, τῷρα; θέλεις, έσον, νὰ μείνης ἔδω; Πρέπει νὰ τὴν σκεπάσσωμε... θέσ, νὰ μείνης ἔδω;... Εγὼ πάω... πάω νὰ φέρω... τὸ σάβιανο...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — "Οχι, οχι, μὴ φύγης, μὴ μ' ἀφήσης. "Ας μείνωμε, δις μείνωμε ἀκόμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Μά, ή "Αννα... ή "Αννα [Άνατριχιάσει καὶ ἀκροάζεται]. Κάποιος ἔρχεται, κάποιος πλησιάζει... Βήματα. "Ακουσα βήματα... ή "Α, μὴν εἶναι... πρέπει νὰ τὴν κρύψωμε. "Ελα νὰ τὴν πάρωμε μέσος στὶς μυρτιές... δὲν ἀκούς, Λεονάρδες; [Τινάξει τὸν Λεονάρδο ποὺ εἶναι σὰν ἀπολιθωμένος]. "Ελα νὰ τὴν πάρωμε μέσος στὶς μυρτιές... Εγὼ θὰ τὴν κρατῶ ἀπὸ τοὺς ὕμους. Σιγά! σιγά!

[Σκύβει νὰ τὴν πάρει ἀπὸ τοὺς ὕμους. Ο Λεονάρδος ἐπίσης ἀπὸ τὰ πόδια. Τὴ στιγμὴ ἔκεινη ἀκούεται ἡ φωνὴ τῆς τυφλῆς στὸ μονοπάτι].

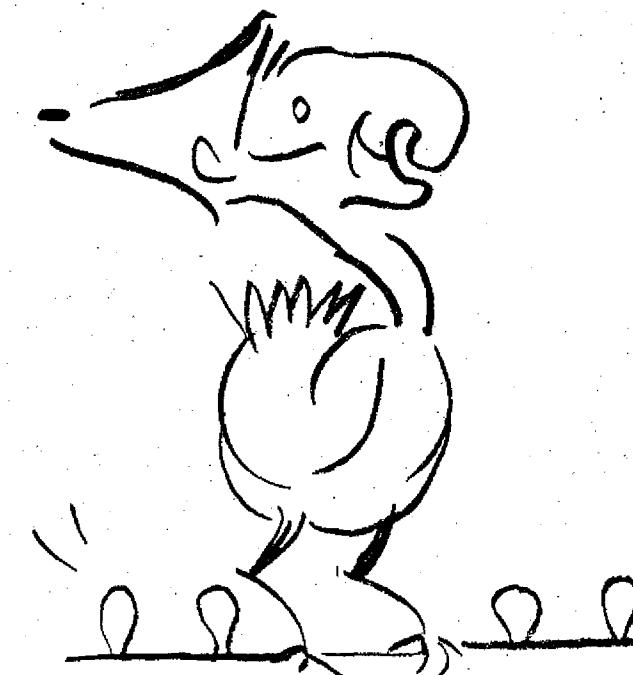
ΑΝΝΑ, μέσα ἀπὸ τοὺς βράχους χωρίς νὰ φαίνεται— Λευκή, Λευκή! [Αφίνουν καὶ οἱ δύο τὴ γενερή καὶ στέκονται, κίτρινοι σὰν αὐτή, χωρίς νὰ μποροῦν νὰ κανένα ἀλλο κρύω. Βάνει μιὰ κραυγὴ σκληρή, ὃπου νομίζεις πώς φεύγει διλη ἡ ψυχὴ της].

ΑΝΝΑ — "Α!.. βλέπω! βλέπω!

Γ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

{Μετάφρ. Κ. Μ.]

* Η μετάφρασης άνηκε στὰ «Παναθήναια»

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ — ΙΩ. ΝΑΚΟΣ
Υπό Ζ. Α. Παπαντωνίου

Ι Φ Ι Γ Ε Ν Ε Ι Α

Τὸ θέατρον τῆς Δδος Μαρίκας Κοτοπούλη ἔδιωσε αὐτὸν τὸν μῆνα τὴν «Ιφιγένειαν» τὸν Μορφέας, μεταφρασμένην ἀπὸ τὸν κ. Λέαντρον Παλαμᾶν. Δημοσιεύμενη δύο ἀποσπάσματα τῆς 4ης πράξεως ποὺ μᾶς ἔδιωσε δὲ νέος ποιητής:

Ι Φ Ι Γ Ε Ν Ε Ι Α

Πατέρα μου, πῶς ἡθελα τὴν ὥρα τούτη νῦχα

Τῇ γόνισσα τοῦ τραγουδιστῆ φωνῇ

Ποὺ ἔσεργε κάθε τι. Μά, ωὶμέ, γὰ τέχνη μου μονάχα
Κρατῶ τῶν δυὸς ματιῶν μου τὴν πηγή.

*Αθελα νοιῶθω μέσα μου νὰ τρέμῃ κάποιος πόνος:

Στὰ γόνατά σου τώρα πέφτω ἐμπρός
Καθὼς δὲ ξετευτικὸς στὸ βρωμὸν ἀπάνω κλῖνος.

Ωὶμένα! Τί γλυκὸ ποὺ εἶναι τὸ φῶς!

Νὰ ξήσω κι ἄλλο ἀφῆστε με, πατέρα μου, πατέρα.
Καὶ μῆπως τοῦτο εἰν' ἀρκετό; τάκους! . . .

Ποὶν ἀπ' τὴν πρώτην ιδῆτη μου, κάτου στὴ γῆ, ἐκεῖ πέρα
Νὰ πάω μαζὶ μὲ τοὺς χλωμοὺς νεκρούς! . . .

Πρώτη φορά σου ἐμένανε τὸ παιδικὸ τὸ στόμα

Τ' ὅνομα σᾶδωσε τὸ πιὸ γλυκό.

Τότε, πατέρα, μ' ἐσφιγγες στὴν ἀγκαλιὰ κι ὀδόμα
Τῆς Τροίας δὲ στοχαζόσουντα τὸ διξιόδι.

Κ² ἔλεγε: Θυγατέρα μου πότε θὰ σ' ἀντικρύσω
Στὸ σπίτι μέσα τοῦ δικοῦ σου διντρός,
Μέσα σ' ἀντάξιο σπιτικό καὶ σ' ἔνα γένος ίσο
Νὰ λάμπης στὴ ματιὰ τοῦ καθενός!

Κι ἀποχρινόμον: ἀμποτε κάποιος θεός νὰ δώσῃ
Στὸ σπιτικό μου νὰ δεχτῶ ποτὲ
Τὸ γέρο τὸν πατέρα μου κι δησι φροντίδα, τόση
Νὰ δώσω πᾶδωσε κι αὐτὸς γιὰ μέ.

Οἱ στοχασμοί, τὰ λόγια αὐτὰ τὰ πολυαγαπημένα
Δέ μονψυγαν ἀπ' τὸ μνημονικό
Κι ἀλώμα τὰ κρατῶ μὰ ἐσύ τὰ ξέχασες κι ωὶμένα
Γυρεύεις νὰ μὲ κάνης νὰ χαθῶ.

Στὸ κῦμα ταξιδεύοντας γιατί τὸ πλοιό τοῦ Πάρη
Ν' ἀράξῃ στοὺς δικούς μας τὸν γιαλούς
Και στὴν Ἐλένη ἔχουντας μιὰ καταλύτρα χάρη,
Τὸν νέοντας γιατί νὰ φέρῃ τοὺς καημούς;

Πίξε σ' ἔμε τὰ μάτια σου καὶ γιὰ τὴ θυγατέρα
Δόσε τὸ φίλημα τὸ πατρικό.
Και τότε, τότ' ἀς κατεβῶ στὸν τάφο μου, πατέρα,
Στερνὰ μαζὶ μ' αὐτὸς νὰ κοιμηθῶ.
Και σὺ ἀδερφέ μου, ἀγῆσερον ἀγόρι, ποὺ θ' ἀργήσουν
Νὰ σὲ περιωκλώσουν οἱ καημοί,
Κλώψε μ' ἐμένα, θρήνησε καὶ γύρεψε ν' ἀργήσουν
Τὴν ἀδερφούλα σου νὰ ξῆ κι αὐτή.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΩ ΤΩ ΤΑΞΙΔΙ ΜΟΥ

Α πὸ τὴν Ἀθήνα στὸ Παρίσι. Τδιο πουλὶ κι ὁ ἄνθρωπος, μεγαλοδύναμο σὰν ἀποφασίση νάνοιξῃ τὰ φτερά του. Δὲν μὲ φόβισε δὲ κρυφὸς ἀέρας ποὺ ἐβούιξε κάτω ἀπὸ τὸ κῦμα, ὅντε τὰ ἀστέρια ποὺ ἔχύνοντο στὸν οὐρανό, προφητεύοντάς ἀγριαν νύχτα. Μικρούλα ψυχὴ ἔγω, εἶχα ἀτρόμητον ἄνθρωπο μέσα μου, κι ἔπρεπε νάρθη μιὰ στιγμὴ μεγάλης συγκινήσεως ὥστε νὰ τὸ νοιώσω.

«Ἡταν ἥλιογερμα,— πάντα τέτοια ὥρα εἶνε σὰν ἀφίνει κάνεις πίσω του κάτι ποὺ ἀγάπησε. Πλησίαζει δὲ νύχτα, ποὺ παιδεύει περισσότερο μὲ τὴν ἀνάμνησι τοῦ φωτός παρὰ μὲ τοὺς ἀοράτους κινδύνους.

Τὸ καράβι ἀνοίχτηκε στὸ πέλαγος, ἔνα—μικρὸ—μικρὸ καραβάκι — σ' ἔνα μεγάλο—μεγάλο πέλαγος. Τόλμη ποὺ τὴν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι!

Ἄερας καὶ κρύο καὶ βροχὴ ποὺ ἀνέβαινε ἀπὸ τὴν θάλασσα. Τέτοια κρύα φιλοδωρήματα ποτέ μου δὲν τὰ εἶχα γνωρίση. Οὔτε ὅποιος, οὔτε ήσυχία. Τὰ τρίζει τοῦ πλοίου, σὰν πακῶν πτενεμάτων ἀλλοιωμένη φωνή, μοῦ ἔφερον τρομερὲς ὀπτασίες.

Δὲν, ἔνδρω πόσα χρόνια πέρασαν γιὰ τὴν ψυχὴ μου ὃς ποὺ νάγνωντέψω τὴν Κέρκυρα. Ωραία καὶ γαλήνια, πνιγμένη σὲ βλάστησι καὶ σὲ μῆρο, ἔχουσε πλούσια τὴν ἀντανάλλασι τῆς μέσα μου μὲ δλα τῆς τὸ δύνειρα. Κι ἀρχισε δὲ ἀτέλειωτη σειρὰ τῶν θρύλων τῆς νὰ περνᾶ μπροστά μου, καὶ πρῶτα—πρῶτα τοῦ Ἀχιλλείου δὲ θρύλος μὲ τὴν ἔξωτικὴ ἀντοκράτειρα.

Η βρέαντα μὲ τὶς μεγάλες κολόνες, δὲ σκοτεινόδενδρος κήπος, τὸ ζωγραφιστὸ περιστύλιο μὲ τ' ἀγάλματα τῶν συλλογισμένων Μουσῶν... δὲ Ἀχιλλέας μὲ τὸ ἀρμα τοῦ θριάμβου του, δὲ Χάινε μὲ τὸν βαρὺν ἵσιο τῆς θλιβερᾶς ἐμπνεύσεως καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοκράτειρας ἀπάνω ἀπὸ δλα αὐτά. Τὸ ἀριστοκρατικὸ πνεῦμα, ποὺ ἔννοοῦσε νὰ ἀλλάξῃ τὶς σκουριασμένες μηχανὲς τῆς ζωῆς καὶ νὰ τὶς ἀντικατοστήσῃ μὲ τὰ σύγνεφα. Γιὰ νὰ πιάνῃ δὲ ἄνθρωπος τὶς πειδὸριστες εὑμορφιες ποὺ παιγνιδίζουν στὸ ἀπειρο.

Τὸ θέατρον τῆς Δδος Μαρίκας Κοτοπούλη ἔδιωσε αὐτὸν τὸν μῆνα τὴν «Ιφιγένειαν» τὸν Μορφέας, μεταφρασμένην ἀπὸ τὸν κ. Λέαντρον Παλαμᾶν. Δημοσιεύμενη δύο ἀποσπάσματα τῆς 4ης πράξεως ποὺ μᾶς ἔδιωσε δὲ νέος ποιητής:

Η ΝΕΑ ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ. ΑΛΙΚΗ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ. Φωτογρ. Κ. Αναγν.

τολὴ καὶ νὰ ξαναγυοῖςῃ μὲ δλα τὰ ρόδα τῆς. Καὶ τὴν ἥθελε δὲ νὰ δύνσι τὴν δύνειρα, καὶ νὰ ξαναγυοῖςῃ κομίζοντας τὰ χλωμὰ κοίνα ποὺ δὲν θαυμάζουν στὰ μαυρὰ περιβόλια τῆς νύχτας. Ήθελε τὸ πάθος ἀστείρευτο καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, διπος ἔτυχε νὰ εἴνε γιὰ τὸν ἔαυτό της.

Τὸ μέγιστο μῆλον τοῦ περιστύλιου μέσα καὶ τριγύρω στὴν ἀντοκράτειρα, κι ἔνα φόρεμα μαῆρο, σὰν νάχε ντυθῆ φτερό κοράκου, ἔντυσε γιὰ πάντα τὸ «κυπαρισσένιο κορμί».

Τόσο μὲ εἴκες ἀπορροφήσῃ δὲ ἀνάμνησις τῆς, ποὺ διάρει, σκυμμένη στὰ κάγκελα τοῦ ἀραγμένου καραβιού, ἀκολουθούσα τὴν πομπὴ τῶν

σκιῶν... Ποὺ σὰν νὰ εἴκε μάνασκωδῆ δὲ πλάκα τοῦ καρδοῦ, καὶ μιὰ-μιὰ ἀνέβαινε δικὰ ἀπὸ τὸ δασοωμένο περιβόλι τοῦ Ἀχιλλείου.

Μὰ δὲ θέλησε τοῦ καραβιούρη, ποὺ ἀράξει στὰ ἀκρογιάλια, χωρὶς νὰ ἀράξῃ καὶ στὴν ἴστορία τῶν ἀκρογιαλιῶν, ποὺ εἴνε τὸ σημαντικό,— ήταν νὰ φύγουμε. Ποιός μπορεῖ νὰ εἰπῇ δχι μπροστὰ σὲ ἔναν καραβιούρη!

Σὲ σύγγερο διμήλης πυκνῆς χάδηκε δὲ Κέρκυρα, κι ἀπὸ μακριὰ ἔμοιαζε σὰν γιγάντια ἀνθοδέσμη, πεταμένη καταμεσῆς τοῦ πελάγους. Μὰ τὰ βουνά της μᾶς ἀκολουθούσαν, συντροφιὰ παρήγορη, δικὰ τὴν δύνσι τῆς ήμέρας. Η τε-

λευταία ἀκτίνα ἔλαμψε καὶ ἔσθισε ἀπάνω στὸ τελευταῖο λοφάκι της. Ἡ θάλασσα ἀπόμεινε θαμπή, σὰν νὰ είχαν κατακαθήση στὸ βυθό της ἀπειρες μελαιγχολικές σκέψεις.

Οὐρανός καὶ θάλασσα. Μακριὰ ἀπὸ κάθε τι στερεό. Ψυχὲς ποὺ ἐμπιστεύθηκαν τὸν ἑαυτό τους στὴν πειδὶ ιδιότροπη ὕλη — στὸ κῦμα καὶ στὸν δέρα. «Ἐνας ναύτης, ἀμελώντας τὸ καθῆκον του, ἀποκοιμήθηκε σὲ μιὰ κώχη τοῦ καραβιοῦ.

Βοὴ φθάνει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Κλαίνε καὶ βογγάνε κορμιά καὶ τὰ μαλλιά τους, λυμένα, σέργονται ἀπάνω στὸ κῦμα. Μάτια μεγαλωμένα βλέπω, ἀπὸ τὸν φρικτὸν δραματισμό. Καὶ χεράκια μελανὰ μέσα στὸ νερὸ διακρίνω, παιδιῶν ποὺ ἀπόκαμπαν ζητῶντας βοήθεια. «Ανοίγω τὴν ἀγκαλιά μου πρὸς τὸ ἄπειρο τὸ ἀσυγκίνητο. Μιὰ κραυγὴ μοῦ ἔρχεται νάφριστος: δόστετε μου τὰ πνιγμένα παιδάκια νὰ τ’ ἀναστῆσω μὲ τὴν θέρμη τῆς ἀγκαλιᾶς μου. «Ἔχω γιὰ δλα πνοή...»

«Ἄς μὴ ωρτήσῃ κανεὶς πῶς ἐπέρωσεν αὐτὴ ἡ νύχτα. «Ἔγὼ κι’ ὁ θεός τῆς θαλάσσης — ἀντάρρηγη τέτοιος θεός — τὸ ξεύρουμε.

Μὲ τὰ χαράγματα, ἔνας δυνατὸς ἐνάντιος δέρας, δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ πλησιάσουμε τὴν πόλι τῆς Ἰταλίας, ποὺ μᾶς ὑποδέχθηκε παρουσιασζοντας ἔνα δλάνθιστο περιβόλι, στὴν ἀκρη τῆς θάλασσας. Κοὶ στὸ πεῖσμα τοῦ καραβιοῦ νὰ προχωρῇ, ὁ δέρας ἐσήκωνε ἀπότομα καὶ δρομητικὰ τὸ κῦμα, σὲ κάθετες γραμμές, ποὺ ἐφράινοντο τὴν σύγνεφα γκρεμισμένα. Κοὶ τόκανε νὰ διαγράφῃ βαθειές καμπύλες κατὰ τὴν ἄβυσσο, — τὸ φτωχὸ καράβι.

Ποιὸς δὲν εἶδε στὸ Μιλάνο τὸ Διοτο, τὴν μεγάλη ἐκκλησιά, τὴν περίφημη, τὴν ξακουσμένη, ποὺ ἔνα πνεῦμα συνθετικῆς μεγαλοφυΐας τὴν ἔχροισε στὸν κόσμο.

«Ἡθελα νὰ είχα δικό μου ἔνα χρόνο, ὥστε νὰ περνοῦσα ἔκει μέσα τὶς τέσσερες ἐποχές. «Ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ γαλήνιο σύθαμπο καὶ ἀπὸ τὰ κορμιὰ τῶν γονατισμένων, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν ἵσκιους τῶν μεγάλων μετάλλινων ἔργων καὶ ἀπὸ τὶς βαρειές κολόνες ἀνάμεσα, νὰ ἀκολουθῶ τὴν ἔξελιξι τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Νὰ βλέπω τὴν ἀνοιξιάτικην ἀνθησι καὶ τὴν καλοκαιριάτικην φλόγα, καὶ τὴν φθινωπ-

οινή χλωμάδα καὶ τὴν χειμωνιάτικην δργήν, μὲ τὸ φακὸ μιᾶς πίστεως στὴν ψυχὴ εἰδωλολατρικῆς, μὰ πίστεως δύμως σὰν αὐτὴν ποὺ ἐμπνέει σὲ μένα ἡ παράξενη ἐκκλησιά.

Ἄπὸ τὸ βάθος ἐκεῖνο ὁ κόσμος ἀπέχει καπαπληκτικά ἡ δὲν ἀπέχει καθύλον. Γιὰ μένα, μόλις ἐμπήκα, τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα ἐπῆραν δψι μακρυσμένων σκιῶν. Καὶ εἶδα τὸν κόσμο τῶν πλασμάτων δύος ἀπὸ τὰ οὐράνια θὰ μποροῦσε κάνεις νὰ βλέπετε τὰ σκιώτηματα τῶν ἀγριμιῶν. Καὶ ἦταν τὸ πρότοιο ἀντίκρυσμα ποὺ μὲ ἀνάπτωσε στὸ μοναχικό μου αὐτὸ ταξίδι.

«Ἄλλο τίποτε δὲν εἶδα καὶ οὔτε ἡθέλησα νὰ ἴδω στὶς λίγες μου δρες. Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν μεγαλοπρεπή τῆς ἀνάμνησι ἐξήτησα τὸ τραίνο τοῦ Παρισιοῦ. «Ανύποπτη ὅτι ἔνας Ἰλιγγός θὰ μὲ περίμενε νὰ μοῦ δώσῃ νέες ἐντυπώσεις τοῦ σπασμοῦ τῶν ἀνθρώπων.

«Ἄργα ἔξεκίνησεν ὁ κατάμαυρος σιδηρόδρομος, σκορπίζοντας περίεργη συγκίνησι στὴν ψυχὴ μου. Τὸ βράδυ θὰ ἔβλεπα τὸ Παρίσι ποὺ σήμερα ἔχει τὴν θέσι «τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν».

Χαράδρες καὶ λοφάκια χορταριασμένα γεμάτα λευκάνθεμα, καὶ γέρφυρες καὶ συνοικισμοὶ μικρούτοποι σπιτιῶν, χαμένοι στὴν σκιὰ ἀγκαλιασμένων δένδρων... Καὶ λιμνίτοις εὔμορφες, ποὺ ὅτι χαμογελοῦν λαμπερὰ καὶ χάνονται πίσω ἀπὸ τεχνητὰ προχώματα... Καὶ κοιλάδες ἡμερες, σῶν μὲ χτενισμένο τὸ χορτάρι τους, καὶ πηγές ποὺ πειδὶ πολὺ δικούγονται παρὰ φαίνονται... «Ολα περνοῦν γοργά, δείχγοντας σιλούετα παρὰ μορφή, γοργά περνοῦν, σὰν σκέψεις σὲ εὑφόρο πνεῦμα, τὴν εὐλογημένη στιγμὴ τῆς ἐμπνεύσεως.

Νὰ καὶ τὸ δνειρό τῆς Laco Magiore ποὺ τὴν βλέπω σὰν ἀπὸ τὸ ὑψηλότερο σκαλὶ ἀμφιθέατρον. Πνίγεται σὲ λιποθυμισμένο ἀγνογάλαζο χρῶμα κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Πλατειὰ καὶ γαλήνια, μὲ τὴν ζωὴν ἀτελείωτου ωμοβάσμου, ἔχει σὰν φουσκώση ἀπὸ κρυφὸ παλιμὸ καὶ ἔχει φθάση διὰ τὰ ὄλολευκα λουλουδάκια, ποὺ τῆς πλέκουν τριγύρω ἀτημέλητο ἔνα στεφάνι. Λίμνη παρθενικῶτερη δὲν ἐφαντάσθηκα. Κι’ οὔτε εἶδα.

Λένε πῶς ἔχει μάγια περισσότερα ἀπὸ μιὰ γυναικα. Καὶ πῶς τὴν νύχτα, σὰν τὸ φεγγάρι γέρνει, κάτι φωσφορισμοὶ τῆς, ποὺ μοιάζουν ἀποκαλύψεις τῶν σπλαγχνῶν τῆς, δείχνουν σὰν μαγικὲς σκηνὲς τὸν σπλαγχνό τόπους...

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

I S T O R I E S

τοὺς ἔβαζα νὰ χορεύουν. Τίποτα δὲν εἶνε ἀσχημο δταν λείπει ὁ θεατής. Καὶ δλον αὐτὸ τὸ λάθος, ποὺ σᾶς ἔξιστόρησα, εἶνε βέβαια δικό μου.

◆◆◆

«Ο ἀνεμος ποὺ οφύνει τὴν σαιζὸν τοῦ Φαλήρου, σὰν ἔνα λαμπρὸν πολύσλαιον, εἶνε ἡ σοροκάδα, αὐτὸ τὸ Βαγγέρειον φύσημα.

Μπορεῖς νὰ καθήσῃς σὲ μιὰ καρέκλα καὶ νὰ χαρῆς τὸν θάνατον τῆς ἀκτῆς γιὰ τὸν κόσμον.

Τὰ κύματα ἔχονται καὶ σοῦ φέρονται θυμούς, θορύβους καὶ κινδύνους, αὐτὰ ποὺ τὰ εἰχει λησμονήσει σχεδὸν ἀλλὰ τὰ εἰχει ποθήσει.

«Ἀκούεται μάχη. Νὰ πιστέψωμε πῶς ὁ γηραιός σινταγματάρχης ποὺ κάθεται στὴν παραλίαν τυλιγμένος στὸ ἐλαφρό του παλτὸ διεροπολεῖ; Εἶνε σὰν λυσταλέα πυρά. Καὶ δλον αὐτὸν τὸν κρότον τὸν προκαλεῖ ἔνα κῦμα, μιὰ τεράστια τορπήλη νεροῦ, ποὺ χτυπᾷ τὸ ἀτάραχο θωρακιστὸ τῆς ἔξεδρας.

Ναυάγια ἔχονται, τὰ πρῶτα ναυάγια τοῦ φιλιοπάρου, μόλις ἔνα ξύλο ξεκαρφωμένο ἀπὸ γυναικεῖα μπάνια.

«Ο δρόμος ἔχει ἔρημη φθῆση. Τὸ κόττερο ποὺ κοιμῶται ἔκει ἀπὸ ἡμέρες, ἔφυγε τρομαγμένο.

Δυὸς ἀνθρώπωποι ποὺ ἔξακολουθοῦν τὰ θεατῶν διστάζει κανεὶς νὰ χτυπήσῃ μιὰ καραμπόλα δταν δὲν ἔχει δραῖον σῶμα καὶ περιποιημένην στάσιν.

«Ολοι αὐτοὶ οἱ δισταγμοὶ κατηγρήθησαν ἔκει ποὺ ἔπειτε νὰ ὑπάρχουν, στὸν χορόν, σ’ αὐτὴν τὴν δόξαν τοῦ φυδοῦ καὶ τοῦ σφρωτοῦ, στὸ παρόκετο, αὐτὴν τὴν πεδιάδα τῆς. «Ηλίδος.

— Μὰ δὲν ὀφίνετε τοὺς ἀνθρώπους νὰ χαροῦνται αὐτὴν τὴν λίγη ζωή; Νὰ χορεύουν καὶ δταν δὲν εἶνε συμμετρικοὶ; Καὶ δταν δὲν εἶνε ἔλαφοι; Καὶ δταν εἶνε ἀσχημοι; Απλῶς γιὰ νὰ χορεύουν; Δὲν εἶδατε τὴν Κερμέσσ τοῦ Ρούμπετες;

— «Ω! τὴν εἶδα βέβαια στὸ Λούβρο. Εἶδα αὐτὸ τὸ μεθύσιο δπου στροβιλίζονται, πεφτόντων, σηκώνονται, παραφρονοῦν ἀπὸ κρασί, χαρὰ καὶ ἔρωτα τὰ χοντρὰ ζεύγη τῶν Φλαμανδῶν. «Έχει δὲν εἶνε ίσως κανένας κομψὸς χορευτής, ἀλλὰ δλοι εἶνε δραῖοι ἀπὸ ἀταξίαν, ἀπρέπειαν καὶ ἐλευθερίαν. Μπορεῖτε νὰ τὴν ἐπαναλάβετε τούλαχιστον αὐτὴν; «Έμπρος λοιπόν! Τὰ ἀλλὰ εἶνε μιὰ ἐτικέττα μὲ ἀσχημίαν.

— Δὲν ἀδικῶ κανένα στραβόν τὴν δυσκίνητον χορευτήν, δταν καταργοῦσα δύμως τοὺς θεατάς. Θὰ

Λήξις.

Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΤΑΦΙΔΙΚΗ ΖΩΗ

Ἔναι ἡ ἐποχή, ποὺ τὸ δέμποδιον ἔνδες ἀπὸ τὰ
κυριώτατα προϊόντα τῆς Ἑλλάδος, τῆς στα-
φύδος, προσδίδει μίαν ίδιαιτέραν καὶ μοναδικὴν
ὄψιν, μίαν ἀσυνήθη κίνησιν εἰς μερικοὺς λιμέ-
νας τῆς Πελοπονῆσου. Οἱ κυριώτεροι ἀπὸ τοὺς
λιμένας αὐτὸνς καὶ σχεδὸν οἱ μόνοι, δύο συνα-
θροῖζεται δῆλη περίπου ἡ παραγωγὴ εἶναι δὲ τῶν
Πατρῶν, τῶν Καλαμῶν, τοῦ Κατακάλου καὶ
τοῦ Αἴγιου. Ἐκεὶ καθορίζονται αἱ τιμαὶ τοῦ
πλουτοφόρου προϊόντος, γίνονται αἱ ἀγοραπω-
λησίαι εἰς τρόπον ὃστε νὰ προσλαμβάνονται αὗται
χαρακτῆρα χρηματιστικὸν καὶ νὰ δημιουργοῦν-
ται πολλάκις περιουσίαι ἐκ τοῦ μηδενός, ἀνα-
πτύσσεται ἐπὶ τρεῖς πρὸ πάντων μῆνας μία
κίνησις καὶ δραστηριότης ἐξαιρετικῆς φύσεως καὶ
σημασίας. Καὶ ἀπὸ τοὺς τέσσαρας αὐτὸνς λιμέ-
νας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει δὲ τῶν Πατρῶν.
Κατὰ τοὺς μῆνας Αὔγουστον, Σεπτέμβριον καὶ
Οκτώβριον εἶναι διος ζωή, κίνησις, θόρυβος,
ἔργασία.

Απὸ πάθε περιγραφὴν τοῦ τρόπου τῆς καλλιεργείας καὶ τῆς ὅλης κινήσεως τοῦ ἐμπορίου τῆς σταφύδος, μία κινηματογραφικὴ ἀναπαράστασις ὅλων τῶν λεπτομερεῖῶν, ἀπὸ τοῦ τρυγητοῦ μέχρι τῆς ἐπὶ τῶν ἀτμοπολοίων φορτώσεως τοῦ προϊόντος αὐτοῦ θὰ ἔδιδεν ἵσως πλέον ἀκριβῆ τὴν εἰκόνα τῆς σταφιδικῆς ζωῆς. Εἶναι αὗτη τόσον πολυσύνθετος, ὅλλα καὶ τόσον μεθοδική.

“Η σταφίς ἀφοῦ τρυγηθῇ ἀπὸ τὰ κλήματα — καὶ δι τρύγος, ποὺ γενικένεται εἰς τὰς 20 Ἰουλίου, γίνεται δῆπας καὶ τῶν σταφυλιῶν — ἀπλώνεται διὰ νὰ ἔχορανθῇ εἰς τὰ ἀλώνια, τὰ χοισμένα μὲ κόπρον βρόσ. Τὸ ἔνα τσαμπὶ (δι βότρυνχος) τίθεται ποντά εἰς τὸ ἄλλο χωρὶς στενοχωρίαν καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν ἔως ποὺ νὰ γεμίσῃ πάθε ἀλώνι, καὶ ἡ πρὸν βαθυκιέρινος ὅψις του νὰ παρουσιάζεται μελανὴ πλέον καὶ ἀπὸ μακρὰν νὰ ἔχωρίζῃ δυνατά μέσα εἰς τὸ κατατράσινον φύλλωμα τῶν σταφιδαιμπέλων. Τὸ ἀπλωμα διαρκεῖ ἀπὸ 8-12 ἡμέρας σπανίως περισσότερας. Αἱ ἡμέραι αὐταὶ εἶναι ἀληθινῆς δοκιμασίας διὰ τοὺς σταφιδοπαραγωγούς. “Ολοὶ γίνονται καιροσκόποι ἔχοντες διαρκῶς τὰ βλέμματά των γυρισμένα πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ παραμυκόδων σύννεφον τοὺς γεννᾶ μεγάλα καρδιοχύτια. Η βροχὴ εἶναι δι μεγαλύτερος ἔχθρος καὶ κίνδυνος τῆς σταφίδος κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τοῦ τρυγητοῦ ἡμέρας καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπόξηράνσεως. Πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ κινδύνου αὐτοῦ οἱ κτηματίαι λαμβάνουν τὰ προ-

ληπτικά των μέτρα· καὶ ταῦτα εἰναι· οἱ τεῖχιέρες,
εἶδος τετραγώνων ἀβαθῶν ξυλίνων σκαφῶν,
μέσα εἰς τὰς δποίας ἀπλώνεται ἡ σταφίδα καὶ
κατόπιν σκεπάζεται μὲν ξύλινον κάλυμμα, καὶ οἱ
λινάτσες, καραβόπανα ποὺ ἀπλώνονται ἐπάνω
εἰς τὰ ἄλοντα. Πολλάκις δμως καὶ τὰ μέτρα
αὐτὸν ἀποδεικνύονται ἀδύνατα ἀπέναντι τῆς σφο-
δούτητος τῆς βροχῆς.

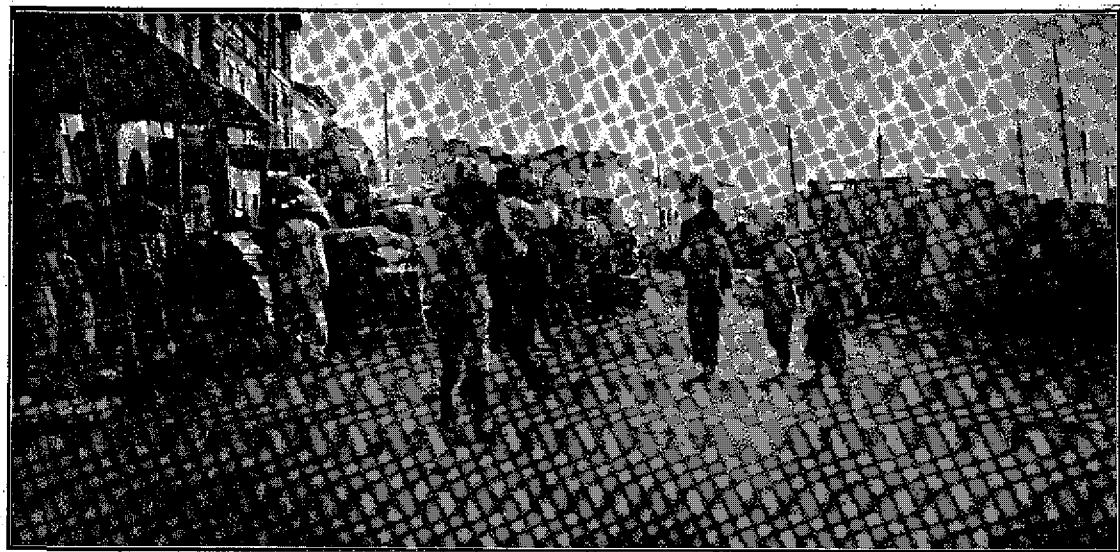
Μετὰ τὴν τελείαν ἀποξήρανσιν, ὅταν ἡ σταφίς προσκαμψάνει ἔνα χρῶμα κυανόμαυρον, ποὺ ὅσον καλυτέρα είναι ἡ ποιότης γίνεται τόσον βαθύτερον, ἀρχίζει ἡ ἀποχώρισις τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὸ τσάμπουρο. Μὲ ἔνα ὄγκασθωτὸν σάρωθρον, πρωτογόνου κατασκευῆς, ποὺ εἰς πολλὰ μέρη λέγεται κοινῶς λαγάνα, σαρώνεται ἡ σταφίς, ὅτε καὶ ἀποχωρίζεται εὐκολώτατα ὁ ἔηραμένος πλέον καρπός ἀπὸ τὸ τσάμπουρο, καὶ μαζεύεται εἰς σωροὺς μεγάλους. Ἀλλὰ εἰς τὰ ἀπομένοντα τσάμπουρα ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἄλλος καρπός. Διὰ τὸν τέλειον ἀποχωρισμὸν χρησιμοποιεῖται ἡ τσουγκράνα, εἶδος ἀρχαίας τριαίνης, μὲ τὴν δοπίαν ἀναστρώνονται τὰ τσάμπουρα καὶ ὁ ἀνακατευμένος μὲ αὐτὰ καρπὸς πίπτει καθαρὸς πλέον εἰς τὸ ἄλλων καὶ συναθροίζεται διὰ νὰ προστεθῇ εἰς τὸν ἄλλον σωρόν.

σωρούς ἐπὶ τῶν ἀλωνίων καὶ σκεπάζεται μὲν
καραβόπανα διὰ κάθε προφύλαξιν, μέχις ὅτου
δι παραγώγδες δυνηθῇ νὰ τὴν πωλήσῃ.
“Η πώλησις τῆς σταφίδος εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν
Πατρῶν καθὼς καὶ εἰς ὅλλας σταφιδαγορὰς γί-
νεται κυρίως διὰ τῶν μεσιτῶν. Οἱ σταφιδομεσί-
ται ἀποτελοῦν δλόκληρον. τοῖξ μὲν ἐντελῶς ἰδι-
αιτέραν φυσιογνωμίαν. Εἶναι δὲ ψυχή, ἡμιπορεῖ-
να εἴπη κανεὶς, τοῦ σταφιδεμπορίου. Πολλοὶ
θέλουν νὰ τοὺς ἀποφεύγουν διὰ νὰ κερδίσουν
ἀντοὶ τὰ μεσιτικά, ἀλλὰ πάντοτε σχεδὸν ἀναγ-
κάζονται νὰ καταφεύγουν πρὸς αὐτοὺς διὰ νὰ
εῖδουν συμφέρουσαν τιμὴν τοῦ προϊόντος των.
Οἱ σταφιδομεσίτης εἶναι ἄξιος ἰδιαιτέρας ψυχο-
λογικῆς μελέτης. Βλέπετε ἔνα κύριον σοβαρώ-
τατον ἢ ἔνα νέον δανδῆν σχεδόν, ποὺ εἶναι ζή-
τημα ἀν δὰ καταδεχθῇ ποτὲ νὰ ὑπάγῃ μόνος
του τὸ ψῶνι εἰς τὸ σπίτι του, νὰ περισταῇ εἰς
τὸν πλέον πολυσύχναστον δρόμον καὶ νὰ κρατῇ
εἰς τὰ χέρια του μὲν ἴεραν προσοχήν, μὲν μεγα-
λοπρέπειαν τρεῖς καὶ τέσσερες ἢ καὶ περισσό-
τερες χαρτοσακοῦλες σεβαστοῦ μεγέθους καὶ

κατά συχνά διαστήματα νά βυθίζη τό δένα χέρι του μέσα εἰς αὐτές, νά χαδεύῃ τό περιεχόμενόν των καὶ νά άναζητῇ κάποιον διά τοῦ βλέμματος. Οἱ ραρτοσωκοῦλες περούχουν δείγματα σταφίδος καὶ μὲ τὴν ἀφῆν διεστίτης προσπαθεῖ νά γνώρισῃ καλύτερον τό ἔκλεκτὸν ἢ μὴ τῆς ποιότητος διὰ νά καθορίσῃ ἀπὸ πρὸν καὶ τὴν τιμήν, ποὺ θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἔμπορον. Θά εὑρεθῇ καθ' ὅδον δ σταφιδέμπορος, διε τοὺς θὰ γύνῃ ἀμέσως ἡ προσφορά, συχνά δὲ θὰ κλείσῃ ἐπὶ τόπου καὶ ἡ συμφωνία. Εἰς τό περιφημὸν «Λεσχίδιον» τῶν Πατρῶν, τὸν τόπον τῆς συγκεντρώσεως ὅλων τῶν σταφιδεμπόρων καὶ σταφιδομεσιτῶν, εἰς τὸ σταφιδικὸν αὐτὸν χρηματιστήριον, δην καθορίζονται αἱ τιμαὶ καὶ γίνονται αἱ ἀγοραπωλησίαι, οἱ χαρτοσακοῦλες προσκομίζονται ἀδιακόπιως. Καὶ ἀμύλητοι, συβαρώτατοι, σκεπτικοὶ πολλοὶ ἔξετάζονται τὰ δείγματα, τὰ παρατηροῦν καλά, προστρίβουν τοὺς κόκκους τῆς σταφίδος μεταξὺ τῶν χειρῶν των. Κατόπιν ἀρχίζει ἔνας ὀλιγόλογος, μονολεκτικὸς σχεδὸν διάλογος μεταξύ των. «Οποιος δὲν παράγει ἢ δὲν ἔμπορεύεται σταφίδα, ἂς μὴ ζητήσῃ νά παρακολουθήσῃ τοὺς διαλόγους αὐτούς. Θὰ πελαγώσῃ μέσα εἰς τὴν συμβολικότητα τῶν λέξεων, εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν δρισμῶν. Κυριαρχοῦν συνήθως αἱ λέξεις: κόδρος, κάμπος, βαγόνια, φόμπη, γουλό, ψιλό, μέτριο, ἀδήλωτα, δελτία, παραδέτα, τέλος Αὐγούστου, Σεπτέμβριος. Όκτωβριος, ἐπάρχιακά, 170, 155, 160, θὰ πέσῃ, σταθερὰ καὶ τὰ τοιαῦτα. Καβαλιστικὰ πράγματα διὰ τὸν ἀνίδεον.

Μετὰ τὸ κλείσιμον τῶν συμφωνιῶν ἡ σταφὶς μεταφέρεται ἐντὸς μεγάλων σάκουων εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν σταφιδεμποριῶν οἴκων. Κάρφα μακρὸν καὶ τετράτροχα, φορτιώμενα, διασχίζουν ἀδιακόπως, κατὰ τὴν ἔποχὴν αὐτῆν, τὴν πόλιν, ἐνῷ δὲ σιδηρόδρομος μὲν σειρὰς φορτηγῶν βαγονίων μεταφέρει ἀπὸ τὰς ἄλλας σταφιδοφόρους ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου ἡ ἀπὸ τὰ πλησίον τῶν Πατρῶν μέρη φορτία μεγάλα σταφίδος, διὰ νὰ κατασταλάξουν εἰς τὰς ἀπεράντους ἀποθήκας, τὰς δύνομαξιμένας κοινῶς στοιβες. Ἐκεῖ ἀφοῦ οἱ σάκοι ζυγισθῶν εἰς πελωρίας ζυγαριὰς καὶ κενωθοῦν, σχηματίζονται ὑπερομεγέθεις σωροὶ ἀπὸ σταφίδα μὲ σχῆμα καὶ μέγενος λόφων. Καὶ κατόπιν ὀρχίζει τὸ καθάρισμα μὲ τὰς ἐκκαθαριστικὰς ψηκανάς, τὰς χειροκινήτους, ποὺ δὲ ἰδιόρυθμος κρότος των γεμίζει τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὸ πωὸν ἔως τὸ βράδυ.

Ο τρόπος αυτός τού καθαρισμοῦ, παλαιότατος καὶ δηισμοδρομικὸς κάπως, εἶναι κοινότατος εἰς δλας τὰς πόλεις, δηνού διενεργεῖται τὸ ἐπιτύριον τῆς σταρίδος. Εἰς τὰς Πάτρας ὅμως προφύλαξις ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς τὴν πρωτικότητα τοῦ λαοῦ, δὲ μποτοῖς—ἀκόμη καὶ σήμερον—διὰ νὰ προφυλάξῃ τὴν σταφίδα τὴν παπαλίζει μὲ δλίγον ἀλλάτι.

Εικόνες από την σταφιδικήν ζωήν των Πατρών

Διὰ νὰ σταλῇ ἡ σταφὶς εἰς τὸν τόπον τῆς καταναλώσεως, εἰς τὰς διαφόρους ἀγορὰς τῶν πέντε ἡπείρων, συσκευάζεται ἐντὸς ἐπίτηδες ἔυλλινων κιβωτίων ἢ ἐντὸς βαρελίων. Τὸ πασέλιασμα εἶναι ἡ ἔργασία ἢ δίδουσα κυρίως τὴν μεγάλην ζωηρότητα εἰς τοὺς δύο μεγάλους ἐμπορικοὺς δρόμους τῶν Πατρῶν καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς, ὅπου ὑπάρχουν στοῖχοι. Ἡ κατασκευὴ τῶν κιβωτίων εἶναι ἄλλῃ μεγάλῃ καὶ ἴδιοτετος βιομηχανίᾳ, ποὺ ἀκμάζει εἰς τὰς Πάτρας καὶ τὰς ἄλλας σταφιδικὰς πόλεις. Φορτία παμμεγέθη ἔντεις, μεταφέρονται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπὸ τὴν Ρωμουνίαν κυρίως, ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, ἄλλα καὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν. Ἡ ξυλεία αὐτῇ κατεργάζομένη εἰς τὰ πρὸς τοῦτο μηχανικὰ ἔντεις, μεταβάλλεται εἰς κιβώτια ἀπλᾶ τὴν κατασκευὴν καὶ διάφορα τὸ μέγεθος, ἥτοι τὰ κιβώτια, τὰ ἡμικιβώτια καὶ τὰ τέταρτα. Ἄμα κατασκευασθοῦν, τοποθετοῦνται ἐντὸς τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἔργοστασίων τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ἀποτελοῦν πελῷρους ὅγκους, ἔλος ἔντεις πύρων πύρων ὑψηλοτάτων καὶ... ἐνοιμορόσπων. Ἐκεὶ περιμένουν τὸν σταφιδέμπορον, ποὺ θὰ τὸ ἀγοράσῃ. Ἀπὸ τὸ ἔργοστάσιον μεταφέρονται εἰς τὰς σταφιδαποθήκας μὲ τὰ μικρὰ τετράτροχα κάρρα, ποὺ διὰ νὰ ἡμιποροῦν νὰ τὰ μετακομίζουν χωρὶς τὸν κίνδυνον νὰ κατακρημνίζονται κατὰ τὴν πορείαν τῶν, μεταβάλλονται εἰς μεγάλας κινητὰς παράγκας, διότι ἐπ’ αὐτῶν θρύσονται ψυλλὰ καὶ πλατύτατα ξύλινα παραπήγματα μέσα εἰς τὰ διόπτα τοποθετοῦνται τὰ

τια διὰ νὰ μὴ ἀνοίξουν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου τῶν. Τὸ κάρφωμα, ποὺ γίνεται μὲ ἡλιγύωδη ταχύτητα καὶ δημιουργεῖ ἓνα ἀδιάκοπον θύρωνθον ἐνοχλητικὸν διὰ τὸν ἀστρικότηταν, ἄλλα γεμάτον χάριν καὶ ὀρμονίαν διὰ τὸν σταφιδικὸν κόσμον, ἐπακολούθει τὸ μαρκάρισμα. Ὁ μαρκαδώρος κρατῶν εἰς τὸ ἔνα χέρι δοχεῖον γεμάτον ἀπὸ χημικὴν μελάνην καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὸ πινέλλο, μαρκάρει τὰ κιβώτια, ἥτοι σημειώνει ἐπ’ αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν καὶ τὰ συμβολικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀποστολέως, τοῦ ξένου ἀγοράστοῦ, τῆς ποιότητος. Ἡ ἔργασία γίνεται μὲ ἀστραπή-

καὶ νὰ φύγουν διὰ νὰ ἀφίσουν τὴν θέσιν τῶν εἰς ἄλλα ἐρχόμενα. Καὶ κοντά εἰς αὐτὰ ἐκατοντάδες μικρῶν καὶ μεγάλων ἰστιοφόρων, ποὺ μεταφέρουν σταφιδοκαρπὸν ἀπὸ ἄλλα σταφιδοφόρα μέρη ἢ φορτώνουν κιβώτια διὰ νὰ τὰ μετακομίσουν εἰς μικροτέρους λίμενας. Ἡ ἀναχώρησις τῶν ἀτμοπλοίων μὲ τὰ πρῶτα φορτία τῆς σταφίδος, τὰ ποιαστόλια, προσλαμβάνει δύνην πανηγυρικήν. Τὰ ἀτμοπλοία σημαίστολισμένα σηκώνουν ἄγρυπνα, ἐνῷ συγχρόνως φίπτονται κανονιοβολισμοὶ καὶ ρουκέται. Ἀληθινὴ ἕορτή καὶ δικαίως. Τὸ φορτίον ποὺ φεύγει, ἀντιπρό-

Εικόνες από την σταφιδικήν ζωήν των Πατρών

αίαν ταχύτητα· ὁ μαρκαδώρος πετῷ ἀπὸ σωρὸν κιβωτίων εἰς σωρόν, κύπτει, σηκώνεται, σκαρφαλώνει εἰς τὸν σωρὸν, καὶ διαρκῶς μαρκάρει διὰ νὰ προφθάσῃ. Κάρρα μικρὰ ἢ χειραμάξια περιμένουν νὰ παραλάβουν τὰ κιβώτια ἢ τὰ βαρέλια, μὲ τὰ διόπτα συνήθως ἀποστέλλεται εἰς τὸ ἔωτερον ἥ κατωτέρας ποιότητος σταφίς, καὶ νὰ τὰ μεταφέρουν εἰς τὴν πρωκταλίαν, διόπτεν θὰ φορτωθοῦν εἰς τὰς μαστίνας διὰ νὰ μετακομίσθον εἰς τὰ φορτηγὰ ἀτμόπλοια. Αἱ Πάτραι φαίνονται λιμὴν ἐμπορικὸς πρώτου βαθμοῦ. Δεκαπέντε, εἴκοσι καὶ περισσότερα πολλάκις ἀτμόπλοια ναυλοχοῦν περιμένοντα νὰ φορτώσουν

σωπεύει χρυσόν, εἶναι ἔλπιδες, κόποι, συγκανήσεις τόσων καὶ τόσων χιλιάδων ἀνθρώπων.

Ἄπο τὸν λιμένα Πατρῶν ἔξαγονται κάθε ἔτος περὶ τὸ 130-140 ἐκατομ. λιτρῶν σταφιδοκαρπού πρώτης καὶ δευτέρας ποιότητος. Ἡ ποσότης αὐτῇ ἀποστέλλεται πρὸς κατανάλωσιν εἰς τὰς ἔξης ἀγορὰς κατὰ σειρὰν μεγέθους καταναλώσεως: Ἀγγλίας, Γερμανίας, Ἀμερικῆς, Ολλανδίας, Αὐστρίας, Γαλλίας, Αὐστροαλίας, Βελγίου, Τσαλίας, Αφρικῆς, Μάλτας, Αίγυπτου, Ρουμανίας, Ρωσίας, Ινδίων. Ἡ πρώτης ποιότητος σταφίς καταναλίσκεται κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν, ἡ τῆς δευτέρας εἰς τὴν Ἀμερικήν.

B.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Μὰ λοιπὸν τί μοῦφταιξες ἐμένα; μῆπως μὲ συκοφάντησες, μῆπως μ' ἔβλαψες, μῆπως μοῦ πρόδωσες τὰ μυστικά μου; "Οχι, μπά, τίποτα τέτοιο δὲν ἔκανες καὶ τοιαῦτα αὐτὸ δεῖχνει τὸν τρόπο σου τὸν ὑπουλό" δι, τι κάνεις, πάντα σωστὰ τὸ κάνεις, ποτὲ δὲν κάνεις τίποτα κακό εἶσαι δοιος καὶ ανεπίληπτος καὶ ἀναμάρτητος στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων κι' αὐτὸ τοῦ ἄρκει τοῦ κόσμου, μόνο ἐμένα δὲν μοῦ ἀρκεῖ, πάντα σὲ υποπτεύομαι. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ σὲ εἴδα μοῦ συνέβη κάτι περίεργο. "Ητον τὶς πρῶτες μέρες ποὺ εἶχα φυάσει ἐδῶ, μιὰ νύχτα, στὶς δύο. Σὲ εἴδα μπρὸς στὸ σπίτι τῆς Μάρθας Γούδε κάτω στὴν προκυμαῖα διὰ μιᾶς σὲ εἴδα νὰ στέκεσαι στὴ μέση τοῦ δρόμου χωρὶς νὰ σὲ ἴδω πρὸ ποὺ ἔρχοδουν. Στάθηκες καὶ περίμενες ὡς ποὺ σὲ προσπέρασα κι' διαν πέρασα γύρωσες καὶ μὲ κύταζες. Τότε ἀκόμα δὲν σοῦ εἶχα μιλήσει, μὰ μιὰ φωνὴ μέσα μου μούλεγε: πρόσεχε τὸν αὐτόν, κι' ἡ ἴδια φωνὴ μοῦ εἴπε: Βέβαια τὸν λὲν Ίωάννη. Σὰν δταν πρόκειται νὰ πειδάνης καὶ δῦλο μιὰ ἵδεα τριγυρίζει στὸν νοῦ σου — ἔτσι, δλητ τὴν ὥρα σκεπτόμον πὼς βέβαια τὸνομά σου εἶναι Ίωάννης καὶ πὼς πρέπει νὰ σὲ προσέχω. "Επειτα, πολὺ ἀργότερα ἔμαθα πὼς ἀλήθεια ὄντομάζεσαι ἔτσι. Ἀπὸ ἕκεινο τὸ βράδυ ἔβαλα στὸν νοῦ μου νὰ σὲ προσέξω, μὰ ἐσὸν δῦλο μοῦ ἔξφευγες, δὲν μπόρεσα νὰ σὲ πιάσω. Ὡς καὶ ἀκόμα ἔκεινην τὴν μιὰ σταλιὰ φαρμάκι μοῦ τὴν ἄλλαζες μὲ νερὸ δῆπο καλοσύνη βέβαια καὶ δῆπο εὐγένεια ψυχῆς, γιὰ νὰ μὴ τυχὸν καὶ τὸ πιῶ καὶ κάθω. Πῶς νὰ σοῦ πῶ τι αἰσθάνομαι γιὰ σένα ὑστερὸ δῆπο δῦλο αὐτά; Μὲ τὴν ἀγνότητά σου σιχαίνομαι ποὺ σὲ βλέπω, δῆλα σου τὰ καλὰ λόγια κι' οἱ καλές σου πράξεις μόνο ποὺ μοῦ εἶναι ἐμπόδιο στὸν σκοπὸ ποὺ ἔχω: νὰ σὲ τσακώσω ἐπὶ τέλους. Θέλω νὰ σὲ ξεμασκαρέψω καὶ νὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ δμολογήσῃς τί λογῆς ἀνθρώπος εἶσαι. Μὲ πιάνει ἀηδία κάθε φορὰ ποὺ βλέπω τὰ γάλανά σου τὸ ὑπουλα μάτια καὶ νοιδῶ μόνο πὼς εἶσαι ἔνας σιχαμένος Ἰησοῦντης».

"Ο Μινούττας δὲν λέει λέξι κι' διάγκελ εξακολουθεῖ:

— Βέβαια θὰ λές τώρα πὼς...

— "Ἄς εἶναι, αὐτὸ δὲν μὲ μέλει καὶ πολὺ μπορεῖς

* Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15-30 Ιουνίου.

νὰ νομίζης γιὰ μένα δι, τι θές μέσα σου τὸ δέρεις αὐτὴ τὴν στιγμὴ πὼς ἔχω σ' ἔχω καταλάβει, κι' αὐτὸ μοῦ φτάνει. Μὰ γιατὶ τὸ ἀνέχεσαι νὰ σοῦ λέω δῆλα αὐτά; Γιατὶ δὲν σηκώνεσαι, δὲν μὲ φτύνεις στὸ πρόσωπο καὶ νὰ πάρῃς τὸ δρόμο σου;

"Ο Μινούττας φάνηκε νὰ παιρνῇ θάρρος, σήκωσε τὰ μάτια του καὶ είπε:

— Μὰ ἔχετε κλειδώσει τὴν πόρτα.

— Βλέπεις, βλέπεις; λέγει διάγκελ, ξυπνᾶς τώρα! Καὶ θές νὰ μὲ κάνῃς νὰ πιστέψω πὼς ἀλήθεια τὸ πιστεύεις πὼς διάγκελ εἶναι κλειδωμένη; "Η πόρτα εἶναι ἀνοιχτή, γιὰ δές την, δρυάνοιχτη εἶναι! Εἰπα πὼς εἶναι κλειδωμένη γιὰ νὰ σὲ δοκιμάσω, παγίδα θέλησα νὰ σοῦ στήσω. "Εννοια σου τὸ ἔχερες δῆλην τὴν ὥρα πολὺ καλὰ πὼς διάγκελ εἶναι ἀνοιχτή, μὰ ἔκανες σὰν νὰ μὴ τὸ ἔχερες μόνο γιὰ νὰ μπορῇς νὰ κάθεσαι ἐδῶ ἀγγός κι' ἀθῶς σὰν πάντα καὶ νὰ μ' ἀφήνῃς νὰ σὲ κατηγορῶ ἀδικα. "Οχι δὲν ἔφρυγες ἀπὸ τὴν κάμαρα, οὔτε πούνησες ἀπὸ τὴν θέσι σου διαν στὸν σούδα ποὺ σὲ προσπέρασα κι' διαν πέρασα γύρωσες καὶ μὲ κύταζες. Τότε ἀκόμα δὲν σοῦ εἶχα μιλήσει, μὰ μιὰ φωνὴ μέσα μου μούλεγε: πρόσεχε τὸν αὐτόν, κι' ἡ ἴδια φωνὴ μοῦ εἴπε: Βέβαια τὸν λὲν Ίωάννη. Σὰν δταν πρόκειται νὰ πειδάνης καὶ δῦλο μιὰ ἵδεα τριγυρίζει στὸν νοῦ σου — ἔτσι, δλητ τὴν ὥρα σκεπτόμον πὼς βέβαια τὸνομά σου εἶναι Ίωάννης καὶ πὼς πρέπει νὰ σὲ προσέχω. "Επειτα, πολὺ ἀργότερα ἔμαθα πὼς ἀλήθεια ὄντομάζεσαι ἔτσι. Ἀπὸ ἕκεινο τὸ βράδυ ἔβαλα στὸν νοῦ μου νὰ σὲ προσέξω, μὰ ἐσὸν δῦλο μοῦ ἔξφευγες, δὲν μπόρεσα νὰ σὲ πιάσω. Ὡς καὶ ἀκόμα ἔκεινην τὴν μιὰ σταλιὰ φαρμάκι μοῦ τὴν ἄλλαζες μὲ νερὸ δῆπο καλοσύνη βέβαια καὶ δῆπο εὐγένεια ψυχῆς, γιὰ νὰ μὴ τυχὸν καὶ τὸ πιῶ καὶ κάθω. Πῶς νὰ σοῦ πῶ τι αἰσθάνομαι γιὰ σένα ὑστερὸ δῆπο δῦλο αὐτά; Μὲ τὴν ἀγνότητά σου σιχαίνομαι ποὺ σὲ βλέπω, δῆλα σου τὰ καλὰ λόγια κι' οἱ καλές σου πράξεις μόνο ποὺ μοῦ εἶναι ἐμπόδιο στὸν σκοπὸ ποὺ ἔχω: νὰ σὲ τσακώσω ἐπὶ τέλους. Θέλω νὰ σὲ ξεμασκαρέψω καὶ νὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ δμολογήσῃς τί λογῆς ἀνθρώπος εἶσαι. Μὲ πιάνει ἀηδία κάθε φορὰ ποὺ βλέπω τὰ γάλανά σου τὸ ὑπουλα μάτια καὶ νοιδῶ μόνο πὼς εἶσαι ἔνας σιχαμένος Ἰησοῦντης».

"Ο Νάγκελ ἀνάβει πάλι τὸ τοιγάρο του καὶ λέγει:

— Λουπὸν τώρα τέλειωσα καὶ διάγκελ εἶναι κλειδωμένη. Σὲ ἀδίκησα; ἀν μιλήσῃς, κύταζες νὰ τῆς τὴν ἀλήθεια. Καλέ μου φίλε, πρὸ σφῆνης γιὰ μέσα σου νὰ σοῦ πῶ καὶ πὼς ἔγω δὲν σοῦ θέλω τίποτα κακό.

Σιγῇ.

"Ο Μινούττας σηκώνεται, κώνει τὸ χέρι στὴν τοέπη καὶ βγάζει τὸ γράμμα ποὺ τοῦ εἶχε βάλει διάγκελ. Λέγει:

— Δὲν μπορῶ νὰ τὸ δεχθῶ τώρα πιὰ αὐτό.

Τοῦ Νάγκελ τοῦχεται ξαφνικό δὲν τὸ ἐσυλλογίζετο πιὰ τὸ γράμμα λέγει:

— Μπᾶ! δὲν θὲς νὰ τὸ πάρῃς; Γιατὶ δχι;

— Δὲν μπορῶ νὰ τὸ δεχθῶ.

Βάζει διάγκελ τὸ γράμμα ἀπάνω στὸ τραπέζι καὶ πάει πρὸς τὴν πόρτα. "Ο Νάγκελ πάει πίσω του μὲ τὸ γράμμα στὸ χέρι εἶχε δάκρυα στὰ μάτια κι' διάγκελ τοῦ διὰ μιᾶς ἀρχίζει καὶ τρέμει.

— Ήάρε το, Γκρέγκααρδ, πάρε το! τοῦ λέγει.

— "Οχι! φωνάζει διάγκελ τὸ γράμμα πιάνει τὴν πόρτα.

"Ο Νάγκελ τὴν κλείνει τὴν πόρτα καὶ λέγει πάλι:

— Πάρε το, πάρε το! Καλύτερα πές πὼς εἶμαι τρελλός, ξέχασέ τα δῆλα ποὺ εἶπα σήμερα τὸ βράδυ. Είμαι τρελλός, ναι, είμαι τρελλός. Καὶ μόνος σου τὸ καταλαβαίνεις πὼς δὲν ἀξίζει νὰ μὲ πιστέψῃ κανεὶς ἀφοῦ δὲν είμαι στὰ σωστὰ λογικά μου. Μὰ πάρε το τὸ γράμμα, δὲν θέλω τὸ κακό σου ἔχω, δῆλο τρελλός καὶ νὰ φάνωμαι γιὰ τὸνομά του Θεοῦ, πάρε το δὲν εἶχε πολλὰ μέσα, πίστεψέ με, έχει λίγα μέσα, θέλησα νὰ σοῦ δώσω μόνο ένα γράμμα διάγκελ εἶναι χαρετισμός. Πάρε το ἔτσι μπράβο σοῦ είμαι τόσο εὐγνώμων.

"Έχωσε τὸ γράμμα στὸ χέρι του Μινούττα κι' ἔτρεξε κοντὰ στὸ παράθυρο γιὰ νὰ μὴ τοῦ δώσῃ διάγκελ τὸ γράμμα πίσω. Μὲ διάγκελ τὸ γράμμα εἶναι χαρετισμός. Πάρε το ἔτσι μπράβο σοῦ είμαι τόσο εὐγνώμων τοῦ κόσμο πήγε ν' ἀγοράσῃ τὰ πράματα ποὺ δένει.

Κ' ἔφυγε.

XXI

"Όλα ἔβγαιναν στραβά. "Η καθόταν στὴν κάμαρα κι' ἔπαιρε τοὺς δρόμους, ήσυχία δὲν εἶριστε. Είχε χίλια πράματα στὸν νοῦ του καὶ μέλει διάγκελ καὶ Μάρθα Γούδε; Πάλι έχεις δίκαιοστε τέροις ἔρωτησι δὲν ἔχω ἀπάντησι. "Η Μάρθα Γούδε μὲ μέλει δηλιγότερο δῆπο κάθε δῆλη. Μὰ καὶ σὰν ἀνθρώπος δὲν μπορῶ νὰ μὴ λυπηθῶ δταν βλέπω πὼς τὴν σχετίζεσαι καὶ πὼς μπορεῖς νὰ σὲ τὴν καταστρέψῃς μὲ τὴν ἰησουντική σου μπαπαντιά. Γι' αὐτὸ καθόμαι τόσες ώρες καὶ σὲ ζαλίζω μὲ τὶς ἔξηγήσεις μουν.

"Όλα ήταν λυπηρὰ κι' ἀπελπιστικά. Κοντά

στὸ δῆλλα ἀρχίσε τώρα νὰ τὸν βασανῆς κι' ἔνας φόβος, ἔνας νευρικὸς φόβος πῶς ένα κακὸ εἶναι κάποιο κρυμμένο καὶ τὸν παραμονεύει. Λίγο νὰ φυσοῦσε διάγκελ τὸ γράμμα ποὺ τοῦ εἶχε βάλει τὸ παράθυρο, τρόμαξε καὶ πειτόταν. Τί κανούρια βάσανα ήταν αὐτά; Τὸ πρόσωπό του, ποὺ δὲν ήτον καὶ ποτὲ πολὺ δραΐος, είχε χαλάσει τώρα μὲ τὰ γένεια ποὺ τοῦ φύτρωναν ήτον μάλιστα σὰν καὶ στοὺς κροτάφους νὰ είχαν γίνει πιὸ γριᾶς τὰ μαλλιά του. "Ε, καὶ τὶ μ' αὐτό; Δὲν έλουμε δηλούμενος καὶ δὲν ήτον εντυχῆς ποὺ ζούσε ἀκόμα καὶ μποροῦσε νὰ πάγη δηλε; Μήπως τοῦ ήταν ἀποκλεισμένη καμιὰ ἀπόλινσις; "Ο ήλιος χυνόταν πάνω στὴν θάλασσα κι' τὴν ἀγορά στὰ μικρὰ τὰ ὁραία περιβόλια καὶ δλον τὸν σπιτιών τὰ πουλιά τραγουδοῦσαν καὶ πηδοῦσαν δῆπο κλαδὸι σὲ κλαδὸι χρυσὸι φῶς ήταν χυμένο παντού οἱ πέτρες τοῦ δρόμου λουζούσαν μέσο στὴν ζέστη, καὶ στὸν πύργο τῆς έκκλησίας ἀπόνω ήταν η σφαῖδα ή διημιουρένη κι' ἔτρεμε μέσο στὸν οὐρανὸ σὰν ἓνα πελώριο διαμάντι.

Τὸν πιάνει μιὰ χαρά, ἔνας ἔνθουσιασμός, ποὺ ἔκει ποὺ στέκεται σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φύγει ένα σωρὸ ἀργυρᾶ νομίσματα σὲ κάτι παιδιά ποὺ παίζουν μπρὸς στὴν εἰσόδο του ξενοδοχείου.

— Νὰ είστε καλὰ παιδιά! τοὺς λέγει κι' ἀπὸ τὴν συγκίνησι μόλις μπορεῖ νὰ μιλήσῃ. Μπᾶ, τι εἶχε νὰ φοβητῆ; Ούτε ήτον ή δψις του τώρα χειρότερη παρὰ πρὸ ποτὲ ποιός τὸν ἐμπόδιος εἶχε νὰ ξουφοῖση καὶ νὰ ντυθῇ καλά; "Αν ήθελε, στὸ χέρι του ήτον. Καὶ πήγε στὸ κουρεῖον.

Συλλογίστηκε πὼς εἶχε ν' ἀγοράσῃ καὶ μερικὰ πράματα δὲν ἔπρεπε νὰ ξεχάσῃ καὶ τὸ βραχιόλι ποὺ εἶχε ὑποχειρή τῆς Σάρας. Τραγουδώντας καὶ χαρούμενος, μὲ τὴν ἀφοροτισία ἐνὸς παιδιού ποὺ εἶναι εὐχαριστημένο μὲ δλον τὸν κόσμο πήγε ν' ἀγοράσῃ τὰ πράματα ποὺ δένει. Μπᾶ, ίδεα του ήτον πὼς ἔφοβετο κάτι.

"Ετοι τὸν παίρνει ή χαρὰ καὶ χάνεται σὲ σκέψεις χαρούμενες. "Εκείνη ή δυσαρέσκεια ποὺ είχε μὲ τὸν Μινούττα σχεδὸν οβήστηκε ἀπὸ τὸν νοῦ του, τὴν θυμάται μόνο σὰν ἔνα δνειρό. Ο Μινούττας δὲν είχε θελήσει νὰ δεχθῶ δηλούμενο γράμμα καλά, μὰ δὲν είχε κι' δῆλλο γράμμα γιὰ τὴν Μάρθα; Μὲ τὴν μεγάλη του χαρὰ ήθελε γά τα κάνη κι' δῆλλους νὰ χαροῦν καὶ σκέπτεται τί μέσον νάβορη νὰ στείλῃ τὸ γράμμα τῆς Μάρθας. Γύρεψε στὸ πορτοφόλι του καὶ βρήκε τὸ γράμμα· νὰ μὴ τὸ στείλῃ κρυφά τῆς Δάγηνς; "Οχι, δὲν μποροῦσε νὰ τὸ στείλῃ τῆς Δάγηνς. Εσυλλογίζετο κι' ήθελε ἀμέσως νὰ τὸ στείλῃ τὸ γράμμα είχε μέσα μερικὰ χαρτονομίσματα, δὲν ἔγραψε

Τό κοινόν ύποδέχθηκε τη νέαν ήθοποιού διερμά. Σε μιά βραδειά — τόσο την ειδα κ' ἔπειτα ἐλειφα ἀπό τὰς Ἀθήνας — δύσκολο νά δώσῃς ἔνα πορτφαίτο. "Ούμως και μιά σιλουέττα πολλές φροές κρύψει, μέσα στις λίγες γραμμές της, σχεδόν δι τα και μιά καλοδυνλεμένη εικόνα. "Οχι μέ λεπτομέρειες, δύμας μέ το ανθόρημα που ἔχει τη πρώτη ἀνεπιήδευτη πινελιά.

Τό βάδισμα τῆς Λευκῆς στὴν «Ζουζού», δίδυνατισμένης ὑπερά πάνω μεγάλη ἀρφωτία, ἡγάν και δικό της, τῆς νέας ήθοποιοῦ ἀγγό και ρυθμικό, σὸν παλμός σκευεως ποὺ ἀκόμα τριγυνά γύρω στὸ μέτωπο. Γι' αὐτό και ἔτοιμα τὸ κορμί — γυναικεῖο δότελα — νά γειρη πάνω στὶς φτερούγες ἀνοιξιάτικης συννεφιάς. Τὴν φωνάζουμα στὸν ωδὸν τῆς Λευκῆς και στὴ «Νεκρὴ Πολυτεία» τοῦ Ντ' Ἀγούντειο, ποὺ είναι λόγος νά τὴν δώσῃ ποὺ γλήγορα δι θύασος τῆς Λδος Κοτοπούλη. Πονετική ἀδελφή, ἀτολμη και δειλή ἐρωμένη, ὑποτοχτική στὴν προσταγὴ τῆς Μοίρας, ποὺ Μοίρα γι' αὐτὴν είναι τὸ θέλημα, τοῦ ἀδελφοῦ και η βουβή δυστοχία, τῆς Ἀννας, τῆς τυφλῆς γυναῖκας τῆς Αλεξανδροῦ. Μέ ποίσι και μὲ ἀλήθεια θὰ ξωγράφη τὴν πορθμεική γυναικα, ποὺ ἔπλασε δι συγγραφεύς. Μά ποιός εἴτε πώς δὲ θὰ μποροῦσε νά παιξῃ και ἄλλους ρόλους ἀκόμα, ἔξω ἀπό αὐτούς; Είναι ψυχές που δείχνουν, κοντά στὴν τρυφερότητα, και δύναμι, δχι συνθισμένη, σὰν ἔληγη ἡ στιγμή. Μά και η φωνή της, πού στρογγυλή και δλούνα πιο δεμένη, θὰ πάρῃ αὐτὸ ποὺ χρειάζεται γιά νά μη φαίνεται πῶς σκορπή η τόσο εὐχάριστη δόνησις.

Μόλις δεκαπέτρι χρόνον.

Ο πρότος διδάσκαλος τῆς Δδος Παπαχρήστου ἔχει δικαιόματα νά ὑπερηφανεύεται. Μολονότι δλοένα ἀπαρνεῖται η μαθήτρια τὸν διδάσκαλον. "Ετοι πάντα γίνεται. Ο κ. Σιγάλας πρέπει νά είναι εὐχαριστημένος. Τίκτοτε δὲν ἥμπορει νά εμποδίσῃ τὸ πρόγματα στὸν κόσμο, νά πάρουν τὸν δρόμο πρὸς τὰ ἐμπόρια.

Βαθειά και συγκρατημένη η σημερινή ὑπόκρισις. Πάνω σὲ πόδσωπο ποὺ δέχεται τὸ είναι μέσα ἀπό τηγὴ βαθύτερη, ἔνας κωματιούδης ποὺ μόλις τὸν διαχρονεῖς, σὰν ἀντιφεγγιώμα χλωροῦ νά μεταδίῃ τὸ πάθος, τὴν συγκίνηση, τὸν σταρογύμο. Στὸν ἥσιο τὸν μαστιῶν φλέγονται, λυγίζουν ζωές. Και στὴ ζωή τὸ ἴδιο: τὴν ἐκλεκτὴ δύμας ζωής ἐκείνη ποὺ δταν τὴν συναντήση στὸν δρόμο τοῦ δι τεχνής, στὰ μάγια τῆς θὰ υποτάξῃ τὴν τέχνη.

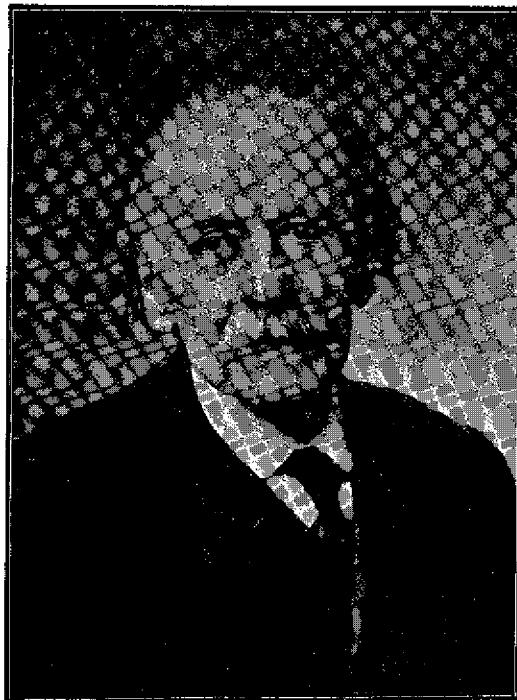
Η ἵδια η σκηνή τοῦ θεάτρου, μαζὶ μὲ τὴ μελέτη, διδάσκαλος στὴν τέχνη τοῦ ήθοποιοῦ. Φθάνει νά ἔχῃ ψυχήν δηγήγητρα. Η Δις Παπαχρήστου τὴν δηγήγητρα ψυχή τὴν ἔχει. Ήμπορεῖ νά ἐμπιστευθῇ σ' αὐτήν.

Κ. Μ.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Τού λόιος Μασσενε

Η γάλλικη μουσική τέχνη ἔθρηνησε κατὰ τὰς δρχὰς τοῦ μηνὸς τὸν θάνατον ἔνος τῶν ἐκλεκτοτέρων συγχρόνων ἀντιπροσώπων της, τοῦ Τουλίου Μασσενέ, ποὺ ἀπέμενε εἰς ἡλικίαν ἔβιστοντα ἐτῶν. Ἐγεννήθη τὸ 1842 εἰς τὸ Μοντώ πλησίον τοῦ Ἀγίου Σιεράφανο τοῦ Αειήρρος. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας εἶχε φανερόσει τὴν μεγίστη πρὸς τὴν μουσικήν αλίσιν του. Ἐνδεκαετῆς εἰσήρχετο διὰ νά σπουδάσῃ εἰς τὸ Ὀδειον τῶν Παρισίων και ἐγκιολούθησε συστηματικῆς τὰς σπουδάς τοῦ ἔχον διδάσκαλον τὸν Αιμβρόσιον Θιωμᾶν. Τὸ πρῶτον μουσικὸν ἔργον τοῦ ἥτον μέντορος ἔργον τοῦ τὴν ἔγραψε μαζὶ μὲ τὸν Βαλλές. Κατὰ τὸ 1863 ἔλαβε τὸ μέγια βραβεῖον τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Ρώμης. "Οτον ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Παρίσιο ἀπὸ τὴν Ιταλίαν ἐπεσκέ-

ΙΟΥΛΙΟΣ ΜΑΣΣΕΝΕ

"Ο Μασσενέ συγγενεύει πρὸς τὸν Γκουνώ μὲ τὴν τρυφερότητα τῆς μουσικῆς του, πρὸς τὸν Μπερλιόζ, Μπιζέ και Σαίν-Σαέν μὲ τὴν γόργαρη πότητα του και τὸν συμφωνικὸν χρωματισμὸν του. Κατέχει συνάμα θέσην ποραπλεύρως τοῦ Μαγεριμέρεος και τοῦ Βέρδη μὲ τὰς δραματικὰς του ίδιοτητας, μὲ τὴν ἄμεσον ἐπενέργειαν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ, μὲ τὸ αὐτόματον τῶν τόνων του.

"Ο Μασσενέ ἔθαψα μὲ πολὺ και τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν σχολῶν τῶν ἀντιτέων πρὸς τὴν ίδιοτηταν του: τὸν Ριχάρδον Βαγνερ και τὸν Καΐσαρα Φράνκ. Ωμίλει μὲ ἀπέιρον ἐνθουσισμὸν διὰ τὴν Τερέλαγον ἡ διὰ τὰς Βέατιτιδες, ἀλλ' ἀπέφευγεν ἐντελῶς νά τοὺς μικριθῆ. "Η μεγαλειόδεα σέξια τοῦ Μασσενέ, ἐνώπιον τῆς ιστορίας, δὲν θὰ είναι τόσον, δι τὴν καρδίαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων δι τὴν ἀπεισέστωσην λογικήν ισορροπίαν μεταξὺ τοῦ φορέα και τῆς συμφωνίας των μέρων της φραστικῶν στοιχείων εἰς τὸ νεώτερον λυρικὸν δρᾶμα. Εκφάτησεν οὖτο τὴν γαλλικὴν τέχνην εἰς ἓν διάμεσον μεταξὺ τῆς γερμανικῆς και την τεχνοτροπίαν τῆς οχολῆς μας.

"Ο Μασσενέ ἔχομάτισε και καθηγητῆς τῆς συνθέσεως εἰς τὸ Ὀδειον τῶν Παρισίων ἀπὸ τὸν 1876 μέχρι τὸν 1896. "Εγραψε και τὸ «Ἀναμνήσει», αὐτοβιογραφίαν τὰς τὰξι λεπισσοτέρας. Ἀνέκδοτα μουσικά, ἔργα του ἀφήκε τὸν «Πανούργον», τὴν «Κλεοπάτραν», τὸν «Ἀμαδιν», μελοδράματα, και τὰς συμφωνικές συντάξεις «Σούντα Τεατράλε και Σούντα Παρνασσούη».

ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Μιὰ ἀνάμνησις

Τοῦ 1885 ἐπέγα εἰς τὸ Παρίσιο διὰ νά τελειώσω τὰς σπουδάς μου. Δὲν είχα κανένα κατάλληλον νά μέ δοληγήσῃ διὰ τὴν εἰς τὸ Κονσερβατούνδρ εἰσοδόν μου και ίδιως νά μέ συστήση εἰς τὸν ματέρα Μασσενέ εἰς τὸν δηποτού την τάξιν ἐπέθουν νά εἰσέλθω.

"Ἐνθυμήθην διὰ εἰς τὸ Βοϊς Κολομπες, πλησίον στὸ Παρίσιο, ἔμενεν ἔνας συμπολίτης μου, παλαιός φίλος του πατρός μου, δι μουσουργὸς Φρειδερίκος Στήβενς. Ἐπῆγα κατ' εὑθεῖαν πρὸς αὐτόν. "Ενα γραμματάκι του πρὸς τὸν βιβλιοθηκάριον τοῦ Κονσερβατούνδρ κ. Σουκέ μού ανοίξε τὸν δρόμον.

"Ο Σουκέ, ἔνας καλός και εὐγενικός γεροντάκος, μὲ δέκατης με πολλὴν προσήνειαν και μοῦ ὑπεροχέθη, ἀφοῦ ὑποστᾶ τὴν εἰσηγήσιμον δοκιμασίαν μού νά μέ συστήση δι ίδιος εἰς τὸν Μασσενέ.

"Πραγματικῶς μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἀφοῦ είχον ἥδη γεινή δεκτής εἰς τὸ Κονσερβατούνδρ, ἐλάτε, μοῦ εἴπει, νά σας συστήσω εἰς τὸν διδάσκαλον. Τὸν εὔροιμεν εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον τῶν παραδόσεων του καθισμένον ἐμπρός εἰς τὸ πάνω, ἔνα παλαιό έργο: Τοιγάντων του οἱ μαθηταὶ του, δ. Σεμένη Λεονί, δ. Καΐτερο, δ. Μπεμπέγη, δ. Φερόνης και δύο ἄλλοι. Ἡτο τότε ὡς σαρανταπέντε χρονῶν ὀλίγον φαλαρός, μὲ τὶς πλάτες ἐλαφρῶς κυρτωμένες.

"Διέκοψε τὸ μάθημά του μόλις μᾶς είδε και ἀφοῦ ἔμαθε τὸν σκοτόπον τῆς ἐπισκέψεως μας, μὲ δληγητή σκηνήν τὴν ἀπλότητα και εἰλικρινή καλωσύνην ἡ δηποτού τὸν διέκοψε:

"— Πρεσβάτε, μοῦ λέγει, μετὰ δύο ἡμέρας και φέρετε μου δι την συνέσει.

"Είχα φέρει ἀπὸ τὴν Ιταλίαν, δπο τοὺς πρὸιν ἐπούδαζα, μίαν ἀρκετά δημιουργή προσκεψή, συμφωνιῶν, εἰσαγωγῶν, ἀσμάτων και χιλίων ὄλλων συνθέσεων τοῦ εἰδους.

Τοῦ τὰς ἐκουβάλησα δλας! Μὲ πολλὴν προσθυμίαν τὰς ἔβαλε μπροστά του και δοχίσε νά τὰς διαβάζῃ προσεκτικά, ὑπομονετικά μίαν, μίαν, και ἐνθυμούμαι, πῶς ἐκτυπώσεις η καρδία μου κάθε πον ἐγγράφεις φύλλων και πῶς τὰς μάτια τῶν κατόπιν συμμαθητῶν μου, τὰ δηποτα παραπλεύρων τὴν ἐπενέργειαν ἐπάνω εἰς τὸ καρπό, μοῦ ἐφαίνετο πῶς τὰς διατρυπούσαν περιφρονητικά, ἀδυσώπτητα.

"Αφοῦ ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν μὲ ἐκπύτει πίσω ἀπὸ τὰ γυαλά του και μὲ ἔνα τόνον φωνῆς εἰς τὸν δηποτού πότηρος πολλή ἐπιεικεια, ἀλλά και κάποια ἀπόχρωσις εἰωνείας:

"— Γνωστὸς είναι πολλά, μοῦ λέγει, ἀλλά δχι και δρεπετά.

"Ολα σύντα δέδω εἰνές περιβολιῶν ιταλιάνα...

"Εμείς εἶνες, σχεδόν ἀποκαδιωμένος.

Τὸ ἐγγόνος σε και μὲ ἔνα προστατευτικὸν χαμόγελο κτυπῶν με ἐλαφρό εἰς τὸν δημον, μοῦ λέγει, ἔχετε ἀρκετὸ ταλάν, μενάτε ἐδῶ μαζί μας, παρακολουθήσατε τὰς ἀσκήσεις μας και πολὺ γρήγορα θὰ συνειδητε και μὲ συμμορφωθήσατε με τὸ δύνασι και τὴν τεχνοτροπίαν τῆς οχολῆς μας.

"Επέρασμα ἀπὸ τότε πολλά χρόνια και είχα ξεχάσει τελείων την σκηνήν αὐτήν της πρώτης μου γνωριμίας με τὸν διδάσκαλον. Τὶς προάλλες διαβάζοντας τὴν ἀναγγελίαν τοῦ θανάτου του μοῦ ἐξετύλχη μπροστά στὴν σκηνήν μου σὰν ταυτία κινηματογράφου.

Δ. Σ. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ

Αλέξανδρος Καραμανλάκης

ΤΗΝ πρωιάν της 29 Αύγουστου προσέφερε και η Ελλάς τὸν αἰματίνον φόρον της εἰς τὴν ἀεροπλούχην ἐπιστήμην. Ο ἀεροπόρος Αλέξανδρος Καραμανλάκης, ἐπιχειρήσας τὸ βέναρειον ταξίδιον του ἀπ' Αθηνῶν

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΑΚΗΣ

μέχρι Πατρῶν, εὗρε τὸν θάνατον εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου του, πνιγεῖς εἰς τὴν θάλασσαν του Κοινιθιακού κόλπου, παρὰ τὸ κχρόιον Στόμιον. Τὸ αεροπλάνον του, συναντήσαν ισχυρὰ ρεύματα δέρος, παρεσύρθη, ἡ πειραθή δις νά προσγειωθῇ και πάσιαν τὸν εἰδους.

άρκετα διαφωτισμένο, τουλάχιστον στά γενικότερα, καὶ ἔχοντας τὴν πεπούθηση πώς ἄμα τὸ ζῆτημα τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας στὸ δημοτικὸ σχολεῖο θεωρηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη διεύθυνση τῆς παιδείας σοβάρῳ καὶ ἀξιομελέτητο πρόβλημα, δὲ δὲ μάγνησει νὰ φωτιστεῖ σ' ὅλες του τίς λεπτομέρειες, περιοιδεῖζομας ἐδῶ νὰ διατυπώσουμε μόνο τὴν πεπούθησή μας, στηριγμένη σὲ καθολικὴ μελέτη τοῦ ζητήματος, πὼς τέτοιο μέσο για προφρομοκή καὶ γραπτή ἔκφραση τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τέλειο, φυσικοῦ καὶ ὀβλιστοῦ, ίκανον νὰ θίνητερήσει ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποικινωνίας μὲ τοὺς διοφύλους, βγαλμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ μὲ δόλα τὰ στοιχεῖα του ζωντανά, εὐκολομεταχείριστο καὶ ἀπλό, ποὺ μπορεῖ στὰ ἔξι χρόνια νὰ τὸ κατέχουν τὰ παιδιά, εἰναι ἡ κοινὴ ὅμιλονμένη νέα Ἑλληνικὴ γλώσσα, ποὺ είναι ἀδόκητη καὶ ἡ γλώσση τῆς δημιουργικῆς μας λοχοτεχνίας. Αὕτη λοιπὸν καὶ μόνον αὐτὴν πρέπει νὰ είναι τὸ ἀντικείμενο τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας καὶ τὸ μέσο κάθε ἄλλης διδασκαλίας στὸ δημοτικὸ σχολεῖο».

ΕΙΣ τὴν «Χαραγνήν» τῆς Μιτσλήνης (τεῦχος 31 Τουλίου) δ ὁ τακτικὸς συνέργατης τῆς Ἰταλὸς κ. Giuseppe Barone δημοσιεύει μίαν σύντομον ἀλλὰ πολὺ ἐκρηπτούμενην μελέτην διὰ τὸν ἀποθανόντα μεγάλον τῆς Ἰταλίας ποιητὴν Τζερβάνι Πάσκολη, ποὺ ἵνα ἔξεταξει ὡς ποιητὴν καὶ ὡς ὄντας ποιητὴν Συμπέρασμα τῆς μελέτης τοῦ κ. Barone εἶναι διτί: «εἰς τὸν Πάσκολη ἔχομεν μιαν διπλήν προσωπικότηταν: τὸν ποιητὴν καὶ τὸν κοινωνικὸν ἄνθρωπον, τὸν καθηγητὴν τὸν μελετητὴν τοῦ "ΒΛΛηνος" καὶ τὸν Αατίνου καὶ κατόπιν τὸν ἔνδοξον ἄνδρα, τὸν διποίον τὸ πλήνος ἐπιμόνως καὶ ξυγχρονωμόνως ζητεῖ νὰ δοξάσῃ καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ ἀναμηνήσεις ἐννοιῶν τῆς δόξης. Συχνὰ μολοταύτα, οἱ δύο αὗται προσωπικότητες ἐπιδροῦν ἀμοιβαίως καὶ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης. 'Αλλ' ἡ πρωτίστη ἀξία τοῦ Πάσκολης ηττάζει τὸ διτί ἀνεῦρες κάποιον τὸν τῆς νέας ποιησεως: «Poesie è ciò che de la scienze fa coscienze». Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ νέος τύπος. 'Αν ἡ ποίησις συνώδευε τὴν ἐπιστήμην, δ ἀνθρωπος θὰ ησθάνετο τώρα τὴν ζωὴν του καὶ τὴν τῶν δικιῶν του, πρὸ τοῦ σύμβατον τους κατὰ τρόπον βαθύντερον καὶ εἰς τὴν ζωὴν αὐτῆν θὰ ἔδιε μάλιστα.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

1 - 31 Αὐγούστου

Το σταφιδικὸν ζῆτημα, ἵτο πάντοτε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μία ἀπὸ τὰς πολλὰς λυδίας λίθους τῆς ἴκανότητος τῶν Ἑλλήνων Κυβερνήσεφν. Αὐτὸς ἔγεινεν ἀφορμὴν νὰ πέσουν Κυβερνήταις καὶ νὰ διέρχεται τὸ Κράτος κρίσιον διοικητικὴν καὶ οἰκονομικὴν. Ἡ λόνιστον ἡ διοικητικὴ δὲν κατωθάσθη τὰ ἔξενορθη. Ἡ θεοπατεία, ἡ ὅποια είλεν ἐφαρμοσθῆ μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἔνιαίας, ἀπειδείχθη, δτὶ δὲν εἶναι ἕκεινη, ποὺ θὰ ἡμιπορδούσε νὰ ἐπουλώσῃ διὰ παντὸς τὴν πληγὴν. Εἰς κάθες ἀντίξουν περιστασίαν ἡ κρίσις θὰ ἐπιφουσιάζετο καὶ τὸ περιφήμον πρακτικάτημα θὰ ἀπέμενεν ὃς συνώνυμον τῆς ἀνησυχίας Κράτους καὶ σταφιδοπαραγωγῶν, τῆς συγκλονήσωσις τοῦ σταφιδεμπορίου, μιᾶς τῶν σπουδαιτέρων πηγῶν τῆς οἰκονομικῆς ενεξείας Κράτους καὶ διοικήσων ταξεων λαοῦ. Ἐφέτος ἡ κρίσις ἐκ

ν σταφιδικοῦ ζητήματος ἔξερονάγη πολὺ θιρυβωδῶς
καὶ ἐπικανδύνως. Ὁλοκλήρωτο ἐπαρχιῶν ἡ τάξις ἔσται
ὑμὴν ἀπὸ ἐνοπλα καὶ θιρυβώδη συλλαλητήρια ἔξα-
ιμονέα τηλίθυσμῶν, τὸ σταφιδεμπόριον διῆλθεν
δυνηράς ἡμέρας καὶ η Κυβέρνησις ἡμαγκάδην νὰ κι-
τοποιήσῃ στρατὸν διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως.
Ι Κυβέρνησις βεβαίως διέπραιξε σφάλματα μεγάλα
τὸν χειρισμὸν τῆς υποθέσεως εὐθὺς ἀπὸ τὰς πρώ-
τις στιγμάς, που ἐπαρσυούσθη εἰς τὸ μέσον τὸ στα-
φιδικὸν ζητήμα ἀλλ᾽ ἔπειτα κατώρθωσεν νὰ ἐπιβάλῃ
κράδος τοῦ νόμουν καὶ νὰ προλάβῃ μεγάλας συμφρο-
νεις. Τὸ ζήτημα δὲν ἐληξεν ἀνόητη, ή σταφιδικὴ κρίσις
ακολούθει σπουδαιοτέρᾳ, ήμετορεῖ νὰ εἰληπτικές,
θ' δλητη τὴν πάροδον τῆς λαϊκῆς δργῆς καὶ τρικυ-
ας. Υπάρχει ἐλπίς, διτὶ η Κυβέρνησις θὰ δυνηθῇ νὰ
πράγματα κάπως θιρεφερτα καὶ διὰ τὸν
δὲν καὶ διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ διὰ τὴν Ἐνιαλαγ. Τούτο
ως δὲν θὰ είναι καὶ λύσις. Δι' αὐτό, ἀφοῦ ἔδρθη

καὶ ἐφέτος ἀφορμῇ πρὸς βαθυτέραν καὶ ἐπιστημονικωτέραν μελέτην τοῦ σταφιδικοῦ ζητήματος, διὰ μελετῆς τοῦτο πλέον δύνατον εὑρύεσθαι καὶ διὰ ἔξερεθδί πλέον θυσίαν ἡ διστική του λύσις, διὰ ν' ἀπαλλαγῆ πελειωτικῶς καὶ ἡ χώρα ἀπὸ μίαν τῶν γειτονέων πληγῶν τις.

Ἐπειδὴ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε πρὸς συζήτησιν θέμα καθαῶς πολιτικῆς φύσεως, ἥλθον πάλιν εἰς κυκλοφορίαν αἱ πληροφορίαι περὶ τῆς ἴδρυσεως νέων ομιμάτων καὶ τῆς θέσεως των εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὸ προσεγκὲς ἀνοιγμά της. Οἱ κανονιθραῖαι καὶ οἱ συζητηταὶ ἐκθέτουν καὶ καθορίζουν τὰς σκέψεις τῶν νέων πολιτικῶν ἀρχηγῶν κ. κ. Γούναρη καὶ Δημητρακοπόλου, προσδιορίζουν τὴν στάσιν ἔντος τῆς Βουλῆς τῶν κ. κ. Θεοτόκη καὶ Ράλλη, ἐνῷ οὐτοὶ δὲν λέγουν τίποτε οὐτε ἔξοδεικενόν καμίαν ἀπὸ τὰς σκέψεις των. Καὶ ἔτσι ή πολιτικὴ συζήτησις εἰς τὰ καφενεῖα καὶ εἰς τὰς στήλας τῶν ἐφημεριδῶν δύοιμέ εἰ δὲν λέγον μὲ μυθιστόριμα.

Απὸ ήμερον ἡ σιγὰ πρῶτον ψυχυζομένη καὶ κατόπιν λαβοῦσσα τὴν μορφὴν τῆς οὐθαρότητος καὶ τῆς ἐγκυρότητος εἰδήσις, διτὶ ἡ Ἑλλάς, η Βουλγαρία καὶ η Σερβία, θὰ συμπράξουν ἐναντίον τῆς Τουρκίας πόδης διακανονισμὸν τοῦ Μακεδονικοῦ πρωτιστών ζητημάτος καὶ πρὸς ἔξασφάλισν τῆς θέσεως τῶν εἰς τὴν Τουρκίαν διαβιούντων δικοφύλων των λαῶν, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς κυκλοφορίαν φημούν περὶ ἀναποφεύκτου πολέμου καὶ περὶ εἰπιστρατείας. Τὸ δοκιλλήτηριον, ποὺ σχεινεῖται εἰς τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διός, διὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ ὅτι Ἐλληνικὸς λαὸς ἐναντίον τῆς μελετωμένης ἔξαλβιανίσεως τῆς Ἡπείρου καὶ κατὰ τῶν ἑπακούμενῶν κατὰ τὸν Ἑλλήνων μίτηκόν της Τουρκίας βιατήτων, ἐδυγάμωσε τὰς φήμας αὐτᾶς καὶ ἐγέμισε τὸν λαὸν μάτῳ εὐθύνον γιγκάντησιν.

Βεβαίως τά πρόγματα είς τὸν Αἴμον δὲν εἶναι καθόλου ἥσυχα καὶ ή ίδεα τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου δὲν ἤμπορει νό τεωρημή φαντασιώπληξία. Πάντως διμας Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔξειπται μαθόλου ἀπό τὴν ὁδὸν τῆς φιλεπι-
ονικῆς πολιτείας τῆς.

Ούτε είναν αὐτή, ούτείναν τις.
Ούτε είναν αὐτή, ούτείναν την ἀφορμήν πρὸς πόλεμον. "Αλλως τε και εἰς τὴν περιστοιν αὐτὴν τῶν λόγον θὰ ἔχουν ωπός πάντοιοι οἱ Μεγάλοι Δυνάμεις τοῖς. Ρέπεται δόμας ν'^τ ἀνάγνωσισθῇ διτὶ ή πολιτικῇ τῆς Ἑλλάδος σμερούν, εἶναι ἀξιοπρεπεῖς και διτὶ παρακολούνθει τὰ πρόγυματα χωρὶς νὰ παραγνο-
ρίζῃ και τὴν ἀληθινὴν σημασίαν και θέσιν των. Και αὐτὸν βεβαίως δὲ είναν διλογον. Ή καιροσκοπικῇ πολιτικῇ ἀναμρισθητήτως εἶναι ή καλυτέρα: μὲ μόνην τὴν παραπτήσιον, νά μη κάνη και η χώρα τίτσοτε ἀπὸ τὴν ἀξιοποειαν της.

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ

ΜΙΑ παράστασις στὸ θέατρον τῆς Δδος Κοτοπούλη ἡ „Ιριγένεια“ τοῦ Μορεάς, μεταφρασμένη ὥπο τὸν νέον ποιῆτη κ. Λέαντρον Παλαμᾶ, γίνεται ἀφορμὴ γιὰ θλιβερὲς σκέψεις. „Οχὶ γὰ τὸ γλωσσιδὸν ἔζητε, δοῦο ἐκεῖνο τὸ βράδυ φάντα πέρα-πέρα ἡ ἀλήθεια, γιατὶ τὸ θέατρο σύνσωμο — ἄνδρες καὶ γυναῖκες — χειροκροτοῦσσαν νὰ πνίξουν τὶς λίγες παραδόσεις κραυγὴς ποὺ θέλησαν νὰ ταράξουν τὴν εὐγενικὴ συνάθροισι. Τὸ ἔζητμα τραϊσθὶ τὸν δρόμο του μὲ τὴν ἡρεμίαν δῷμη τῶν πραγμάτων ποὺ γνωρίζουν ποὺ πργανίουν. Θλιβερὲς σκέψεις φέρονται κάτι ἄλλο. Θά δημητριούμε μὲ λίγα λόγια ἑναὶ ἐπεισόδιο, νὰ ίδητε. „Ο διευθυντὴς τῶν «Παναθηναίων» βρέθηκε μέσσα σὲ μιὰ δριτικὴ

συνήτησι στὸ διάλειμμα μᾶς πρᾶξεως. Καὶ παιονο-
τας ἀπάνω του τὸν κανγῆ ἀπέντησε σὲ κάποιον ποὺ
φωνάζεις γιὰ εὐδίνες καὶ κείνον ποὺ ὑποστηρίζουν ἀδεή
τῇ γλώσσᾳ, ὅτι γιὰ τίς εὐδίνες αὐτές είναι ἔτοιμοι
σὲ καθετέλ. Ὁ κύριος ἐπείνος ποὺ ἔνοιωσε τί τοῦ ἐλε-
γαν, ἀποκρίθηκε πῶς δέν τὸν ἐγνώριε τὸν διευ-
θυντὴ τῶν «Παναθηναίων» καὶ οὔτε ἥθελε γὰ τὸν
γνωρίσιν. Καὶ οἱ διευθυντὲς τῶν «Παναθηναίων» τρα-
βήχθηκαν ἦσυχοι στὴ θέση του ἀφοῦ ὁ ἄλλος δὲν ἥθελε
γὰ ἐννοήση. Τὴν ἀλλήλην ἡμέρᾳ ὁ κ. Γ'. Τσακόπουλος,
ἐγραψε μὲ τὴν ὑπογραφὴ του ὅτι ὁ διευθυντὴς ἐνὸς
χιλιαρίου περιοδικοῦ ἔκανε τὸν Λεονταρῆ στὸν κ. Τάδε,
ὅ διπλοῖς ἔγινε... Ιδιόκτητα πιστόλια μονομαχίας.

Τό συμπεράσματα είναι πολλά. Μάς ένδιαφέρει τό-
σα, "Η αρρώστης μεταξύ Έλλήνων συναδέλφων της
κένας. "Αν ό κ. Τσοκόπουλος δεν έργαζεται πια στά-
«Παναθηναϊκα» — άδιαφόρον γιατί — αισθάνεται πώς
είτε πρέπει νά πολεμήσῃ διηγούμενος τα πρόματα
διώκει; "Αν είτι αισθάνεται, τόσο τό χειρότερο
γι' αυτόν. Τό κακό είναι πώς οπάρχουν και άλλοι που
είσινταν και πέπλετονται είτι συναδελφικά. M.

ΣΥΓΜΦΩΝΑ μὲ τὰς πληροφορίας, ποι μᾶς δίδουν αἱ ἐφημερίδες, ὁ τρόπος τῆς ἐκπολογῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, βουλευτῶν καὶ δημοτικῶν ἡ κοινωνικῶν ἀρχόντων, μεταβολλεται ὄφιστικῶς. Τὸ ἐπειτάραδάτον (ι) σφραγίδιον ἀντικαθίσταται μὲ τὸ ὑπερευλογημένον ψηφοδέλτιον. 'Η μεταβολὴ αὐτὴ θὰ ἔχῃ καὶ κάποιο ἄλλο σπουδαιὸν ἐπακόλουθον: τὴν λῆξιν τῆς βασιλείας τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὑποψήφιων εἰς τὰς κάλπας. Τὶ σημασίαν έχειν ὁ ἀντιπρόσωπος τὸ γωγῷζουν πολὺ καλύ πλεῖστοι βούλευται καὶ δημοτικοὶ σύμβουλοι, ποὺ εἰς τὰ παλῆα πλέον καλά χρόνια τὸ ἥμισυ ή καὶ τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιτυχίας των τὰ ἔχεστοῦσαν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους των. Τὰ δύο αὐτὰ ἀγαθά, ἡ κακά — τὸ σφραγίδιον καὶ δ. ἀντιπρόσωπος — θὰ ἀνήκουν πλέον εἰς τὴν ίστορίαν καὶ δεῦ μᾶς ἀπειλοῦν μὲ τὴν τυραννίαν των ἢ μὲ τὸν φόβον τῆς καλτονοθέσεως, ποὺ πολλάκις ἡλλοιώνει τὸ ἐκλογικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ. 'Αλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ καλτονοθέσεως εἶναι γνήσιον Ἑλληνικὸν προϊόν, ὑπάρχει ἐπίτις νὰ μη ἔξαρσιν τοῦ, βοηθοῦντος εἰς τοῦτο τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν ἀγραμμάτων Ἑλλήνων. Ἐκτὸς αὐτοῦ διως ὑπάρχει ὄπιόν καὶ ἡ ἐπίτις, διτὸ τὸ ἐφευρετικὸν μναλὸ τοῦ Νεοέλληνος γλήγορα θὰ εἴη τὸν ἀσφαλῆ τρόπον τῆς καλτονοθέσεως καὶ μὲ τὸ ψηφοδέλτιον. Εἰς τόπον ὅπου νοθεύεται μηδιατόρων τὸ βούτυρον καὶ τὸ κρασί καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ κινέντο καὶ δ ἀέρας ποὺ ἀναπνέομεν, ἀρμόξει νὰ μένῃ ἀνόθεντον καὶ τὸ ἐκλογικὸν φρόνημα;

ΤΗΝ ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας προσπαθούμεν
νά τὴν ἀποδεικνύωμεν μὲ κάθε τρόπον. Καὶ πολὺ^ν
συστά. Μερικαὶ δύος ἐφημεριδες, καθὼς φαίνεται,
δὲν ἔγκρινουν διλογιστικῶς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν
καὶ διὰ τοῦτο ἔξακολονθοῦν εἰς τὰ τηλεγραφήματά
των νά δημοσίουν τὰς Μακεδονικὰς πόλεις με τὰ
τουρκικὰ ὄνοματά των. Καὶ ἔτοι βλέπομεν νά γρά-
φουν Σερφιτές ἀντί Σέρβια, Κιουσπρουλοῦ ἀντί Βε-
λεσσά, Σίριοις ἀντί Σέρρεων κτλ. Ἐκτὸς πλέον ἀνή
προτίχησις αντί πόρος τὰ τουρκικὰ ὄνοματα ἔχῃ ἀλ-
λοῦ τὸν ἀργὸν τῆς, διτις ἡμισοει νά μᾶς κάμῃ γά τὸ
πιστεύσωμεν τὸ δτι εἰς κάποιαν ἐφημεριδαν ἀνεγράψῃ
τὸ θαυμάσιον; «Ἄγγελλεται ἐκ Μοναστηρίου οὗ εἰς
τὸ ... Βιτώλια (!) επιστασίασαν κτλ.» Αλλ ἐπέστεπται
τάχα νά δηγούδημεν καὶ τὰ ὄνοματα ἀδόμη τῶν πόλεων
μᾶς χώρας, που τὴν διεκδικούμεν ώς Ιδιαίτην μας;

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὴν 3ην Αδύοντος τεσσαράκοντα περίπου ἐκ τῶν νέων ποιητῶν καὶ λογίων παρόδεσσαν τιμητικὸν γεῦμα εἰς τὸ ποιητὴν κ. Στέφανον Μαρτζώκην, ἔστραζοντα τὴν φιλολογικὴν εἰκοσιπενταετῆριδα του. Ἀπηγγέλθησαν μερικοὶ σύντομοι καὶ ἐνθουσιαστικοὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ λόγου, οἱ δοποὶ ἔξεφραζον. δῆλην τὴν ἐκτιμητὸν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν νέων ποιητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον. Ὁ ποιητὴς ἡτο πυγμανημένος ὅπο τὴν θερμὴν ἐκδήλωσιν αἰσθημάτων ἀγέστης καὶ σεβασμοῦ. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος δὲ οἱ παρακαθήσαντες εἰς αὐτὸν ἔγραψαν εἰς ώραιον ἀναμνηστικὸν λεύκωμα δῆλης γραμμᾶς χαρακτηριστικὸς διὰ τὸ ποιητὴν καὶ τὸ ἔργον του. Μεταξὺ ἀντῶν ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἦσαν οἱ κ. κ. Ζαχ. Παπαντωνίου, Ἀριστ. Κεμπάνης, Ν. Καρφούνης, Ἡλ. Βουτιερίδης καὶ ἄλλοι.

Ο ποιητὴς κ. Ἀριστ. Προβελέγγιος, μεταφράσει τὸ δόδια τοῦ Γκαϊτε «Goetz von Berlichingen» καὶ γράψει καὶ ἐν πρωτότυπον πολιτικοκοινωνικὸν δόδιο, ποὺ ἵσως παχθῇ κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου εἰς τὸ θέατρον τῆς Κυβέλης θὰ παχθῇ διὰ πρώτην φορὰν τὸ γνωστὸν δόδια τοῦ κ. Παλαμᾶ «Ἡ Τρισεγένη».

Κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον ἐπαίχθησαν τὰ ἔξης πρωτότυκα δραματικὰ ἔργα: Εἰς τὸ θέατρον τῆς Δόρος Μ. Κοτοπούλη «οἱ Ταρταρῖνοι» τρίτρακτος κωμῳδία τοῦ κ. Θ. Συναδινοῦ, εἰς τὸ θέατρον τῆς κυρίας Κυβέλης «Οταν λείπῃ τὸ χρῆμα» δράμα τρίτρακτον τῆς Δόρος Εδύγεν. Συγχρότων, ἡ «Φιορέλλας δράμα μονότρακτον τοῦ κ. Π. Χόρον, εἰς τὰ «Ολύμπια» τὸ δράμα τοῦ κ. Π. Δημητραδούλου «Στήν όπερέττα εἰς πρόξεις 3, καὶ ἡ ἐπιθεώρησις «Τὸ Καρνέ τοῦ 1912» εἰς πρόξεις 3 ὥρ. τῶν κ. κ. Βότη καὶ Ἀγελάστου εἰς τὸ θέατρον τοῦ Σύνταγματος «Ο Παπαφλέσσας» τρίτρακτον πατριωτικὸν δράμα τοῦ κ. Ἀλέκ. Γαλανοῦ, εἰς τὸ «Ἀλεξανδρινον» τὸ δράμα τοῦ κ. Α. Λουκοπούλου τὸ «Ἄλμα τῆς Φυλῆς μας» εἰς τὴν «Ἀλάμπραν» ὥπο τοῦ θιάσου τῆς κ. Ε. Παρασκευοπούλου τὸ δίτρακτον δράμα τοῦ νέου κ. Φωτάκη «Στὸ Γυρισμό».

Εἰς τὰς Πάτρας ἐπαίχθη ἀπὸ τὸν θίασον τῆς κυρίας Βασιλ. Στεφάνου μὲν ἀρχετὴν ἐπιτυχίαν ἡ τρίτρακτος «Πατρῷντι Ἐπιθεώρησις» τῶν κ. κ. Τέλη Τουρνά καὶ Μάρκη Ἀθανασίου. Η μουσικὴ τῶν περισσοτέρων τραγουδιδιῶν ἦτον δχι συνηθισμένη, κάποιον δὲ καὶ πρωτότυπος.

Απέθανεν δ. Ν. Σκωτίδης, ἔνας ἀπὸ τοὺς γνωστοτέρους καὶ ἴκανωτέρους διπλωματικὸν ὑπαλλήλους τῆς Ἑλλάδος. Εἶχε χρηματίσει Γεν. Πρόξενος εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ ὁ ἐκεὶ Ἑλληνισμὸς εἰχει εἴδει εἰς αὐτὸν τὸν δῆμον ἀντιπρόσωπον του. Ο Σκωτίδης ἦσχολετο καὶ μὲ τὰ γράμματα. Τὰ «Παναθήναια» ἐδημοσίευσαν καὶ ἐτῶν μελέτας τούς περὶ Ἀλβανίας καὶ Ἀλβανῶν.

Ἐγνωστὸν ποίαν σημασίαν ἔχει σήμερον εἰς τὴν ιστορικὴν ἡ χημικὴ ἐξέτασις τῶν ἐκκρίσεων τοῦ ὁργανισμοῦ, διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων. Η ὑπαρξία εἰδικῶν βιοχημικῶν ἔργαστηρίων εἶναι πλέον ἡ ἀνάγκαια. Τοιούτον χημείον βιολογικῶν ἀναλύσεων ἰδρυσε τελευταῖα εἰς τὴν δόδον Ὀφθαλματρείου δ. κ. Ἀλέξανδρος Φωκᾶς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ μνηματικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καθαρῶς βιοχημικῶς βι-

βλίου «Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν ζυμόσεων». Τὴν λεπτὴν ἔργασιαν τῶν ἀναλύσεων δ. κ. Φωκᾶς δὲν ἡθέλησε νὰ ἔμπιστεθῇ εἰς βοηθόν· μόνος του ἔργα-
ζεναι μὲ τὴν εύσυνειδησίαν τοῦ ἀληθινοῦ ἐπιστήμονος.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Αἰσχύλου Ἰκέτιδες μετάφρ. Μ. Αθηνέη. Ἀθῆναι Βιβλ. Φένη Αρχ. Ἐλλ. Συγγραφέων δρ. 1.50.

Αἰσχύλου Προμηθεὺς Δεσμώτης μετάφρ. Ιωάννου Ζεφύρου. Ἀθῆναι Βιβλ. Αρχ. Ἐλλ. Συγγραφέων δρ. 1.50.

Η Μάρισσες, διηγήματα Α. Παπαδιαμάντη. Ἀθῆναι Λογοτεχν. Βιβλιοθ. Φένη δρ. 3.

Η Νοσταλγός, διηγήματα Α. Παπαδιαμάντη. Ἀθῆναι Λογοτεχν. Βιβλιοθ. Φένη δρ. 2.

Μολέρου Τὰ Ἐρωτικά πείσματα μετάφρ. Ν. Ποριώτη Λογοτεχν. Βιβλ. Φένη, δρ. 1.50.

Η Μινωϊκὴ δημοσία Οἰκονομία, κατὰ τὰ πορίσματα τῶν κριτικῶν ἀνασκαφῶν Γ. Α. Σταυροδάκη Ηράλλειον.

Αετώματα, ποίηματα Δημ. Π. Γολέμη, Ιατροῦ. Ἀλεξανδρεία, φρ. 5.

Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ομίλου «Τούλιος 1912» Ἀθῆναι δρ. 1.50.

Réflexions sur le Boycottage en droit international par ST. P. Sérériades. Paris, fr. 1.50.

Κατὰ τὸν θερινὸν μῆνας, Τούλιον, Τούλιον, Αὔγουστον, Σεπτεμβρίον, τὰ «Παναθήναια» ἐκδούνται εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς εἰς τεύχη διπλᾶ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Ακρόπολις καὶ Μουσεῖα Ἀρχαιολέως ἀνοικτὰ διπό τὴν ἀνατολὴν ἔως τὴν δύσιν τοῦ ήλιου.

Αρχαιολογικὸν Μουσεῖον 8 π. μ. ἔως 1 μ. μ.

Γεωλογικὸν καὶ Παλαιοντολογικὸν Μουσεῖον Ἀναδημίας 9—12 ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς.

Ακαδημία Τετάρτη καὶ Σάββατον 9—12.

Νομισματικὸν Μουσεῖον (ἐντὸς τῆς Ακαδημίας) Τετάρτη καὶ Σάββατον 9—12.

Εἰς τὴν Ακαδημίαν ἐπιτρέπεται ἡ είσοδος καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας, εἰς τὸν ξένοντας.

Ζωολογικὸν Μουσεῖον (δόδος Ἀκαδημίας δημισθεν Πανεπιστημίου) Τετάρτη καὶ Σάββατον 9—12.

Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον (ἐντὸς τοῦ Πολυτεχνείου) κάθε ἡμέραν 9—12.

Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη Τούλιον καὶ Αὔγουστον 8—12.

Ανατολικὸς Κῆπος Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ ἀπὸ τὰς 3 μ. μ.

Θησεῖον ἀνοικτὸν πάντοτε.

Υπουργεῖα Στρατιωτικῆς Ναυτικῶν, Εθν. Οἰκονομίας, Τεχνετικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν: διὰ τοὺς ἰδιώτας 11—12. Εσωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης 8—12. Οι κ. Υπουργοί δέχονται 11—12. Οἰκονομικῶν 10 1/2—12.

Δημόσια γραφεῖα καὶ Τράπεζαι κλειστά μ. μ.